

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TİCARET ŞİRKETLERİNİN BİRLEŞMELERİNDE KORUYUCU
TEDBİRLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEYNEP KÜBRA KAVCAR PENBEGÜLLÜ

1204010199

Anabilim Dalı: ÖZEL HUKUK

Programı: ÖZEL HUKUK

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Pınar Çağla KANDIRALIOĞLU CUYLAN

AĞUSTOS, 2019

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TİCARET ŞİRKETLERİNİN BİRLEŞMELERİNDE KORUYUCU
TEDBİRLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ZEYNEP KÜBRA KAVCAR PENBEGÜLLÜ
1204010199

Anabilim Dalı: ÖZEL HUKUK

Programı: ÖZEL HUKUK

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Pınar Çağla KANDIRALIOĞLU CUYLAN
Jüri Üyeleri : Dr. Öğr. Üyesi Muharrem TÛTÛNCÛ
Dr. Öğr. Üyesi Onur SARI

AĞUSTOS, 2019

TEŐEKKÜR

Bu tezin ortaya çıkmasında desteklerini esirgemeyen sayın danıŐmanım Dr. Öğr. Üyesi Pınar ağla Kandıralıoğlu Cuylan'a, lisans mezuniyetimden itibaren yoğun bir çalışma hayatı içerisinde pek çok iÇi aynı anda yapabilmem için her zaman destek olan, cesaret veren, yorulduğumda beni motive eden sevgili annem Betül Kavcar'a, hayatta karŐıma çıkabilecek her engeli önceden sezip yolumdaki taŐları kaldıran ve maddi manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili babam Metin Kavcar'a, tezimin ilk adımlarından itibaren bana uygun çalışma koŐulları sağlayıp kendi kıymetli zamanlarından bana vakit ayıran ve her konuda bana hem teknik hem manevi destek sağlayan sevgili ablam Merve Tunçer ve eŐi Cihan Tunçer'e, tezimin son aşamalarında hayatıma giren ve yoğun tempomda anlayıŐlarıyla bana destek olan kayınvalidem Cevahir Penbegüllü ve kayınpederim Sezai Penbegüllü'ye, hayatımın her alanında her zaman her iÇi baŐarabileceđime olan inancı için, hem evimizde hem sosyal hayatımızda bu çalışma süresince bana destek olan, eksiğimi kapatan ve bana sabreden en büyük destekçim, yol arkadaŐım sevgili eŐim Ebubekir Penbegüllü'ye sonsuz teŐekkürler.

Üniversite : T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı : Özel Hukuk
Programı : Özel Hukuk
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Pınar Çağla KANDIRALIOĞLU CUYLAN
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans - Ağustos 2019

ÖZ

TİCARET ŞİRKETLERİNİN BİRLEŞMELERİNDE KORUYUCU TEDBİRLER

Zeynep Kübra KAVCAR PENBEGÜLLÜ

Hazırlamış olduğumuz yüksek lisans tezinde, şirket birleşmeleri ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun getirmiş olduğu koruyucu tedbirler ile koruyucu tedbir niteliğindeki davalar ele alınmıştır. Bu çalışmanın ilk bölümünde şirket birleşmelerine genel bakış mahiyetinde temel özellikler sunulmuştur. Daha sonra şirket birleşmelerinin öncesi ve sonrası işlemler ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise çalışmamızın ana kaynağını oluşturan koruyucu tedbirler ve davalar incelenmiştir. Ayrıca son bölümde birleşmeye katılan şirketlerde yabancılık unsurunun bulunması halinde uygulanacak hukuk kurallarına kısaca değinilmiştir. Bu çalışmada Türk Ticaret Kanunu ve gerekçesi başta olmak üzere, doktrinde yer alan tartışmalar ve görüşler temel kaynak olmuştur.

Anahtar Sözcükler : Şirket Birleşmeleri, Birleşebilen Şirket Türleri, Şirket Birleşmelerinde Koruyucu Tedbirler, Birleşmeye Özgü Davalar

Institute : Department of Postgraduate Education
Department : Law
Program : Private Law
Thesis Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Pınar Çağla
KANDIRALIOĞLU CUYLAN
Thesis Type and Date : Master's Degree – August, 2019

ABSTRACT

PROTECTIVE MEASURES IN THE MERGER OF COMMERCIAL COMPANIES

Zeynep Kübra KAVCAR PENBEGÜLLÜ

In this thesis, the mergers and protective measures which introduced by the Turkish Commercial Code No. 6102 were discussed. In the first chapter of this study, the basic features of mergers are presented. Then, the transactions before and after the mergers are discussed. In the third chapter, protective measures and cases that constitute the main source of our study are examined. Also, the legal rules that will be applied in the case of presence of the foreign element in the companies participating in the merger are briefly mentioned in the last chapter. In this study, discussions and opinions in the doctrine, especially the Turkish Commercial Code and its justification, became the main source.

Key Words : Mergers, Protective Measures in Mergers, Company Types That Can Join The Merger, Cases of Mergers

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİRKET BİRLEŞMELERİNE GENEL BAKIŞ

I. GENEL OLARAK.....	3
A. TÜRK TİCARET KANUNU VE DİĞER KANUNLARA GÖRE BİRLEŞME TANIMI.....	3
B. DOKTRİNDE BİRLEŞME TANIMLARI	4
II. ŞİRKET BİRLEŞMELERİNE HÂKİM OLAN TEMEL İLKELER	5
A. Külli Halefiyet İlkesi.....	5
B. Tasfiyesiz Sona Erme İlkesi.....	6
C. Pay Sahipliğinin Devamı İlkesi.....	6
III. BİRLEŞME TÜRLERİ	7
A. HUKUKİ AÇIDAN BİRLEŞME TÜRLERİ.....	7
1. Yeni Kuruluş Yolu ile Birleşme	7
2. Devralma Yolu ile Birleşme	8
3. Diğer Birleşme Türleri	9
B. EKONOMİK AÇIDAN BİRLEŞME TÜRLERİ.....	9
1. Yatay Birleşme	9
2. Dikey Birleşme	10
3. Karma / Aykırı Birleşme	10
IV. BİRLEŞME BENZERİ DEĞİŞİMLER.....	10
A. DEVRALMA	11
B. ORTAK GİRİŞİM.....	11

C. TRÖST	11
D. SQUEEZE – OUT	12
V. BİRLEŞMENİN ŞİRKETLERE SAĞLADIĞI FAYDALAR	12
VI. BİRLEŞMENİN ŞİRKETLERDE NEDEN OLDUĞU RİSKLER.....	13
VII. BİRLEŞEBİLEN ŞİRKETLER	14
A. SERMAYE ŞİRKETLERİNDE BİRLEŞME.....	14
B. ŞAHİS ŞİRKETLERİNDE BİRLEŞME	15
C. KOOPERATİFLERİN BİRLEŞMESİ.....	16
D. TASFİYE HALİNDEKİ ŞİRKETLERDE BİRLEŞME.....	17
E. BORCA BATIK/SERMAYESİNİ KAYBETMİŞ ŞİRKETLERİN BİRLEŞMESİ.....	18

İKİNCİ BÖLÜM
TİCARET ŞİRKETLERİNDE BİRLEŞME ÖNCESİ VE BİRLEŞME
AŞAMASINDAKİ İŞLEMLER

I. BİRLEŞME SÜRECİ	19
A. BİRLEŞMEYE HAZIRLIK SÜRECİ.....	19
1. Niyet Mektubu.....	19
2. Gizlilik Anlaşması	20
3. Due Diligence	20
B. BİRLEŞME AŞAMASI.....	21
1. Sermaye Artırımı	21
2. Bilançolar	22
3. Birleşme Sözleşmesi.....	23
4. Birleşme Sözleşmesinin Geçersiz Olduğu Haller	25
5. Birleşme Raporu.....	26
6. Karar Aşaması ve Karar Nisapları.....	27

C.	TESCİL VE İLAN	28
II.	HALKA AÇIK ŞİRKETLERİN BİRLEŞMEYE KATILMALARI	30
A.	HALKA AÇIK ŞİRKET TANIMI.....	30
B.	UYGULANACAK HUKUK	31
C.	BİRLEŞME İŞLEMLERİNDEKİ FARKLILIKLAR.....	31
III.	KOLAYLAŞTIRILMIŞ BİRLEŞME	32
A.	GENEL BAKIŞ.....	32
B.	KOLAYLAŞTIRILMIŞ BİRLEŞME YAPABİLEN ŞİRKETLER AÇISINDAN KANUNDA ÖNGÖRÜLEN HALLER	33
C.	SAĞLADIĞI KOLAYLIKLAR VE DEZAVANTAJLARI	34
IV.	REKABET KURULU İNCELEMESİNDE ŞİRKET BİRLEŞMELERİ	35
V.	ŞİRKET BİRLEŞMELERİNİN SONUCU	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ŞİRKET BİRLEŞMELERİNDE
KORUYUCU TEDBİRLER VE DAVALAR

I.	ORTAKLARIN KORUNMASI	38
A.	PAY DEĞİŞİMLERİ	38
1.	Pay Değişimleri Hesabında TTK'da Belirtilen Önemli Hususlar	39
2.	Pay Değişim Oranının Hesaplanması.....	39
B.	AYRILMA AKÇESİ.....	41
1.	Seçimlik Ayrılma Akçesi	42
2.	Zorunlu Ayrılma Akçesi ve Squeeze Out.....	43
3.	Hem Seçimlik Hem de Zorunlu Ayrılma Akçesinin Miktarı ve Ödenmesi	44
4.	Türk Ticaret Kanunu madde 202/2 Uyarınca Ayrılma Hakkı.....	46
5.	Halka Açık Anonim Şirketlerde Ayrılma Hakkı ve Ayrılma Akçesi.....	46
C.	DENKLEŞTİRME AKÇESİ.....	47

1. Denkleştirme Akçesinin Tutarı.....	47
2. Denkleştirme Akçesinin Kaynağı.....	48
D. ORTAKLARIN BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKI.....	48
E. ORTAKLARIN ŞAHSİ SORUMLULUKLARI.....	50
1. Borcun Doğumu.....	50
2. Zamanaşımı.....	50
F. DENKLEŞTİRME DAVASI.....	51
1. Genel Bakış ve Dava Şartları.....	51
2. Denkleştirme Davasının Davacısı.....	54
3. Denkleştirme Davasının Davalısı.....	55
4. Denkleştirme Davasının Konusu.....	55
5. Denkleştirme Davası Sonucunda Verilen Mahkeme Kararı ve Birleşmeye Etkisi.....	56
6. Koruyucu Tedbir Niteliği ve Sonuç.....	56
G. İPTAL DAVASI.....	56
1. Genel Bakış ve Dava Şartları.....	56
2. İptal Davasının Davacısı.....	59
3. İptal Davasının Davalısı.....	60
4. İptal Davasının Konusu.....	60
5. İptal Davasının Sonucunda Verilen Mahkeme Kararı ve Birleşmeye Etkisi	60
6. Koruyucu Tedbir Niteliği ve Sonuç.....	61
II. ALACAKLILARIN KORUNMASI.....	62
A. ÖZEL HUKUKTAN DOĞAN TALEP EDİLEBİLİR ALACAKLAR.....	63
B. KAMU HUKUKUNDAN DOĞAN TALEP EDİLEBİLİR ALACAKLAR.....	64
C. TEMİNAT ALTINA ALINABİLECEK ALACAKLAR.....	64
III. İŞÇİLERİN KORUNMASI.....	66
A. İŞÇİNİN İTİRAZ HAKKINI KULLANMASI.....	68

1. İşçinin İtiraz Süresi.....	68
2. İtirazın Şekli	69
3. İtirazın Kime Yapılacağı	69
4. İtirazın Sonuçları	69
B. İŞÇİNİN İTİRAZ HAKKINI KULLANMAMASI.....	70
IV. KORUYUCU TEDBİR NİTELİĞİNDEKİ DİĞER İŞLEMLER	71
A. ÖZEL SORUMLULUK DAVASI.....	71
1. Genel Bakış ve Dava Şartları	71
2. Özel Sorumluluk Davasının Davacısı	72
3. Özel Sorumluluk Davasının Davalısı	72
4. Özel Sorumluluk Davasının Konusu	73
5. Özel Sorumluluk Davası Sonucunda Verilen Mahkeme Kararı ve Birleşmeye Etkisi	74
6. Koruyucu Tedbir Niteliği ve Sonuç	75
B. HAKLI SEBEPLE FESİH DAVALARI	75
1. Haklı Sebep Fesih Davasının Davacıları ve Davalıları	76
2. Şirket Birleşmeleri Nezdinde Değerlendirme	76
C. DAVALARIN KARŞILAŞTIRMALI İNCELEMESİ	77
1. Denkleştirme Davası ve İptal Davası	77
2. Denkleştirme Davası ve Özel Sorumluluk Davası	78
3. Özel İptal Davası ve Genel İptal Davası	78
4. Özel Sorumluluk Davası ve İptal Davası	78
V. BİRLEŞEN ŞİRKETLERDEN BİRİNİN YABANCI ŞİRKET OLMASI HALİNDE UYGULANACAK HUKUK VE TAHKİM	79
A. MÖHUK HÜKÜMLERİNE GÖRE İNCELEME	79
B. TAHKİM.....	79
1. Genel Bakış	79
2. Birleşme Öncesi İşlemlerde Tahkim	80

3. Birleşme Sonrası İşlemlerde Tahkim	81
4. Tahkime Elverişlilik	82
5. Tahkim Öncesi Alternatif Çözüm Yolları	83
SONUÇ	84
KAYNAKÇA	86
ELEKTRONİK KAYNAKLAR.....	92

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
E	: Esas
Ed.	: Editör
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İşK	: İş Kanunu
K.	: Karar
MTK	: Milletlerarası Tahkim Kanunu
RG	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
Sa.	: Sayı
SPK	: Sermaye Piyasası Kurumu
SerPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
T	: Tarih
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTSG	: Türk Ticaret Sicil Gazetesi
TTK	: Türk Ticaret Kanunu

GİRİŞ

Günden güne artan rekabet ortamı ve küreselleşmenin getirdiği faktörlerle birlikte, şirketlerin ayakta kalabilmesi için en önemli stratejilerden biri şirket birleşmeleridir. 6102 Türk Ticaret Kanunu ile şirket birleşmeleri hususunda eski kanuna göre daha detaylı, daha geniş bir düzenleme yapılarak, eski kanunda yer almayan yeni unsurlara da yerilmesi ile tüm dünyada hızla yaygınlaşan ve ülkemizde de sıkça kullanılan bu işlemin daha sağlıklı yürütülmesi sağlanmıştır.

Şirket birleşmelerinin sonucunda, şirketlerin bizzat kendi tüzel kişilikleri etkilendiği gibi, bununla birlikte gerek birleşmeye katılan şirketin ortakları gerek alacaklıları gerekse bu şirketlerde çalışan işçilerin de etkilenmesi, birleşmenin doğası gereği kaçınılmaz bir sonuçtur. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu işte tam bu noktada hem pay sahiplerini hem de korunması gereken diğer tüm hak sahiplerini koruyarak yerinde düzenlemeler yapmıştır. Tezimizin amacı, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan şirket birleşmelerine genel bir bakış sunmak ve tüm hak sahipleri üzerinde almış olduğu koruyucu tedbirleri incelemek ve bir araya getirmektir. Bu sebeple hem alacaklıların ve işçilerin korunması hem de pay sahiplerinin haklarının korunmasını amaçlayan dava çeşitleri tezimizde karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Tezimizin konusunu sınırlandırmak maksadı ile şirket birleşmeleri ticaret şirketleri nezdinde kısıtlanmıştır. Bununla birlikte koruyucu tedbirlerin daha anlaşılır ve açıklayıcı olabilmesi açısından birleşme işlemlerini, öncesi ve sonrası ile birlikte incelemek, birleşme açısından önem arz eden hususlara değinmek gerekmiştir.

Tezimizin birinci bölümünde şirket birleşmelerinin kanundaki ve doktrindeki tanımlarına yer verilmiştir. Birleşmelere dair en temel husus olan, birleşmeye hâkim olan ilkeler incelenmiş ve şirket birleşmelerinin birleşen şirketlere sağladığı faydalar ile oluşabilecek risklere değinilmiştir.

Tezimizin ikinci bölümünde şirketlerin birleşmesine yönelik olarak, birleşme öncesinde ve birleşme aşamasında yapması gereken işlemler hem Türk Ticaret Kanunu hem de gerektiği hallerde Sermaye Piyasası Kanunu açısından incelenmiş ve sıralanmıştır.

Tezimizin üçüncü bölümünde ise, çalışmamızın ana hususu olan koruyucu tedbirler ve davalar açıklanmıştır. İşbu davalar yalnız birleşmeler açısından değil, tüm yapısal

değişiklikleri kapsamakta olup, tezimiz konusunu sınırlandırmak açısından birleşmeler nezdinde incelenmiştir. Ayrıca bu başlık altında şirket birleşmelerinde yabancılik unsuru bulunması halinde, yani birleşmeye katılan şirketlerden herhangi birinin yabancı şirket olması halinde uygulanacak kanun hükümlerinden kısaca bahsedilmiştir ve tahkim uygulamalarına yönelik hususlara değinilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİRKET BİRLEŞMELERİNE GENEL BAKIŞ

I. GENEL OLARAK

Birleşmenin tanımı en basit haliyle; birleşmenin türüne göre değişiklik arz edecek şekilde, en az bir şirketin tasfiyesiz dağılarak mal varlığının tümüyle aktif ve pasiflerinin bir başka şirkete devretmesidir. Devredilen şirket yeni kurulacak bir şirket olabileceği gibi-yeni kuruluş şeklinde birleşme-, varlığını sürdüren bir başka şirket - devralma şeklinde birleşme- de olabilmektedir. Devralma şeklinde birleşmede şayet bir şirket, yalnız tek bir şirketi devralıyorsa, bu halde bu birleşme “iki taraflı birleşme”, birden fazla şirketi devralıyorsa “çok taraflı birleşme” olmaktadır¹. Birleşmenin hukuken geçerli olabilmesi için ticaret sicile usulüne uygun tescil edilmesi gerekir. Tescil öncesi tüm işlemler birleşmeye hazırlık aşamasının bir parçasını oluşturur.

A. TÜRK TİCARET KANUNU VE DİĞER KANUNLARA GÖRE BİRLEŞME TANIMI

Türk Ticaret Kanunu’nun 136. maddesine göre²; kanun koyucu birleşmeyi iki tür olarak ele almıştır. Bunlardan ilki, devralma şeklinde birleşmedir. Devralma şeklinde birleşme, bir şirketin diğerini satın alması olarak tanımlanmaktadır. İkinci tür birleşme ise yeni kuruluş yolu ile birleşmedir. Yeni kuruluş yolu ile birleşme ise yeni bir şirket içinde bir araya gelmek olarak tanımlanmaktadır. Kanuna göre devralma şeklinde birleşme için yalnız bir şirketin tasfiyesiz olarak dağılması ve malvarlığının aktif ve pasiflerini bir başka şirkete devretmesi yolu ile olacaktır. Yeni kuruluş şeklinde birleşmede ise birleşecek olan şirketlerin tümünün tasfiyesiz olarak dağılması ve aktif ve pasifleriyle tüm malvarlığını yeni kurulan şirkete devretmesi ile olacaktır.

Birleşmeye dair hükümler Türk Ticaret Kanunu dışında Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun³, Bankacılık Kanunu⁴, Rekabetin Korunması Hakkında

---

¹ **TEKİNALP**, Ünal, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015), s. 681. (Anılış: Yeni Hukuk)

² <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> Erişim Tarihi: 12.02.2018.

³ 21.7.1953 tarih ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (RG 28.7.1953 S.8469) m.36.

⁴ 19.10.2015 tarih ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu madde 19.

Kanun⁵ Sermaye Piyasası Kanunu⁶, Kurumlar Vergisi Kanunu⁷ ve Sigortacılık Kanunu⁸'da da yer alır.

B. DOKTRİNDE BİRLEŞME TANIMLARI

Türk'e göre birleşmenin tanımı; *“En az bir ortaklığın, ortaklarının başka bir ortaklığa alınması karşılığında malvarlığı veya işletmesini aktif ve pasifleriyle bir bütün olarak o ortaklığa devrederek tasfiyesiz dağıtması (devralma yoluyla birleşme); veya en az iki ortaklığın, ortaklarının yeni kurulan bir ortaklığa alınmaları karşılığında malvarlıkları veya işletmelerini aktif ve pasifleriyle birer bütün olarak bu ortaklığa devrederek tasfiyesiz dağılmaları (yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme) sonucunda iki veya daha çok ortaklığın tek bir ortaklık durumuna gelmesi.”* dir⁹.

Tekinalp'e göre; *“Bir veya daha çok ticaret ortaklığının malvarlıklarının tasfiye edilmeksizin bir ticaret ortaklığı tarafından devralınması, devralınan malvarlıkları karşılığında, devralan ortaklığın paylarının devrolunan ortaklık veya ortaklıkların ortakları tarafından belirlenmiş bir değişim oranına göre devralan kendiliğinden iktisap edilmesi ve bunların devralan ortaklığın ortağı olmaları”* şeklinde tanımlamıştır¹⁰.

Yasaman ise birleşmeyi; *“Çeşitli sermaye ortaklıklarının tasfiye edilmeksizin bir ortaklık haline gelmesi ve birleşen ortaklık veya ortaklıkların pay sahiplerine, bu ortaklığın paylarının verilmesidir.”* olarak tanımlamıştır¹¹.

Pulaşlı'ya göre de birleşme iki şekilde olabilir; *“Ya en az bir ticaret şirketinin malvarlığını mevcut olan diğer bir ticaret şirketine devretmesi (devrolunma) şeklinde*

---

⁵ 7.12.1994 tarih ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun madde 7. (Ayrıca ilgili Tebliğler)

⁶ 6.12.2012 tarih ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu madde. 12,23,32,54 ve 138.

⁷ 13.6.2006 tarih ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu madde 18.

⁸ 3.6.2007 tarih ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu madde 10.

⁹**TÜRK**, Hikmet Sami, *Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1986), s. 37-38.

¹⁰ **TEKİNALP** (Yeni Hukuk), s. 609.

¹¹ **YASAMAN**, Hamdi, *Anonim Ortaklıkların Birleşmesi*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1987), s. 5.

ya da iki ticaret şirketinin malvarlıklarını yeni kuracakları bir ticaret şirketine devretmeleri (yeni kuruluş) tarzında olabilir.”¹²

II. ŞİRKET BİRLEŞMELERİNE HÂKİM OLAN TEMEL İLKELER

Hukuk sistemimizde birleşmeye hâkim olan ilkeler, birleşmenin bir özeti niteliğindedir. Zira birleşmeye hâkim olan ilkeler aslında birleşmeye dair özelliklerin sınıflandırılması şeklindedir. Bu açıdan konuyu daha iyi kavrayabilmek açısından birleşmeye hâkim olan ilkeler kanaatimizce özel bir önem taşımaktadır.

A. KÜLLİ HALEFİYET İLKESİ

Külli halefiyet ilkesi gereği, şirketin aktif ve pasifleriyle malvarlığının tümünün bir başka şirkete intikal etmektedir. Bu ilke TTK madde 11/3 gereği şirket birleşmelerinde esas alınmıştır. Buna göre birleşecek olan şirketlerin malvarlıklarına ilişkin başkaca bir işlem yapmasına gerek kalmadan, birleşme ile malvarlığı doğrudan devredilir. Ancak burada yine ikili bir ayrıma gidilerek inceleme yapmak gerekir. Zira devralma yolu ile birleşmede devir, birleşmenin tescili ile olurken; yeni kuruluş yolu ile birleşmede kurulacak olan yeni şirketin tüzel kişilik kazanması sonucu gerçekleşir¹³. Külli halefiyet ilkesinin bir gereği olarak, şirket birleşmelerinde yalnız malvarlığı değil, aynı zamanda hukuki ve ekonomik değerler de intikal etmektedir¹⁴. Bu değerler üçüncü kişiler lehine teminatlar, sınırlı aynı haklar gibi hakları da kapsamaktadır.

Külli halefiyet ilkesi esas olmakla birlikte, bu ilkeye TTK 11/3 maddesi ve 202/1 maddesi gereği istisnalar getirilebilmektedir. Buna göre birleşmeye taraf şirketler dilerlerse, malvarlıklarındaki aktiflerin bir kısmını birleşme dışı bırakabileceklerdir. Ancak pasifler bu istisnaya konu olamamaktadır. Zira pasiflerin birleşme dışı bırakılması hususunda alacaklıların haklarını doğrudan ve dolaylı olarak etkileyecek

---

¹² PULAŞLI, Hasan, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), s. 70. (Anılış: Genel Esaslar)

¹³ TURANLI, Hüsnü, *Yeni TTK'ya Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi*, (İzmir: Orion Kitapevi, 2014), s. 79.

¹⁴ KOCAER, Şenol, *Şirket Yeniden Yapılandırılmaları*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018) s. 61.

hususlar meydana gelmektedir. Zira devralma yolu ile birleşmede devrolan şirket, yeni kuruluş yolu ile birleşmede her iki şirketin de varlığı ortadan kalkmaktadır.

B. TASFİYESİZ SONA ERME İLKESİ

Şirket birleşmelerinin en çarpıcı özelliklerinden biri, tasfiyesiz sona erme biçiminde şirketlerin bir araya gelmesidir. Zira tasfiyede, bir şirket sona ererken aktif tüm mevcudu satılarak ortaklara pay edilir. Böylece hem hukuki olarak hem de malvarlığı açısından şirket sona erer. Ancak birleşmede şirket varlığını kaybetmeyip, adeta bir dönüşüme uğramaktadır. Çünkü mevcut malvarlığı mevcudiyetini sürdürmektedir.

Tasfiyesiz sona erme şu anlama gelir; ister yeni kuruluş yolu ile birleşmede olsun, ister bir şirket bir diğerine devredilsin, birleşmeye katılan şirketlerin tüm malvarlıkları aktif ve pasifleri ile yeni kurulan yahut devralan şirkete geçer. Böylece şirketin malvarlığı ortadan kalkmaz ve yeni kurulan yahut devralan şirkette devam eder¹⁵. Dolayısı ile tasfiyenin olmaması halinde bir an için alacaklıların zarara uğrama ihtimali akıllara gelmektedir. Ancak şirket birleşmelerinde alacaklıların korunması hususu ayrıca ele alınmakta olup, kanundaki özel düzenlemeler sebebi ile alacaklıların zarara uğramasının önüne geçilmiştir. Alacaklıların korunması hususu tezimizin ilerleyen aşamalarında açıklanacaktır¹⁶.

C. PAY SAHİPLİĞİNİN DEVAMI İLKESİ

Şirket birleşmelerinde en önemli hususlardan birisi pay sahipliğinin devam etmesidir. Aksi takdirde birleşmeyi düşünen hiçbir şirket ortağı, payını kaybetme olasılığında birleşme yolunu tercih etmeyecektir. Bu, birleşmenin doğal bir olgusudur. Dolayısı ile kanun koyucu düzenleme yaparken bu hususu gözetmiş ve ister şirket devrolsun ister yeni bir şirketin kuruluşunda yer alsın, şirketin ortaklarının payları korunmuştur.

Pek tabii olarak pay sahipliğinin devamı, ayrıca bir işlem gerektirmeyip, birleşmenin gerçekleşmesi yani tescili ile gerçekleşir. TTK madde 136 ve 146 gereğince; pay

---

¹⁵ **TURANLI**, s. 82.

¹⁶ Bkz. Sayfa 63.

sahipliğinin yeni kurulan yahut devrolunan şirkette hangi oranda olacağı, birleşme sözleşmesinde yer alan değişim oranı doğrultusunda belirlenir.

Her ne kadar pay sahipliğinin devamı ana ilke olsa dahi, bazı durumlarda şirketlerin bir veya daha fazla ortağı birleşmeyi kabul etmeyebilir. Bu açıdan kanun koyucu birleşmeye katılmak istemeyen ortaklar için bir istisna düzenlemiştir. Bu istisna ise ayrılık akçesi ile ortaklıktan ayrılmadır. Ortaklığını sona erdirmek isteyen ortağa, ya birleşme sözleşmesinde belirlendi ise bu oranda yahut kendi payına denk düşecek bir biçimde ayrılma akçesi verilir. Böylece birleşmeyi kabul etmeyen ortak açısından hak kaybı ortadan kalkacaktır. Ancak bu istisnai hak yalnızca devrolunan şirket ortaklarına tanınmıştır.

Yeni kuruluş yolu ile birleşmede tüm şirketler devrolunan şirket olması sebebi ile tüm şirketlerin ortakları bu haktan yararlanabilmektedir¹⁷. Pay sahipliğinin devamı ilkesi gereği ortakların haklarına ilişkin Türk Ticaret Kanunu bazı özel düzenlemeler getirmiştir. Bu konuya tezimizin Ortakların Korunması başlığında değineceğiz¹⁸.

III. BİRLEŞME TÜRLERİ

Birleşme türleri ele alınırken ekonomik açıdan birleşmenin türü ile hukuki açıdan birleşmenin türü ayrı ayrı ele alınacaktır. Hukuki açıdan birleşme türleri iki tanedir. Bunlar devralma yolu ile birleşme ve yeni kuruluş yolu ile birleşmedir. Ekonomik açıdan birleşme türleri ise yatay, dikey ve karma birleşmeler olmak üzere üç tanedir.

A. HUKUKİ AÇIDAN BİRLEŞME TÜRLERİ

1. Yeni Kuruluş Yolu ile Birleşme

Yeni kuruluş yolu ile birleşme, birleşecek olan şirketlerin bir araya gelerek yeni bir şirket kurma amacı ile birleşmesi sonucu olur. Burada yeni kurulan şirket devralan şirket niteliği taşıırken, birleşmeye katılan tüm şirketler devrolunan şirket olarak adlandırılır. Devrolunan şirketlerin aktif ve pasiflerinin tümünü içeren malvarlıkları

¹⁷ **EKER TURHAN**, Meral, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirketlerin Devralma Yolu İle Birleşmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Mayıs 2014, s.32-33.

¹⁸ Bkz. Sayfa 39.

birleşmenin tescili ile devralan şirket olan yeni şirkete intikal eder. Yine birleşmenin tescili ile birleşmeye katılan şirketlerin tüzel kişilikleri tasfiyesiz olarak sona ermiş olur.

Yeni kuruluş yolu ile birleşmede, yeni şirketin türü, kuruluş biçimini belirler¹⁹. Burada önem arz eden husus, aynı sermayeye ilişkin hükümlerin uygulanmayacağıdır. Zira aynı sermayede yer alması gereken unsurların varlığını zaten birleşme raporu ve birleşme sözleşmesinde görmekteyiz²⁰.

Yeni kuruluş yolu ile birleşmenin faydası olarak, birleşecek olan şirketlerden birinin diğerinden daha üstün bir konumda gibi bir pozisyon ortaya çıkmasının önüne geçmesidir²¹. Zararı ise, devralma işlemlerine göre daha yüklü bir maliyetin ortaya çıkmasıdır²².

2. Devralma Yolu ile Birleşme

Devralma yolu ile birleşmede, birleşmenin tarafı olan bir şirket, diğerini kendi bünyesine katmakta ve devrolunan şirketin tüm malvarlığı aktif ve pasifleri ile birlikte devralan şirkete intikal etmektedir. Devrolunan şirket, devralma işlemi ile birlikte tasfiyesiz olarak sona erer. Devralan şirket için tasfiyesiz infisaha lüzum olmayıp, kendi varlığını yalnız sermayesi ve ortaklarında birtakım değişimler olarak devam ettirir²³.

Birleşme işlemi ile birlikte, devralan şirketteki payların bir kısmı (pay değişim oranlarında belirlendiği kadarı²⁴) devrolunan şirket ortaklarına geçer yahut uygun bir denkleştirme akçesi sonucu devrolunan şirket ortaklarından bazıları birleşme sonrası devralan şirkette yer almaz²⁵.

---

¹⁹ Gerekçe madde 143.

²⁰ Burada, kolaylaştırılmış birleşmeler gibi birleşmelerde birleşme raporu düzenlenmediği hallerde aynı sermayeye ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği yönündeki görüş için bkz. **İPEKEL KAYALI**, Fena, *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Birleşmeler*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), s. 99.

²¹ **İPEKEL KAYALI**, s. 99.

²² **İPEKEL KAYALI**, s. 99.

²³ **PULAŞLI** (Genel Esaslar), s. 71.

²⁴ Bkz. Pay Değişimi

²⁵ Bkz. Denkleştirme Akçesi

3. Diğer Birleşme Türleri

Her ne kadar kanun koyucu birleşme türlerini iki çeşit olarak nitelendirse de, doktrinde farklı özelliklerine göre sınıflandırmışlardır. Kanaatimizce; diğer birleşme türleri yine temelinde devralma yahut yeni kuruluş yolu ile birleşmeler olup, kendine has özellikleri dolayısı ile isimlendirilmektedir.

- Üç Köşeli Birleşme: Birleşmeye katılmak istemeyen devrolunan şirket ortaklarına, ayrılma akçesi yerine farklı bir şirkette (ki bu şirket devralan şirketin farklı bir iştiraki olur) pay verilmesi ile olur²⁶.
- Topluluk İçi Birleşme: Topluluk içi birleşmeler de her ne kadar ayrı bir tür gibi ele alınsa da aslında sermaye şirketlerinin kolaylaştırılmış birleşmelerinde değindiğimiz bir diğer konudur. Bu birleşmeler ana şirket ile yavru şirketin birleşmesi ile olabileceği gibi, kardeş sermaye şirketleri arasında da olabilir²⁷. Yalnız burada önem arz eden husus, bu tür bir birleşmenin taraflarının yalnız sermaye şirketi olabilmesidir.

B. EKONOMİK AÇIDAN BİRLEŞME TÜRLERİ

1. Yatay Birleşme

Yatay birleşmeler, aynı sektörde hizmet veren, aynı veya benzer ürünü üreten şirketler arasında meydana gelen birleşmelerdir. Buna rakiplerin birleşmesi adı da verilmektedir²⁸. Yatay birleşmelerin tercih edilme nedenleri arasında sektörde daha güçlü bir konum elde etmek ve üretim faaliyetlerinin etkisini arttırmak yer alır²⁹. Ancak yatay birleşmelerin en büyük riski, rekabet kuralları çerçevesinde rekabeti olumsuz etkileyerek hakim güç meydana getirme olasılıklarıdır. Bu sebeple yatay birleşme yoluna gidecek olan şirketlerin Rekabet Kurumu'nun yayınlamış olduğu Yatay Birleşme ve Devralmaların Değerlendirilmesi Hakkında Kılavuz'u birleşme

²⁶ TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.105.

²⁷ TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.105.

²⁸ GÜVEN, Pelin, *Ortaklıkların Merkez Değişikliğinde Birleşme Bölünme Malvarlığının veya İşletmenin Devrinde Uygulanacak Hukuk ve Uyuşmazlıkların Çözümü*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2008), s. 116.

²⁹ ŞAHİN, İbrahim Erem/ YILMAZ, Baki, *Şirket Birleşmeleri, Birleşmelerde Tarihsel Gelişim Süreci Ve Uygulanan Ödeme Yöntemleri*, SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt 10, S. 19, Ocak 2010, s. 67.

öncesinde okumasında fayda bulunmaktadır³⁰. Yatay birleşmelerin en sık karşılaştığı alanlar banka birleşmeleridir.

2. Dikey Birleşme

Dikey birleşmeler, birbirlerine rakip olmayan, ancak aynı üretim sahasının farklı safhalarındaki zincirlerini oluşturan şirketlerin birleşmesidir. Bir şirket, maliyetini düşürmek isterken aynı zamanda yeni, ancak kendisine çok da yabancı olmayan bir alanda faaliyet göstermek istiyorsa dikey birleşme yoluna gitmesi en makul çözümlerden biri olur. Örneğin çikolata üreten bir firmanın en büyük harcama kalemlerinden birini kakao temini oluşturur. Bu sebeple çikolata üreten firma için, kakao satın aldığı firma ile birleşmesi sonucu uzun vadede hammadde ihtiyacını kendi öz kaynağından sağlamasına ve yeni bir sektörde faaliyet göstermesini sağlar. Rekabet Hukuku açısından ilk etapta rekabet üzerinde olumsuz etki taşımayan gibi gözükse de aslında dolaylı yoldan rekabeti engelleyici sonuçlar doğurabilir³¹. Zira hammadde gücünü bünyesinde barındıran bir firmanın rakipleri için kaynaklarına erişimi kısıtlayıcı riskler ortaya çıkmaktadır³².

3. Karma / Aykırı Birleşme

Karma birleşmeler, aynı piyasa içerisinde yer almayan, aralarında herhangi bir organik bağ (üretim zincirinin herhangi bir aşamasında) bulunmayan şirketler arasında meydana gelen birleşmelerdir. Rekabet Hukuku açısından rekabeti kısıtlayıcı etkisi, diğer birleşme türleri arasında en az bulunan birleşmelerdir³³. Karma birleşmelerde, birleşmeye katılan şirketler ekonomik çeşitliliklerini arttırarak riski dağıtmaktadır.

IV. BİRLEŞME BENZERİ DEĞİŞİMLER

Türk Ticaret Kanunu birleşmeyi tanımlamış ve sınırlarını çok net çizmiş dahi olsa, uygulamada karşımıza çıkan bazı şirket “bir araya gelmeleri” sıklıkla birleşmeler ile karıştırılabilmektedir. Bu sebeple bazı bir araya gelme türleri kısaca tezimizde ele alınmıştır.

---

³⁰ Kılavuza www.rekabet.gov.tr adresinden ulaşılabilmektedir. Erişim Tarihi: 19.04.2018.

³¹ GÜVEN, s. 119.

³² GÜVEN, s. 119.

³³ GÜVEN, s. 121.

A. DEVRALMA

Her ne kadar tezimizde devralma ile kastedilen hususlar birleşme türü olan devralma yolu ile birleşmeler de olsa, burada söz konusu devralmalar, birleşme türlerinde yer alan devralma yolu ile birleşme değildir. Devralma sonucunda devrolunan şirketin hukuki varlığı ve malvarlığı devam ederken, şirketi kontrol edenler değişmektedir³⁴. Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'da yer alan devralma tanımına göre, “...herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır” (madde 7) denilerek, birleşmelerden farkı ortaya konmuştur.

B. ORTAK GİRİŞİM

Ortak girişimler, tarafların belirli bir amaç doğrultusunda toplandığı, bu toplanma sonucunda kâr elde edilmesi amaçlanan, şirketlerin kendi hukuki ve iktisadi kimliklerinde bir değişim meydana getirmeyen bir araya gelme halidir³⁵. Konsorsiyum da ortak girişime benzemekle birlikte, tarafların sahip oldukları yükümlülükler bulunmaktadır. Yani tarafları bir araya getiren nedende rol oynamaları konsorsiyumun farkını oluşturur³⁶.

C. TRÖST

Birden fazla işletmenin bir araya gelerek mali güçlerini birleştirmesi tröst olarak adlandırılır³⁷. Tröstte esas unsur, piyasadaki hâkim güç olmaktır. Dolayısı ile tröst sonucunda rekabet ortadan kalkacak ve piyasada fiyat kontrolü sağlanacaktır. Rekabeti ortadan kaldıran bir girişim olması sebebi ile de ülkemizde Rekabetin Korunması Hakkında Kanun gereği yasaklanmıştır.

³⁴PASLI, Ali, *Anonim Ortaklığın Devralınması*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009), s. 163.

³⁵TURANLI, s. 43.

³⁶YÜCEBAŞ, Önder, “*Şirket Birleşmeleri ve Türkiye Uygulaması*”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005, s. 17.

³⁷YÜCEBAŞ, s. 16.

D. SQUEEZE – OUT

Bu tür birleşmeler aslında tezimizin ilerleyen aşamalarında bahsetmiş olduğumuz ayrılma akçesi ile yeni ortaklığa zorunlu olarak dahil olmayan veya dahil olmak istemeyen ortakların birleşmeye katılmaması sonucunda oluşur. Tekinalp'e göre "Çıkmalı ve Çıkarmalı Birleşme"³⁸, Pulaşlı'ya göre "Ortağı Çıkararak Nakdi Birleşme"³⁹ isimlerini alan bu birleşme türü, İngiliz Hukuku'nda ve İsviçre Hukuku'nda "Squeeze Out" olarak adlandırılmıştır. Yukarıda da bahsettiğimiz üzere, kanaatimizce aslında ayrı bir tür olarak ele alınmaması gerekir. Zira burada yalnızca devrolunan ortaklardan biri kanunun sağlamış olduğu ayrılma akçesi hakkından yararlanmaktadır. Bu konuya ait detaylı bilgiye "Ayrılma Akçesi" başlığı altında yer verilmiştir.

V. BİRLEŞMENİN ŞİRKETLERE SAĞLADIĞI FAYDALAR

Gerek yurtiçi gerek yurtdışı pazarında yer edinmiş firmalar yeni trendleri yakalama ve pazarda geriye düşerek kâr payının azalmasını önlemek amacıyla yeni stratejiler belirlemelidir. Bu sebeple şirketlerin büyümek istemesi olağandır. Ancak şirketler büyüme gerçekleşirken satın alınan riskleri minimuma indirmeyi hedeflerler. Büyüme gerçekleşirken riskleri azaltmanın en kolay yolu ise mevcut faaliyet alanının genişletilerek yeni pazarlara girilmesidir. Bu sebeple farklı faaliyet alanına giren şirketler büyümedeki riski önemli ölçüde azaltan bir etkidir. Şirket birleşmelerinde yeni bir pazara giren şirketler hem mevcut müşterilerine çeşitlilik sağlarken bir yandan da yeni müşteriler edinebilme olanağı sağlar.

Birleşme, büyümek isteyen şirketlere hızlı ve pratik bir yoldur. Örneğin kadın giyim mağazalar zincirine sahip bir şirket, mağazalarında sattığı giyim ürünlerini üretirken, çorap üretimini bünyesinde gerçekleştirmemektedir. Ancak çorap satışlarının iyi gittiğini fark etmeleri üzerine hem kendi bünyelerinde satmak hem de rakip firmalara satabilmek hem de farklı bir pazarda var olabilmek adına bu sektöre girmek isteyebilir. Yeni bir çorap fabrikası kurmak, mevcut bir çorap fabrikası ile birleşmekten çok daha

³⁸ POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal /ÇAMOĞLU, Ersin, *Ortaklıklar Hukuku – I*, Güncelleştirilmiş 13. Bası (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), s.104. (Anılış: TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar)

³⁹ PULAŞLI, Hasan, *6102 Sayılı TTK'ya Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, Cilt 1, N.40, (Ankara: Adalet Yayınları, 2011), s. 240 (Anılış: Şerh).

fazla tecrübe, bilgi, birikim ve donanım istemektedir. Bu sebeple bu şirketin devralma yolu ile birleşmeye gitmesi stratejik olarak kaçınılmazdır.

Birleşmelerin şirketlere sağladığı faydalar arasında çeşitlendirme de gösterilmektedir⁴⁰. Faaliyet alanını genişletmek isteyen şirketler, birleşme yoluna giderek yeni bir pazarda yani aslında tecrübesiz olduğu bir alana girmenin getirebileceği riskleri minimize ederek birleşme yolunu tercih etmektedir. Örneğin devralma yolu ile birleşmede, devrolunan şirketin o alanda tecrübeli çalışanları ve ortakları devralan şirkette de faaliyete devam eder. Bu sebeple devralan şirket bünyesindeki çalışanların veya ortakların yepyeni bir alanda bir anda tecrübe yahut bilgi edinmesine ihtiyaç duyulmayacaktır.

Şirketin aktif malvarlığının verimliliğini arttırmak amacıyla birleşmeye gidilmesi de olağandır. Çünkü birleşme sonrasında yeni şirketin malvarlığında artış olurken, birleşmeye katılan şirketlerden tasfiye edilen malvarlığının daha verimli kullanılmasına olanak sağlanmaktadır.

Faaliyet alanı dar olan küçük ölçekli şirketler, taşıdıkları mevcut potansiyel sebebi ile büyük şirketlerin birleşmek isteyeceği türlerdir. Zira küçük ölçekli şirketler, taşıdıkları potansiyelleri şirketin aktif malvarlığındaki azlık sebebi ile yahut yöneticilerin temkinli davranmak istemesi gibi sebeplerle kullanamamakta yahut yetersiz kalmaktadırlar. Büyük ölçekli bir şirketin böyle bir küçük şirketi satın alması durumunda büyük ölçekli şirketler kendilerine pazarda yeni bir yer edinirken, küçük şirketler de birleşme sonrasında daha etkin bir biçimde faaliyet gösterebilmektedir.

VI. BİRLEŞMENİN ŞİRKETLERDE NEDEN OLDUĞU RİSKLER

Birleşme sebebi ile ortaya çıkabilecek riskleri minimuma indirmenin en temel yolu, birleşme öncesi işlemleri eksiksiz olarak gereği gibi yerine getirmekten geçer. Şayet birleşme öncesi süreçte yeterli hazırlık ve çalışmaların yapılamaması, birleşme niyetinde olan şirketleri yanlış yönlendirerek beklentilerden çok daha farklı olumsuz sonuçlara neden olur. Bu sebeple birleşmenin neden olacağı risklerin azaltılmasının en etkili yolu birleşmeye hazırlık aşamasının gereği gibi yapılmasıdır.

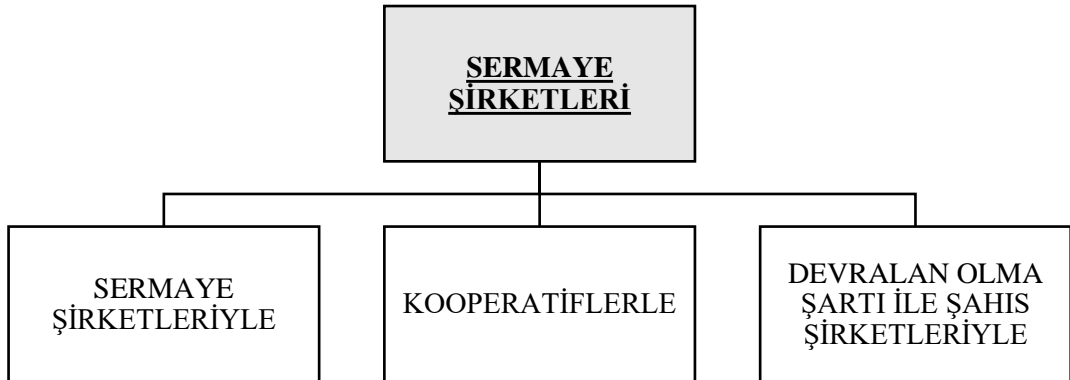
⁴⁰ TURANLI, s. 50.

Her ne kadar birleşmeye hazırlık aşamasında görev alanlar hazırlıklarını yeterli ölçüde yapmış dahi olsalar, birleşmelerin doğası gereği bazen bazı riskler kaçınılmaz olmaktadır. Devralan şirketin büyük bir uğraş sonucu bünyesine katmış olduğu devrolunan şirket, sermayesinin arttığını ve pazarda yer edindiğini düşünerek yeni şirketten ayrılmak isteyebilir. Devrolunan şirketler açısından da birleşme süreci çok sıkı bir takip ve koordinasyon gerektirdiğinden, piyasadan uzaklaşması ve özellikle küçük bir şirkette müşteri kaybına neden olabilmektedir.

VII. BİRLEŞEBİLEN ŞİRKETLER

6102 sayılı kanunda hangi şirketlerin hangi şirketler ile birleşebileceği sınırlı olarak sayılmıştır. Kanun şirket türlerini üç sınıfta ele almıştır. Buna göre birinci grup sermaye şirketleri, ikinci grup şahıs şirketleri, üçüncü grup ise kooperatiflerdir. TTK madde 137'ye göre birleşebilen şirket türleri tablolar yardımı ile açıklamalı olarak sunulmuştur:

A. SERMAYE ŞİRKETLERİNDE BİRLEŞME

Sermaye şirketi, şirket temelinin sermayeye dayandığı bir ticaret ortaklığı çeşididir. Bu tür şirketler Türk Ticaret Kanunu'nda üç tanedir. Bunlar; anonim şirket, limited şirket ve sermayesi paylara bölünmüş şirkettir.

Yukarıdaki tabloda da izah edildiği üzere sermaye şirketleri (anonim şirketler, limited şirketler ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler) sermaye şirketleri ile

kooperatiflerle ve devralan şirket olmaları koşulu ile kollektif ve komandit şirketlerle birleşebilmektedir.

Sermaye şirketi, bir sermaye şirketi ile birleşecekse bu birleşmenin devralma yolu ile birleşme veya yeni kuruluş yolu ile birleşme olmasında bir sakınca bulunmamaktadır. Aynı şekilde sermaye şirketlerinin kooperatiflerle birleşmesinde kanunen bir kısıtlama öngörülmemiştir.

Ancak bir sermaye şirketinin bir şahıs şirketi ile birleşmesini kanun koyucu kısıtlamıştır. Buna göre bir sermaye şirketi bir şahıs şirketi ile birleşecekse; bu birleşme şahıs şirketinin yalnız devrolunan şirket olması halinde mümkündür. Dolayısı ile devralma yolu ile birleşmede sermaye şirketi devralan, şahıs şirketi devrolunan şirket olabilmektedir. Yeni kuruluş yolu ile birleşmede ise, yeni kurulan şirketin bir sermaye şirketi olması zorunludur.

B. ŞAHIS ŞİRKETLERİNDE BİRLEŞME

Şahıs şirketleri, şirket temelini sermayeye değil, ortağa dayandığı şirket türüdür. Şahıs şirketlerinin ortakları yalnız gerçek kişiler olabilmektedir. Türk Ticaret Kanunu şahıs şirketlerini iki gruba ayırmıştır. Bunlar kollektif şirket ve komandit şirketlerdir.

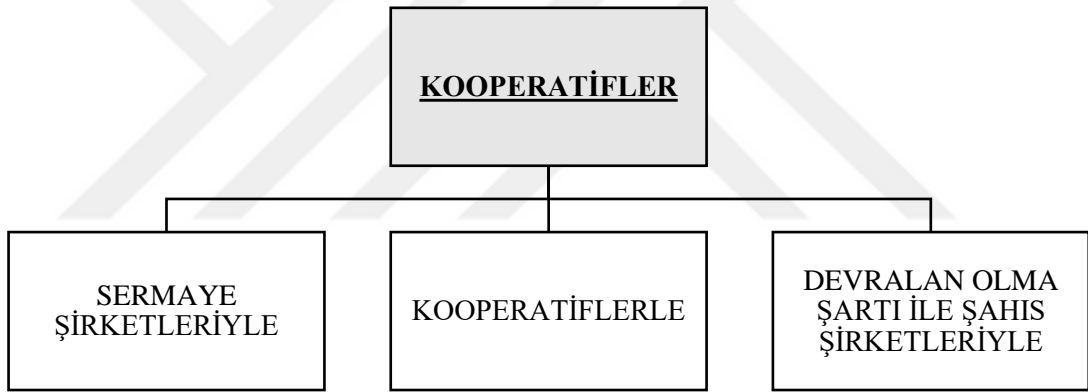
Şahıs şirketleri tabloda da izah edildiği üzere şahıs şirketleriyle, kooperatiflerle ve sermaye şirketleri ile birleşebilirler. Ancak kanun yalnız şahıs şirketleri ile birleşmelerinde sıfatlarını serbest bırakmıştır. Bir diğer ifade ile şahıs şirketleri, şahıs şirketleri ile birleşecek olmaları durumunda devralan ya da devrolunan şirket olabilir. Yeni kuruluş yolu ile birleşmede şahıs şirketleri birleşerek yeni bir şahıs şirketini

oluşturabilirler. Ancak kooperatifler ve sermaye şirketleri ile birleşmeleri böyle değildir.

Sermaye şirketlerinin birleşmeleri incelenirken belirtmiş olduğumuz üzere, bir şahıs şirketi bir sermaye şirketi ile birleşecekse, yalnız devrolunan şirket olabilir. Yeni kuruluş yolu ile birleşmede yine yeni kurulacak olan şirket bir şahıs şirketi olamayacaktır.

Şahıs şirketlerinin kooperatiflerle birleşmesi de aynen sermaye şirketleri ile birleşmesinde olduğu gibidir. Dolayısı ile kanun koyucu şahıs şirketlerini yalnız devrolunan ortaklık olmaları koşulu ile kooperatiflerle birleşmelerine izin vermiştir.

C. KOOPERATİFLERİN BİRLEŞMESİ

Kooperatifler, TTK’da yer almayan şirket türlerindedir. Kendilerine özgülenen ayrıca bir kanun bulunmaktadır⁴¹. Kooperatifler Kanunu’nun 1. maddesi kooperatiflerin tanımını yapmıştır: “Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklar” kooperatif olarak tanımlanmıştır.

TTK’nın düzenlemiş olduğu şirketlerden olmamalarına rağmen kanun koyucu kooperatifleri birleşmelerde ayırmamış, düzenlemeye dâhil etmiştir. Buna göre

⁴¹ Bkz. 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu

kooperatiflerin sermaye şirketleri ve kooperatiflerle birleşmelerine herhangi bir kısıtlama da getirmemiştir. İster devralma yolu ile birleşmede ister yeni kuruluş yolu ile birleşmede kooperatifler hem devralan hem de devrolunan şirket olabilirler.

Kooperatiflerin şahıs şirketleri ile birleşmesinde ise, kooperatifler yalnız devralan şirket olabilmektedir. Yani hem yeni kuruluş yolu ile birleşmede hem de devralma yolu ile birleşmede kooperatifler yalnız devralan şirket sıfatına sahip olabilirler.

D. TASFİYE HALİNDEKİ ŞİRKETLERDE BİRLEŞME

Kanunda sayılan dört şartın varlığı halinde tasfiye halindeki şirketler birleşmeye katılabilirler. Kanuna göre ilk şart, henüz şirketin mal varlığının dağıtılmamış olmasıdır. Bu sebeple tasfiye halindeki şirketler birleşmeye katılmak istiyorsa öncelikle tasfiye memurları, henüz mal varlığının tasfiye edilmediğine ilişkin hazırlayacakları raporu ticaret sicil müdürlüğüne teslim etmelidir. Tekinalp'e göre tasfiye payları dağıtılmış olsa dahi, bunların şirkete yeniden iadesi halinde şirketler yine birleşmeye katılabileceklerdir⁴².

Kanunda sayılan ikinci şart ise, tasfiye halindeki şirketlerin yalnız “devrolunan” şirket olabileceğidir. Ancak bu konuya ilişkin doktrinde eleştiriler bulunmaktadır. Eleştirilerden bazıları Tekinalp tarafından dile getirilmiştir. Tekinalp'e göre TTK madde 548 ve 138 kıyaslandığı takdirde, tasfiyeden dönmüş bir şirketin (tasfiye kararının kaldırılması) “devralan” şirket olmasında bir beis bulunmamaktadır⁴³. Yine aynı şekilde Moroğlu da Tekinalp'le benzer bir görüş sergilemektedir. Moroğlu'na göre malvarlığı henüz dağıtılmamış olan şirketin genel kurul kararı ile tasfiyeden dönmesi mümkün olduğuna göre, yeni kuruluş yolu ile de devralan şirket olarak da birleşmeye katılabilir⁴⁴.

Tasfiye halindeki şirketlerin birleşebilmesinin üçüncü şartı ise tasfiyeye şirketin yetkili organlarınca karar verilmiş olmasıdır. Bir başka ifadeyle, şirketin tasfiyeye girmesine mahkemece alınmış bir karar sebep oldu ise, bu durumda birleşmeye katılamayacaklardır. TTK'nın 529/1 maddesinde yer aldığı üzere iflas neticesinde

---

⁴² **TEKİNALP** (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.109.

⁴³ **TEKİNALP** (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.109.

⁴⁴ **MOROĞLU**, Erdoğan, *6102 Sayılı TTK Değerlendirme ve Öneriler*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012), s. 84.

sona erip tasfiyeye girmiş bir şirket de birleşmeye katılamayacaktır⁴⁵. Ancak burada önem arz eden bir diğer husus ise, şirket iflas etmiş ancak halen tasfiye edilmemiş olabilir. Bu noktada İcra İflas Kanunu madde 182 gereği iflasın kaldırılması talep edilmiş de olabilir. İflasın kaldırılmasına karar verilen şirket de birleşme hususunda serbestçe tasarrufta bulunabilir⁴⁶.

E. BORCA BATIK/SERMAYESİNİ KAYBETMİŞ ŞİRKETLERİN BİRLEŞMESİ

Borca batık şirketlerin birleşmesi doktrinde onarıcı, iyileştirici, kurtarıcı birleşme şeklinde isimlendirilmiştir⁴⁷. Nitekim kanun koyucu TTK madde 139'da bu hükmü düzenlerken, borca batık şirketlerin kurtarılmasını amaçlayan bir düzenleme öngörmüştür. Şirket birleşmelerinin esaslı amacı birleşen şirketlerin ekonomik ve hukuki durumlarını daha iyiye götürmek olduğu düşünüldüğüne, borca batık şirketler için birleşmeye izin verilmesi kanaatimizce olumlu ve amaca yönelik bir hak olmuştur. Kanuna göre borca batık bir şirket ister devralan ister devrolunan şirket olsun, her iki türlü de birleşmeye katılabilmektedir. Zira sermaye kaybı, bir sermaye şirketinin sermayesi ile kanuni yedek akçesinin toplamının yarısının, zararlarından az olduğu durumlardan söz konusu olur. Sermaye şirketleri için, yeni bir sermaye katılımıyla bu durumdan rahatça kurtulmak mümkündür. Bu sebeple kanun koyucunun, sermaye kaybına uğramış bir şirketin devralan şirket olmasının önüne geçmemesi isabetli olmuştur. Ancak borca batık veya sermayesi kayba uğramış bir şirketin birleşebilmesi için, birleşeceği şirketin bu şirketin açıklarını kapatabilecek öz varlığa sahip olması gerekir. Dolayısı ile birleşecek olan şirketlerin tamamının borca batık veya sermaye kaybına uğramış olmaması gerekmektedir. Bu durum aynı zamanda alacaklıların korunması bakımından da önem arz eder⁴⁸.

---

⁴⁵ İPEKEL KAYALI, s. 115.

⁴⁶ KOCAER, s. 71.

⁴⁷ TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.109, İPEKEL KAYALI, s. 116.

⁴⁸ KOCAER, s. 78.

İKİNCİ BÖLÜM TİCARET ŞİRKETLERİNDE BİRLEŞME ÖNCESİ VE BİRLEŞME AŞAMASINDAKİ İŞLEMLER

I. BİRLEŞME SÜRECİ

A. BİRLEŞMEYE HAZIRLIK SÜRECİ

Birleşmeye hazırlık aşaması, birleşecek olan şirketlerin müzakereleri ile başlamaktadır. Şirketler arası yapılacak olan müzakereler, genel anlamda üç aşamadan oluşur. Bu aşamalar niyet mektubu aşaması, gizlilik anlaşması ve due diligence aşamasıdır⁴⁹.

1. Niyet Mektubu

Birleşmeye taraf şirketler, kendi ekonomik ve yapısal değerlendirmelerini tamamlayıp birbirleri ile iletişime geçme safhasında irade beyanlarını niyet mektubu ile açıklarlar.

Niyet mektubu genel anlamda hukuken bağlayıcı değildir. Ancak tarafların iradelerinin ciddiyetini ortaya koyması açısından niyet açıklayıcı bir nitelik taşır. Bu sebeple niyet mektubu Türk Borçlar Kanunu kapsamında bir “icaba davet” sayılır⁵⁰.

İcaba davet aşamasında taraflar Türk Medeni Kanunu’nun 2. maddesi ile bağlıdır. Buna göre dürüstlük kuralları gereği birleşmeye katılan şirketler niyet mektubu, yani icaba davet aşamasında birbirlerine karşı dürüstlük kuralı çerçevesinde sorumlu olurlar. Bu noktada taraflar arasında meydana gelen bir uyuşmazlık neticesinde haksız fiil sorumluluğu mu yoksa borca aykırılık hükümlerine mi tabi olacakları hususu akla gelir⁵¹. Buna göre niyet mektubu safhasında yahut daha genel ifade ile birleşmeye hazırlık aşamasında taraflardan birinin dürüstlük kuralına aykırı davranması “culpa in contrahendo”yu oluşturur⁵². Doktrinde genel kanaat olarak culpa in contrahendo sorumluluğu için borca aykırılık hükümlerinin kullanılması görüşü

⁴⁹ TURANLI, s.101.

⁵⁰ DOĞAN, Gül, *Ön Sözleşme (Sözleşme Yapma Vaadi)*, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayın No:6, (İstanbul 2016), s. 79.

⁵¹ OĞUZMAN, Kemal/ ÖZ, Turgut, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.1*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013), s. 78.

⁵² OĞUZMAN/ÖZ, s.488-489.

benimsenmektedir⁵³. Ancak burada henüz sözleşme kurulmadığından, sözleşmeye hazırlık süreci olduğundan, tazmin edilebilecek zararlar yalnız menfi zararlar olabilmektedir. Burada menfi zarar kavramını birleşmeler açısından açıklamakta yarar vardır. Menfi zarar, niyet mektubu aşamasında meydana gelen herhangi bir uyuşmazlık neticesinde birleşmenin hiç gerçekleşmeyecek olmasından kaynaklanan zararlardır. Zira menfi zararlar henüz oluşmamış bir sözleşmeden, sözleşmenin hiç kurulamamasından kaynaklanan zararı ifade etmektedir⁵⁴.

2. Gizlilik Anlaşması

Birleşme amacıyla bir araya gelmiş olan şirketlerin mali, hukuki ve idari yapıları tüm artı ve eksileri ile birbirleriyle paylaşılmak durumundadır. Örneğin devralma yoluyla gerçekleşecek bir birleşmede, devralacak olan şirket, devrolunan şirketin tüm bunları kapsayacak nitelikte tümüyle inceleme altına almak istemesi, birleşmenin doğal bir sürecidir. Bu noktada, henüz birleşme gerçekleşmediğinden ve her ne kadar bu süreç ciddi dahi olsa birleşmenin kesinliği söz konusu değilken, devrolunan şirket aksi bir ihtimali düşünerek tüm bu bilgileri vermekten kaçınabilir. Bunun önüne geçmek amacıyla birleşecek şirketler arasında bir gizlilik sözleşmesi yapılması hem riskleri azaltmak hem de bir nevi şirketlerin kendini koruma altına alması açısından büyük önem arz eder.

3. Due Diligence

Due Diligence; şirket birleşmelerinde, devrolunacak veya beraberce birleşilecek şirkete yönelik yapılacak olan detaylı inceleme anlamına gelir⁵⁵. Bu aşamada artık taraflar birbirlerini daha iyi tanımakta ve alacakları, borçları ve haklarını tümüyle inceleme altına almaktadır. Örneğin devralan şirket, devrolunan şirketin zayıf noktalarını ve zaafalarını bu süreçte gözlem altına aldıktan ve birleşme öncesi ve sonrasında kendi şirketini korumaya yönelik olarak atacağı adımları planlamasına yönelik en kapsamlı aşama due diligence olmaktadır. Due diligencein ne zaman yapılacağına dair net bir veri olmamakla birlikte, kanaatimizce şirketlerin gizliliklerinin korunması ve aynı zamanda riskleri önceden öngörebilmek adına

---

⁵³ Aksi kanaatler için Bkz. YALMAN, Süleyman, *Türk – İsviçre Hukukunda Sözleşme Görüşmelerinden Doğan Sorumluluk*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2006), s. 52.

⁵⁴ ERGÜNE, Mehmet Serkan, *Olumsuz Zarar*, (İstanbul, Beta Yayıncılık, 2008), s. 61.

⁵⁵ TURANLI, s.106, İPEKEL KAYALI, s. 137.

yapılması gereken süre, gizlilik anlaşmasından sonra, birleşme sözleşmesinden önceki bir dönemdir. Zira şayet ortada bir devralma söz konusu ise bu durumda birleşmenin devralan şirkette meydana getirecek ekonomik durumun değerlendirilmesi hususunda sözleşme kurulmadan önce değerlendirme yapılması hayati önem arz etmektedir.

Due Diligence süreci, birleşmeye katılacak şirketlerin her birinin görevlendirdiği uzman kişilerce yürütülür. Uzman kişiler şirketleri temel ana iki başlık altında incelerler. Bu incelemenin bir ayağını şirketin ekonomik yapısı oluştururken bir ayağını da hukuki durum oluşturur. Gerekli incelemelerin tamamlanmasının ardından rapor oluşturularak şirketlere takdim edilir. Burada önem arz eden hususlardan biri de due diligence yalnız şirketleri birleşmeye hazırlamak amacıyla yapılmamakta, aynı zamanda birleşmeye engel teşkil edecek hususların da belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bunun sebebi de birleşme işlemlerinin maliyetlerinin yüksek olmasıdır. Dolayısı ile birleşmenin herhangi bir aşamasında meydana gelebilecek herhangi bir riskin bütün sonuçları ile birlikte incelenmesi due diligence sayesinde olur⁵⁶.

B. BİRLEŞME AŞAMASI

1. Sermaye Artırımı

Türk Ticaret Kanunu madde 142/1'e göre sermaye artırımı devralma yolu ile birleşmede zorunlu bir unsurdur. Çünkü devrolunan şirketin ortaklarının korunabilmesi açısından sermayenin gerekli miktarda artırılabilmesi gerekir. Pulaşlı'ya göre devralma yolu ile birleşmede devralan şirketin sermaye artırımı kararının aşağıdaki hususları içermesi gerektiğini belirtmiştir⁵⁷:

- a. Artırılacak Sermaye Miktarı: Artırılacak sermaye miktarının önceden belirlenerek pay değişimi esnasında kullanılacak olması ve tescilden önce de bu miktarın tam olarak ödenmiş olması gerekir.
- b. Pay Türleri: Sermaye artırımına ilişkin kararda pay türlerinin ne olacağı, münferit paylara verilen imtiyazlar gibi hususlar yer almalıdır.

---

⁵⁶ PULAŞLI, Hasan; *Şirket Satın Alma İşlemlerinde İşletme Değerlemesi ve Due Diligence*, BATİDER 2007, S. 2, C. 24, s.211. (Anılış: Due Diligence)

⁵⁷ PULAŞLI (Genel Esaslar), s. 82.

- c. Rüçhan Hakkı: Devrolunan Şirket ortaklarının burada rüçhan hakkı bulunmamaktadır.
- d. Bilanço: Aktiflerin toplamının pasiflerin toplamından fazla olduğunu ve bunların miktarları belirtilmelidir.
- e. Çıkarılacak Paylar: Sermaye artırımını karşılığında, çıkarılacak olan paylar Genel Kurul'da oylanacak olan Birleşme Kararı'nda belirtilmelidir.

2. Bilançolar

Bilanço; *“bir kuruluŐun, bir ticarethanenin belirli bir dönem sonundaki veya belirli bir gündeki taŐınır ve taŐınmaz varlıkları ile bunları sağlamak için kullanılan öz ve yabancı kaynakları dengeli olarak gösteren  izelge”*dir⁵⁸. Bilançolar birleşmeye hazırlık aŐamalarından olan due dilligence aşamasında incelenir. Ancak bazı birleşmeler o kadar uzun sürede gerçekleşir ki, due dilligence aşamasında incelenen bilançolar güncelliğini yitirir⁵⁹. Bu sebeple TTK madde 144/1'de birleşme sözleşmesi ile bilanço bildirimini arasında altı aydan fazla bir süre varsa, ara bilanço bildirimini zorunlu tutmuŐtur. Bununla birlikte altı ay geçmese dahi birleşmeye katılan Şirketlerin bilançolarında önemli bir deĐiŐikliĐin varlığında yine ara bilanço zorunlu tutulmuştur.

Ara bilançoda yer alacak hususların ne olacağına yönelik olarak birleşmeye taraf Şirketler bileŐme sözleşmesinde bir hüküm belirlemelidir⁶⁰. Bunun sebebi ise, kanunda buna ilişkin özel bir hüküm bulunmamasıdır.

Bilançoda esas alınacak değer yıllık bilanço değil, yaşayan değer bilan osudur⁶¹. Bunun sebebi, Şirketlerin aktiflerinin pasiflerini karşılamaya yeterli olup olmadığı yönünde yapılacak en doğru incelemeyi ancak yaşayan değer bilançosunun sağlamasıdır. Bilançoyu önemli kılan iki sebep vardır. Bunlardan ilki, bilançoların yeni Şirketin açılış bilançosunu oluŐturması, diğeri ise oy değişim oranı gibi önemli birleşme süreçlerini etkiliyor olmasıdır⁶².

---

⁵⁸ <http://www.tdk.gov.tr>

⁵⁹ TURANLI, s. 160.

⁶⁰ TURANLI, s. 161.

⁶¹ PULAŞLI (Genel Esaslar), s. 83.

⁶² TEKİNALP (Poroy/ amoğlu), Ortaklıklar, s.123.

3. Birleşme Sözleşmesi

Birleşme sözleşmesi, TTK madde 145 ve 146'da yer alır. Birleşme sözleşmesinin tarafları devralan şirket ve devrolunan şirketlerdir. Yeni kuruluş yolu ile birleşmede ise birleşmeye katılan şirketlerdir. Birleşme sözleşmesini hazırlama yetkisi yönetim organına verilmiştir. Genel kurul sözleşmenin hazırlık aşamasında değil, onay aşamasında devreye girmektedir. Anonim şirketlerde yönetim organı yönetim kuruludur. Limited şirketlerde ise yönetim organı müdür ve müdürler kuruludur. Sözleşmenin yazılı olması geçerlilik koşullarındandır.

Birleşme sözleşmesinin içeriğinde mutlaka bulunması gereken hususlar TTK madde 146'da sayılmıştır. Buna göre;

- a. *“Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, hukuki türlerini, merkezlerini; yeni kuruluş yolu ile birleşme hâlinde, yeni şirketin türünü, ticaret unvanını ve merkezini,”*. Bu hükmün amacı, birleşecek şirketlerde meydana gelecek herhangi bir uyuşmazlık halinde kimliklerinin belirlenebilmesidir⁶³.
- b. *“Şirket paylarının değişim oranını, öngörülmüşse denkleştirme tutarını; devrolunan şirketin ortaklarının, devralan şirketteki paylarına ve haklarına ilişkin açıklamaları,”*. Değişim oranının belirlenmesindeki temel amaç, devrolunan şirket ortaklarının korunması ve yeni kurulan yahut devralan şirketteki pay oranlarının belirlenmesidir. Bu sebeple Tekinalp, uygulamada ortaya çıkabilecek olası küsuratlı paylar açısından birleşme sözleşmesinde kesir makbuzu oluşturularak küsuratlı payların da akıbetinin birleşme sözleşmesinde yer almasının öneminden bahseder⁶⁴.
- c. *“Devralan şirketin, imtiyazlı ve oydan yoksun payların sahipleriyle intifa senedi sahiplerine tanıdığı hakları,”*. Bu hükmü açıklarken, imtiyazlı paydan bahsetmek gerekir. İmtiyazlı pay, anonim ve limited şirketlerde, diğer oylardan farklı olarak, sahibine üstün haklar tanıyan paydır. İmtiyazlı pay, yeni kurulan ya da devralan şirkette yer alıyorsa hangi grupta imtiyazlı pay olduğunun tespiti, yer almıyorsa da bu paya karşılık olarak imtiyazlı pay sahibine verilebilecek bir değer tespiti gerekir⁶⁵.

⁶³ TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.125.

⁶⁴ TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.126.

⁶⁵ TURANLI, s. 151.

- d. *“Şirket paylarının değiştirilmesinin şekli,”*. Hükümde söz konusu değiştirme şekli, malvarlığının intikali değildir. Zira şirket birleşmelerinde külli halefiyet ilkesi ve tasfiyesiz sona erme ilkesi gereğince, birleşme sonucunda tüm malvarlığı ayrıca bir işleme gerek kalmaksızın intikal eder. Burada şekilden kasıt, birleşme sonrası payların şeklinin, değişimin ne zaman gerçekleşeceğine dair değişim şeklidir⁶⁶.
- e. *“Birleşmeyle iktisap edilen payların, devralan veya yeni kurulan şirketin bilanço kârına hak kazandığı tarihi ve bu isteme ilişkin bütün özellikleri,”*.
- f. *“Gereğinde 141 inci madde uyarınca ayrılma akçesini,”*. Ayrılma akçesinin belirlenmesi tarafların birleşme sözleşmesi aşamasından önce belirlenmesi gereken bir unsurdur. Zira bu fıkra da, diğer fıkralar gibi birleşme sözleşmesinin zorunlu unsurlarındandır. Zaten burada vurgulanmak istenen, ayrılma akçesinin ne olduğu değil, seçimlik veya zorunlu olduğu, hangi tarihte, kim tarafından ödeneceğine ilişkin detaylı bilginin sözleşmede yer alması gerektiğidir.
- g. *“Devrolunan şirketin işlem ve eylemlerinin devralan şirketin hesabına yapılmış sayılacağı tarihi,”*. Bu fıkra yeni kuruluş yolu ile birleşmede de devralma yolu ile birleşmede de devrolunan şirketlerin hangi tarihte üçüncü kişilerle yapacakları sözleşmenin tarafının “yeni şirket” olarak belirleneceğini ifade eden bir fıkradır.
- h. *“Yönetim organlarına ve yönetici ortaklara tanınan özel yararları,”*. Burada yeni şirkette yer alacak yönetim kurulunun görev ve yetkileri, hakları, imtiyazlarının neler olacağının birleşme sözleşmesinde belirlenmesi istenmiştir. Yeni kuruluş yolu ile birleşmede yeni kurulan yönetim kurulunun belirlenmesi, devralma yolu ile birleşmede ise devralan şirketin yönetim kurulunda devrolunan şirketten kimlerin yer alacağıyahut artık kimlerin yer almayacağına dair hususlar belirlenmelidir.
- i. *“Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimlerini”* TTK, sermaye şirketlerinin şahıs şirketlerini devralmalarına olanak sağlamıştır. Şahıs şirketlerinde ortakların sınırsız sorumlu olması ve TTK madde 158/2 gereğince bunların sorumlulukları birleşmeden itibaren üç yıl devam etmesi sebebi ile bu ortakların isimlerinin birleşme sözleşmesinde yer alması önemlidir.

---

⁶⁶ PULAŞLI (Genel Esaslar), s. 80.

Birleşme sözleşmesinde yer alması gereken zorunlu unsurlar kanunen sayılmış olmasına karşın, kanunun zorunlu tuttuğu unsurlar haricinde bazı hükümlerin sözleşmede yer almasında yarar bulunmaktadır.

4. Birleşme Sözleşmesinin Geçersiz Olduğu Haller

Birleşme sözleşmesinin geçersizliğine ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nda ayrıca bir hüküm bulunmadığından, sözleşmeye genel anlamda Türk Borçlar Kanunu çerçevesinde bakmak doğru olacaktır. Bu sebeple birleşme sözleşmesinin geçersiz olduğu hallere ilişkin inceleme Türk Borçlar Kanunu çerçevesinde yapılacaktır.

TBK 12/2'ye göre, sözleşme eğer geçerli şekil şartlarına uyulmadan kuruldu ise, butlan sonucunu doğurur. Yani geçmişe yönelik olarak kendiliğinden geçersiz hale gelir. Bunun için ayrıca kesinleşmiş bir mahkeme kararına ihtiyaç yoktur. Yokluk veya kesin hükümsüzlük için zamanaşımı yoktur⁶⁷. Bu sebeple her zaman ileri sürülebilir. Aynı zamanda her iki hâl de herkes tarafından ileri sürülebilen bir hususlardır.

İptal edilebilirlik hallerinin (hata, hile, ikrah) varlığında ise, bunların etkisinin ortadan kalkması sonrasında bir yıl içerisinde bildirimde bulunmalıdır. Aksi takdirde süresi içerisinde iptal edilmeyen sözleşme, baştan itibaren geçerli hale gelir. İptal edilebilirlik hallerinin varlığı halinde iradesi sakatlanmış olan taraftan tescil anına kadar bildirimde bulunması gerekli gözükse de tescil sonrasında birleşmede özel olarak düzenlenmiş iptal davasına konu edilmesinde bir sakınca bulunmamaktadır⁶⁸.

---

⁶⁷ KILIÇOĞLU, Ahmet M., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 13. Baskı, (Ankara: Turhan Kitapevi, 2012), s. 87.

⁶⁸ İPEKEL KAYALI, s. 170-171.

5. Birleşme Raporu

Türk Ticaret Kanunu madde 147’de yer alan birleşme raporu, birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organlarınınca hazırlanan rapordur. Birleşme raporu her şirket için ayrı ayrı hazırlanabileceği gibi, birlikte de hazırlanabilir. Hazırlanacak olan rapor, ortakların detaylı olarak bilgilendirilmesi açısından önem arz eder. Bu sebeple raporda birleşmenin ekonomik ve hukuki tüm yönleri ele alınmalıdır. Kanunen raporda yer alması gereken hususlar asgari olarak belirlenmiştir. Buna göre rapor, birleşmenin amacını ve içeriğini, olumlu ve olumsuz sonuçlarını ve şirketler nezdinde meydana getireceği değişimleri içermelidir. Madde 147/2’ye⁶⁹ göre şirket birleşmesinin amacı ve sonucunun ne olduğu, tarafların yapmış olduğu birleşme sözleşmesi, pay değişim oranları ve değerlemesine dair detaylar ve ayrıca kararlaştırıldıysa denkleştirme akçesi ile devrolunan şirketin ortaklarının devralan şirkette sahip olacakları haklarının yer alması gerekir. Bununla birlikte tezimizin ilerleyen bölümlerinde detaylı inceleyeceğimiz husus olan ayrılma akçesine dair tutar ve ayrılma akçesinin sebeplerinin yer alması gerekir. Birleşme neticesinde devrolunan şirket ortaklarına şayet ek yükümlülükler ve edimler yüklenecekse, bu hususların yine raporda yer alması gerekir. Ayrıca işçiler açısından da düzenleme yapılacak ise veya birleşmenin işçiler açısından etkileri olması muhtemel ise, bu hususların da birleşme raporunda yer alması gerekir. Birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları var ise birleşme neticesinde alacaklıların ne şekilde etkileneceği de rapora eklenmelidir. Rekabet kurulu vb. kurumlardan izin alınması yahut onay gerekiyorsa bu onayların da rapora eklenmesi gerekmektedir.

---

⁶⁹ Madde 147/2: “(2) Raporunda;

a) Birleşmenin amacı ve sonuçları,

b) Birleşme sözleşmesi,

c) Şirket paylarının değişim oranı ve öngörülmüşse denkleştirme akçesi; devrolunan şirketlerin ortaklarına devralan şirket nezdinde tanınan ortaklık hakları,

d) Gereğinde ayrılma akçesinin tutarı ve şirket pay ve ortaklık hakları yerine ayrılma akçesi verilmesinin sebepleri,

e) Değişim oranının belirlenmesi yönünden payların değerlemesine ilişkin özellikler,

f) Gereğinde devralan şirket tarafından yapılacak artırımın miktarı,

g) Öngörülmüşse, devrolunan şirketin ortaklarına, birleşme dolayısıyla yüklenecek olan, ek ödeme ve diğer kişisel edim yükümlülükleri ile kişisel sorumluluklar hakkında bilgi,

h) Değişik türdeki şirketlerin birleşmelerinde, yeni tür dolayısıyla ortaklara düşen yükümlülükler,

i) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin işçileri üzerindeki etkileri ile mümkünse bir sosyal planın içeriği,

j) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkileri,

k) Gerekiyorsa, ilgili makamlardan alınan onaylar, hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri belirtilir.”

Raporun ortaklar açısından önemi olduğu kadar alacaklılar açısından önemi vardır. Bu önemi 147. maddenin j, g ve h bentlerinde görmekteyiz. i) Bendinde yer alan sosyal plan, işçilerin durumu ile ilgili bir banttir. Raporda şayet birleşme sonrası kapanacak şube, ilave edilecek sosyal imkânlar vb. bulunması halinde detaylı bilgi verilmeli, işçileri olumlu veya olumsuz yönde etkileyecek diğer değişimler yer almalıdır. Turanlı'ya göre sosyal planla ilgili önemli değişikliklerin olması halinde işçi temsilcilerine bilgilendirme yapmak gerekir⁷⁰.

Birleşme raporunun ilgilileri yanıtacak bir biçimde eksik veya yanlış düzenlenmesi halinde birleşmeye karşı TTK madde 192'de yer alan iptal davası açılabilir⁷¹.

6. Karar Aşaması ve Karar Nisapları

Birleşme sözleşmesinin yetkili kurula sunulması, sözleşmenin yetkili kurulca onaylanması birleşmenin gerçekleşebilmesinin zorunlu unsurlarındandır. Yeni kuruluş yolu ile birleşmede henüz tescilden önce yeni şirket ortada olmadığı için devrolunan şirketler açısından onaya sunulması gerekir. Birleşme sözleşmesinin genel kurulda onaylanması için belirli bir süre öngörülmemişse de az önce incelemiş olduğumuz önemli değişiklik konusu hususunda bir aksilik meydana gelmemesi açısından onayın çok vakit kaybetmeden alınması daha sağlıklı olacaktır⁷².

Anonim Şirketlerde birleşmeye yönelik toplantı nisabı, sermayeyi temsil eden payların çoğunluğu ile sağlanır. Karar nisabı ise toplantıya katılanların oylarının dörtte üçüdür. (TTK m. 151/1-a)

Halka Açık Anonim Şirketler açısından birleşmeye yönelik toplantı nisabı aranmaz. Karar nisabı ise genel kurula katılanların oy hakkı paylarının üçte ikisidir⁷³. Genel kurul toplantısında sermayeyi temsil eden haiz payların en az yarısının bulunması halinde ise pay çoğunluğu ile karar alınmaktadır⁷⁴. Yalnız her iki nisap için de esas sözleşmede farklı bir oran belirlendi ise, bu oranlar esas alınır⁷⁵.

---

⁷⁰ TURANLI, s. 155.

⁷¹ Bkz. İkinci Bölüm, İptal Davası.

⁷² İPEKEL KAYALI, s. 190.

⁷³ SerPK madde 29/6 ve SPK Birleşme ve Bölünme Tebliği 7. madde

⁷⁴ AL KILIÇ, Şengül, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi*, (İstanbul: Beta Yayınları, 2009) s. 80.

⁷⁵ ADIGÜZEL, Burak, *Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ayrılma Hakkı*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVIII, Y. 2014, Sa. 2, s. 11.

Limited Şirketler için öngörölmüş birleşmeye yönelik toplantı nisabı, sermayenin en az dörtte üçünün temsiliyle meydana gelir. Karar nisabı ise anonim ortaklığın aksine tüm ortakların dörtte üçünün oyuyudur. (TTK m. 151/1-c)

Kooperatifler tarafından sermaye şirketlerinin devralınması halinde, sermaye şirketlerinde sermayenin çoğunluğunun toplantıda hazır bulunması halinde, mevcut oyların dörtte üçünün oyuyudur. (TTK m. 151/1-b)

Şahıs Şirketlerinde ise şirket sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça (bütün ortakların dörtte üçünün yeterli görülmemesi halinde) oybirliği ile birleşme kararı alınabilir. (TTK m. 151/2)

Ayrılma akçesinin belirlendiği durumlarda devrolunan şirketler şahıs şirketlerinden ise oy hakkını haiz ortakların yüzde doksanının, birleşmeye katılan şirketler sermaye şirketlerinden ise ortaklığın tamamının yüzde doksanının oyuyla mümkün olur⁷⁶.

C. TESCİL VE İLAN

Birleşmenin tamamlanabilmesi, geçerlilik kazanması ticaret siciline tescil ile olur. Böylelikle şirket birleşmeleri ticaret sicil müdürlüklerince denetlenmiş olur. Tescil ile birlikte devrolunan ortaklığın malvarlığı aktif ve pasifleri ile birlikte yeni kurulan/devralan şirkete intikal eder.

Şirket birleşmelerinin ticaret sicile tescil edilebilmesinin bazı şartları vardır. Öncelikle kanuni şartlar öngörölmüştür. Kanuni şartların geçerliliği, tamamlandığı hususu ticaret sicil müdürlüğünce incelenir. Bununla birlikte birleşme sözleşmesinde yer alan şirketlerin kendi aralarında belirledikleri şartlar da yer alır. Bu şartların yerine getirilmesinin nihayetinde tescilinde herhangi bir sorun kalmamaktadır.

Devralma yolu ile birleşmede, devrolunan şirketin ticaret sicil gazetesine yaptıracağı tescil ile birleşme geçerlilik kazanır⁷⁷. Çünkü Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 127. maddesi önce devrolunan şirketin tescilini zorunlu kılmıştır. Bu sebeple devrolunan şirketin tescili, şirket birleşmelerinde kurucu tescil niteliği taşır. Bununla birlikte devralan şirketin birleşmeyi tescil etmesi ise kurucu nitelik taşımamakta, yalnız

⁷⁶ TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.134.

⁷⁷ Aksi görüş için bkz. YASAMAN, s. 88.

açıklayıcı nitelikte olmaktadır. Yine devralma yolu ile birleşmede devralan şirketin sermayesini artırması esas sözleşme değişikliğini doğurur. Bu sebeple esas sözleşme değişikliği de birleşme kararı ile birlikte tescil edilmelidir⁷⁸.

Yönetmeliğin 127/7 hükmü gereğince yeni kuruluş yolu ile birleşmede ise yeni kurulan şirketin tescili ile birleşme tescili ile aynı zamanda gerçekleşmelidir. Böylelikle malvarlıklarının yeni şirkete iktisabı eşzamanlı gerçekleşecektir⁷⁹.

Birleşmenin tescili için ticaret sicile başvuru esnasında gerekli olan belgeler Ticaret Sicil Yönetmeliği'nde yer alır. Yönetmeliğin 126. maddesine göre:

“(1) Devrolunan şirket birleşmenin tescili için aşağıdaki belgelerle müdürlüğe başvurur:

a) Birleşme sözleşmesinin devralan ve devrolunan şirketlerin genel kurullarınca onaylanmasına ilişkin kararların noter onaylı örnekleri.

b) Birleşme sözleşmesinin bir örneği.

c) Denetime tabi şirketlerde denetçi tarafından; diğer şirketlerde ise yönetim kurulu tarafından onaylanmış son bilanço ve gerektiğinde ara bilanço.

ç) Bakanlık veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olunması halinde, bu izin veya uygun görüş yazısı.

(2) Devralan şirket birleşmenin tescili için aşağıdaki belgelerle müdürlüğe başvurur:

a) Birleşme sözleşmesinin devralan ve devrolunan şirketlerin genel kurullarınca onaylanmasına ilişkin kararların noter onaylı örnekleri.

b) Birleşme sözleşmesinin bir örneği.

c) Birleşme sebebiyle yapılacak sermaye artırımının tescili için gerekli belgeler.

ç) Birleşmenin yeni kuruluş şeklinde yapılması halinde yeni şirketin kuruluş belgeleri.

d) Birleşmeye katılan şirketlerden her birinin, sermayelerinin karşılıksız kalıp kalmadığının, şirket özvarlıklarının tespitinin ve şayet devrolunan şirketin tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri ile benzeri sicillerde kayıtlı malvarlığının bulunması halinde bunların gerçeğe uygun değerlerinin tespitinin yapıldığı yeminli mali müşavir veya

---

⁷⁸ TURANLI, s. 172.

⁷⁹ TURANLI s. 175.

serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin bu tespitlere ilişkin raporu.

e) Devrolunan şirketin tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri ile benzeri sicillerde kayıtlı bulunan mal ve haklarının listesini ve bunların kayıtlı olduğu siciller ile söz konusu mal ve hakların ilgili sicillerdeki kayıtlarına ilişkin bilgileri içeren beyan.

f) Denetime tabi şirketlerde denetçi tarafından; diğer şirketlerde ise yönetim kurulu tarafından onaylanmış son bilanço ve gerektiğinde ara bilanço.

g) Bakanlık veya diğer resmî kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olunması halinde, bu izin veya uygun görüş yazısı.”

II. HALKA AÇIK ŞİRKETLERİN BİRLEŞMEYE KATILMALARI

A. HALKA AÇIK ŞİRKET TANIMI

Halka Açık Şirket ile anlaşılması gerekenin ne olduğu Sermaye Piyasası Kanunu'nda belirtilmiştir. Anılan kanunda madde 3/e'ye göre payları halka arz edilen veya edilmiş sayılan anonim ortaklıklara halka açık ortaklık adı verilmektedir. Yani şirketin yalnız halka arz edilmiş olması aranmamakta, aynı zamanda payların halka arz edilmiş sayılması ile de halka açık kabul edilmektedir.⁸⁰ Payların halka arz edilmiş sayılmasının ne olduğu ise SerPK madde 16'da belirtilmiştir. Buna göre, payları borsada işlem gören ortaklıklar ve pay sahibi sayısı beş yüzü aşan anonim ortaklıkların payları halka arz edilmiş sayılır.

---

⁸⁰ **BAHTİYAR**, Mehmet, *Ortaklıklar Hukuku*, 12. Bası, (İstanbul: Beta Yayınları, 2017), s. 117.

B. UYGULANACAK HUKUK

Halka açık şirketlerin birleşmenin tarafı olduğu durumlarda uygulanacak usul ve esaslar, Sermaye Piyasası Kanunu ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun Birleşme ve Bölünme Tebliği'nin 2. maddesinin 1. fıkrasında yer alan *“halka açık ortaklıkların sermaye şirketleri, devralan şirket olmaları şartıyla şahıs şirketleri ve kooperatifler ile olan birleşme işlemlerini ve halka açık ortaklıkların taraf oldukları bölünme işlemlerini”* hükmü gereğince belirlenir. Birleşmeye dair tebliğde yer almayan hususlarda ise yine Türk Ticaret Kanunu'nun birleşmeyle ilgili hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Ancak unutulmamalıdır ki, sermaye şirketleri ile şahıs şirketlerinin birleşebilmesi için, sermaye şirketlerinin devralan nitelikte olması gerekmektedir.

C. BİRLEŞME İŞLEMLERİNDEKİ FARKLILIKLAR

Halka açık anonim şirketin birleşmenin tarafı haline gelebilmesi için öncelikle kamuya açıklanan bir duyuru metni hazırlanması ve kurul tarafından onaylanması bir zorunluluktur. Hazırlanacak bu metnin içeriğinde, birleşme planı, uzman kuruluş raporu yer almalıdır. Uzman kuruluş raporundan kasıt, birleşme işlemine taraf olan ortaklıkların veya malvarlıklarının değerinin (işleme esas alınan finansal tablo tarihi itibarıyla) ve değişim oranlarının belirlenmesini amaçlamaktadır. Bunun dışında, SerPK'ya tabi şirket birleşmelerinde birleşmeye esas alınacak finansal tabloların tarihi ile birleşme sözleşmesinin nihai olarak onaylanacağı genel kurul toplantı tarihi arasında geçen sürenin altı aydan fazla olmaması gerekir.

Birleşme raporu nezdinde de birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Halka açık şirketlerle yapılan birleşmelerde birleşme raporunda bulunması gereken zorunlu unsurlar vardır. Zorunlu unsurlar ilgili tebliğin 4 numaralı ekinde yer almaktadır. Buna göre, birleşmeye taraf şirketlerin yönetim kurulları birleşme raporunda birleşme sözleşmesini açıklamalı ve birleşmenin gerekçelerini ve sağlayacağı faydaları belirtmeli ve payların değerlemesini etkileyen unsurları yani riskleri ve vergi açısından ortaya çıkabilecek sorunları ayrıntılı olarak açıklamalıdır. Ayrıca birleşmeye katılan şirketlerin hem çalışanlarının hem de alacaklıları açısından etkilerinin gösterilmesi ve bu şirketlerin faaliyet konularının yer alması gerekmektedir.

Birleşme işleminin genel kurulda onaylanma tarihinden en az otuz gün önce, duyuru metni, birleşme sözleşmesi, birleşme raporu, son üç yıllık finansal raporlar, uzman kuruluş raporu, birleşme sonrası tahmini açılış bilançosu, varsa son üç yıllık bağımsız denetim raporları, varsa ana dönem finansal raporları, varsa gayrimenkul değerlendirme raporları Kamuyu Aydınlatma Platformu ve ilgili ortaklıkların web sitelerinde, payları borsada işlem görmeyen halka açık ortaklıklar için ise Kurulun ve varsa ilgili ortaklıkların web sitelerinde kamuya açıklanması SPK'nın Birleşme ve Bölünme Tebliği'nin 8. maddesinin 2. fıkrası gereğince zorunludur.

Halka açık şirketlerin birleşmeye katılmasına özgü bir diğer husus ise, payları borsa kotunda bulunan bir şirketin devralma yolu ile birleşmesinde sermaye artırımına gidildiyse, sermaye artırımının tescilinden sonra borsa kotuna alınmasıdır. Borsa kotuna alınması için ayrıca bir işleme gerek kalmaksızın tescil ile kendiliğinden alınmış sayılır⁸¹.

III. KOLAYLAŞTIRILMIŞ BİRLEŞME

A. GENEL BAKIŞ

Kolaylaştırılmış birleşme, TTK'nın yalnız sermaye şirketlerine tanımış olduğu önemli bir ayrıcalıktır. Bir diğer kilit özelliği ise, bu usulün yalnız devralma yolu ile birleşmede geçerliliğinin olmasıdır. Bir başka ifade ile, kolaylaştırılmış birleşme, kanunda yer alan hükümler çerçevesinde tabiatı gereği yeni kuruluş yolu ile şirket birleşmelerinde mümkün olmamaktadır. TTK madde 155'te düzenlenen kolaylaştırılmış birleşmede, şirketler ancak diğer şirketin oy hakkı veren paylarının tamamına sahiplerse veya en az yüzde doksanına sahiplerse gerçekleştirilebilir. Buna göre, kolaylaştırılmış birleşmelerde korunması gereken bir pay veya ortak söz konusu olmadığından yani zayıf olan taraf kısmen bulunmadığından, normal birleşmelere göre daha pratik olmaktadır⁸². Dolayısı ile ortaklarının tamamının aynı olduğu iki şirket birleşirken, birleşme raporu hazırlanmasına gerek olmayacağı gibi farklı bir karar alınması da söz konusu olmayacaktır.

⁸¹ OKUTAN-NILSSON, Gül, *Sermaye Piyasası Hukuku'nda Birleşme Amaçlı Ortaklık*, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2016), s. 181.

⁸² İPEKEL KAYALI, s. 215.

Kolaylaştırılmış birleşmede azınlık pay sahiplerine seçim hakkı tanınmamaktadır. Ancak çoğunluk pay sahiplerinin tercihi doğrultusunda paylarının karşılığı olan nakdi kabul etmeyen (yahut yetersiz gören) azınlık, bu durumda iptal davası veya sorumluluk davası açma hakkına haiz olurlar⁸³.

B. KOLAYLAŞTIRILMIŞ BİRLEŞME YAPABİLEN ŞİRKETLER AÇISINDAN KANUNDA ÖNGÖRÜLEN HALLER

TTK madde 155/1-a hükmünde yer alan “*devralan sermaye şirketinin devrolunan sermaye şirketinin oy hakkı veren tüm paylarına sahip olması durumunda*” cümlesi ile anlatılmak istenen aslında TTK madde 195/4 hükmünde tanımları yer alan ana şirketin yavru şirketi devralmasıdır. Buna göre, topluluk içi birleşmelerde ana şirketin yavru şirketi devraldığı birleşmelerde kolaylaştırılmış birleşme usulleri uygulanabilecekken, aksi durumda yani yavru şirketin ana şirketi devralması durumunda kolaylaştırılmış birleşme uygulama alanı bulamayacaktır⁸⁴. Yani birleşmenin her iki tarafı da sermaye şirketi olmalıdır aynı zamanda devralan sermaye şirketi de devrolunan sermaye şirketinin oy hakkı veren paylarının tamamını elinde bulundurmalıdır⁸⁵.

Kolaylaştırılmış birleşmenin yapılabildiği bir diğer alan TTK madde 155/1-b’de karşımıza çıkmaktadır. Bu hükme göre kardeş sermaye şirketleri de kolaylaştırılmış birleşmeden faydalanabilmektedir. Kardeş sermaye şirketi, aynı hakimiyet altında bulunan şirketlere verilen bir diğer isimdir. Kanunda yer alan ifade doğrultusunda; *bir şirket ya da bir gerçek kişi veya kanun yahut sözleşme dolayısıyla bağlı bulunan kişi grupları, birleşmeye katılan sermaye şirketlerinin oy hakkı veren tüm paylarına sahiplerse* kolaylaştırılmış birleşme yapılabilir.

TTK madde 155/2’de ise, 155/1-a’nın aksine; devralan şirket, devrolunan şirketin oy hakkı veren paylarının yüzde doksanını elinde bulundurmalıdır. Ancak bu halde kolaylaştırılmış birleşmenin yapılabilmesi için iki şart öngörmüştür ve her iki şartın birden aynı anda bulunması gerekmektedir. Bu şartlardan birincisi, yüzde onluk kısımda kalan pay sahipleri açısından payları oranınca yeni şirkette (devralan şirkette) yeni paylar verilmesi ve seçimlik bir ayrılma akçesinin öngörülmesidir. Diğer şart ise,

---

⁸³ İPEKEL KAYALI s. 219.

⁸⁴ Karşıt görüş olarak, yavru şirketin ana şirketi satın alabilmesinin TTK madde 155/1-b hükmü gereğince mümkün olduğu görüşü için bkz. İPEKEL KAYALI, s. 217.

⁸⁵ TTK madde 155 gerekçesi.

yine yüzde onluk kısımda kalan pay sahiplerinin birleşme sebebi ile kişisel edim veya ek ödeme yükümlülüğü taşımamasıdır. Bu şartlar gerçekleştiği takdirde kolaylaştırılmış birleşme yapılabilir.

Halka açık şirketlerde ise kolaylaştırılmış birleşme yapılabilmesi için SPK Birleşme ve Bölünme Tebliği'nin 13. maddesi gereği devralan şirket bu sefer devrolunan şirketin oy hakkı veren paylarının yüzde doksan beşine sahip olma şartı olarak belirtilmiştir.

C. SAĞLADIĞI KOLAYLIKLAR VE DEZAVANTAJLARI

Şirket birleşmeleri zorlu ve uzun bir süreç gerektiren işlemlerdir. Kolaylaştırılmış birleşmenin sağladığı kolaylıklar, TTK madde 156'da sayılmıştır. Buna göre, birleşme aşamasında yapılması gereken bazı adımların yapılmasına gerek olmadığı, bu sayede birleşmeyi kolaylaştırdığını görmekteyiz. Kolaylıklardan ilki ve tüm kolaylaştırılmış birleşmeler için geçerli olanı, birleşme kararının alınması için genel kurul kararına ihtiyaç duyulmamasıdır. Zira kolaylaştırılmış birleşmede birleşme kararı yönetim kurulu tarafından alınır. Bu da karar alınması aşamasının hızlı ve pratik olmasını sağlamaktadır. Ancak pek tabii kararın yönetim organı tarafından alınmasının getirmiş olduğu bazı dezavantajlar da bulunmaktadır. Örneğin, genel kurulun aksine yönetim kurulunun denetlenmesi söz konusu değildir. Dolayısı ile korunması gereken menfaatlerin tespiti bir hayli geç olacaktır. Bir diğer dezavantajı ise TTK madde 151'de birleşmeye özgü belirlenen nisapların kolaylaştırılmış birleşme açısından yetersiz kalmasıdır. Çünkü bu nisaplar, genel kurullar baz alınarak belirlenmiş olup, kolaylaştırılmış birleşmede karar organı yönetim kurulu olmaktadır.

TTK madde 155/1-a gereği kolaylaştırılmış şekilde birleşen şirketler, birleşme raporu hazırlamak zorunda değildir. Ayrıca birleşmeye yönelik olan inceleme hakkının kullanılmasından da muaf tutulmuşlardır.

TTK madde 155/1-b'ye göre kolaylaştırılmış şekilde birleşen şirketler de birleşme raporu düzenlemek zorunda değildir. Bir önceki fıkradan tek farkı TTK madde 149'da yer alan inceleme hakkına dairdir. Buna göre; inceleme hakkının kullanılması ancak, birleşme kararının tescil başvurusundan önceki otuz gün içerisinde mümkündür. Bu

da her ne kadar bir önceki hükme göre bir adım daha fazla olsa dahi standart birleşmelere göre pek tabii birleşme sürecini kısaltmıştır.

IV. REKABET KURULU İNCELEMESİNDE ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

Birleşme esas itibariyle şirketlerin büyümesini ve iyileşmesini amaçlar. Ancak bu büyümenin Rekabet Hukuku açısından yol açacağı bazı riskler bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi ise tekelleşmektedir. Bu sebeple tekelleşmeye yol açan ve hâkim durumu oluşturan birleşmeler RKHK ile yasaklanmıştır. Şayet şirketler birleşmelerinde böyle bir riskin varlığını gözlemliyorsa, Rekabet Kurulu'na başvurunun, hangi şartların varlığı durumunda yapılacağına incelenmesi ve başvurunun buna göre yapılması gerekmektedir.

RKHK madde 7'ye göre, birleşmeye katılan şirketlerin hâkim durumlarını daha da güçlendirmek veya hâkim durum oluşturmaya yönelik olarak ülkenin tamamında ya da bir bölümünde rekabeti önemli ölçüde azaltacak şekilde birleşmeleri yasaklanmıştır. Bu tür birleşmelerin geçerlilik kazanabilmesi ancak kurulun iznine tabi tutulmuştur. Bu özelliklere sahip birleşmeler, kuruldan izin alınmadığı takdirde geçersiz olacaktır⁸⁶. Ayrıca Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ (Tebliğ No:2010/4)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No:2017/2) hangi hallerde Rekabet Kurulu izninin gerektiğine dair değişiklikler belirtilmiştir. Buna değişiklik de göz önüne alındığında 2010/4 No'lu tebliğin 7. maddesinde yer alan hükümler gereği ciro bazında bir değerlendirme yapılmaktadır. Şöyle ki⁸⁷;

(1) Bu Tebliğin 5 inci maddesinde belirtilen bir birleşme veya devralma işleminde;

a) İşlem taraflarının Türkiye ciroları toplamının yüz milyon TL'yi ve işlem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı otuz milyon TL'yi veya

b) Devralma işlemlerinde devre konu varlık ya da faaliyetin, birleşme işlemlerinde ise işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun otuz milyon TL'yi ve diğer işlem

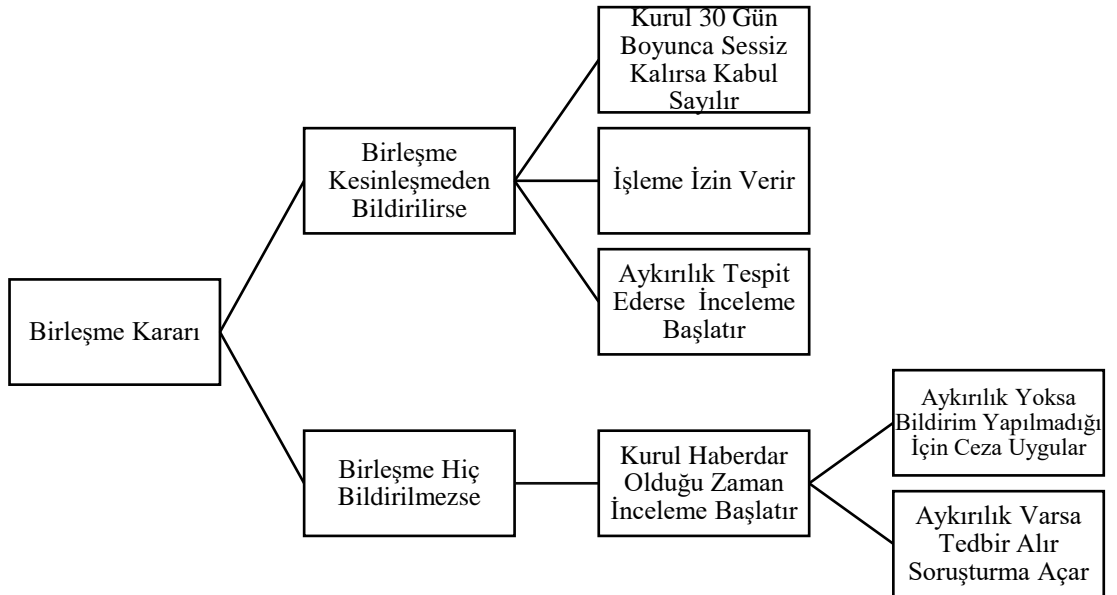
⁸⁶ TURANLI, s. 106, İPEKEL KAYALI, s. 225.

⁸⁷<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=9.5.14354&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=Rekabet%20Kurulundan%20> Erişim Tarihi: 06.04.2018

taraflarından en az birinin dünya cirosunun beş yüz milyon TL'yi aşması halinde söz konusu işlemin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Kuruldan izin alınması zorunludur.

Rekabet Kurulu'nun ilgili tebliğinin 6. maddesi izne tabi tutulmayan bazı birleşme ve devralma işlemlerini sıralamıştır. Buna göre, kontrol değişikliğine yol açmama koşulu ile grup içi işlemler, menkul kıymet araçlarının borsadan geçici süre içinde satın alınması (ancak oy hakkı rekabet politikalarını etkilemeyecek), şirket kontrolünün bir kamu kurum veya kuruluşu tarafından ele geçirilmesi (tasfiye, infisah, ödeme güçlüğü, ödemelerin tatili, konkordato, özelleştirme veya kanundan doğan başka bir sebep neticesinde gerçekleşmesi halinde) ve miras yolu ile devirde hakim durumu etkileyecek bir durum olsa dahi, denetime tabi değildir ve Rekabet Kurulu'ndan izin alınmasını gerektirmez.

Rekabet Kurulu'nun birleşme ve devralmalar neticesinde vereceği kararlara ilişkin açıklama Rekabet Kurumu'nun web sitesinde tablo halinde gösterilmiştir⁸⁸. Rekabet Kurulu'nun işlemlerinin daha açıklayıcı olması açısından biz de tablo halinde açıklamayı tezimize eklemeyi yerinde görüyoruz.

⁸⁸<https://www.rekabet.gov.tr/tr/Sayfa/Rekabet-savunuculuğu/rekabet-hukuku/rekabet-hukukunda-usul/birlesme-ve-devralma-sureci> Erişim Tarihi: 23.07.2019

Yukarıda verilen tablo ve Rekabet Kurulu'nun web sitesinde yapmış olduğu açıklamalar neticesinde, şöyle bir açıklama yapmak yerinde olacaktır: Rekabet Kurulu'na bildirim yapıldıktan on beş günlük bir inceleme süresi vardır. Bu sürenin sonunda kurul üç farklı şekilde karar verebilir. Kurul izin verdiği takdirde birleşmeler gerçekleşir. Kurulun otuz gün boyunca sessiz kalması ise zımni izin anlamına gelir, birleşme işlemi yine gerçekleşir. Üçüncü seçenekte ise, kurulun birleşme işlemlerini denetlemeye ve inceleme altına almaya karar vermesidir. Şayet şirketler kurulun onayına başvurmamışsa, kurul birleşmeden haberdar olduğu takdirde birleşmeyi incelemeye alır. Daha sonra birleşme işleminde kanuna aykırılık tespit etmezse, yine birleşme işlemi geçerliliğini korur ancak bildirmemenin sonucu olarak cezai yaptırım uygulanır, bu yaptırım 2017/2 tebliği uyarınca idari para cezası olmaktadır. Kanuna aykırılık varsa o halde kurul tedbir alır ve soruşturma başlatır.

V. ŞİRKET BİRLEŞMELERİNİN SONUCU

Yeni kuruluş yolu ile birleşmede de devralma yolu ile birleşmede de birleşme sonucunda devrolunan şirketler tasfiyesiz olarak sona erer. Böylelikle tüzel kişiliklerini kaybetmiş olurlar. Devralan şirket sermayesini arttırmış, ortaklık yapısını değiştirmiş olarak devam eder. Yeni kurulan şirket ise devrolunan şirketlerin sermayeleri ile sermayesini kurmuş, ortaklık yapısını belirlemiş olarak faaliyete geçer.

Birleşmenin tescili ile birlikte devrolunan şirketlerin aktif ve pasif malvarlıklarının tümü yeni şirkete intikal etmektedir. Bunun bir sonucu da üçüncü kişilere karşı olan sorumlulukların durumudur. Bu sebeple kanun koyucu hem alacaklıları hem işçileri hem de şahıs şirketlerinde ortakların şahsi sorumluluklarını korumaya yönelik hükümler belirlemiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞİRKET BİRLEŞMELERİNDE

KORUYUCU TEDBİRLER VE DAVALAR

Türk Ticaret Kanunu pay sahipliğinin devamı ilkesi gereğince, menfaati ihlal edilen ortaklar için üç tür koruma tedbiri öngörmüştür. Bunlardan ilki denkleştirme davası, ikincisi iptal davası üçüncüsü ise özel sorumluluk davasıdır. Her ne kadar bu davalar bölünme ve tür değişikliği için de geçerli olsalar da tezimizin kapsamı gereği birleşme özelinde incelenecektir. Alt başlığımız koruyucu tedbirler ve davalar olsa dahi, davaları koruyucu tedbirlerden ayrı düşünmek olanaksızdır. Zira davalar aslen, korunmaya muhtaç kişilerce açılıp, korunmaya muhtaç hakları korumayı amaçlamaktadır. Her davaya özgü olarak korunması gereken bir hak veya kişi bulunmaktadır. Tezimizin ana başlığı gereği davaları incelerken, bu davaları koruyuculuk açısından da ele alacağız. Dolayısı ile tezimizde korunması gereken menfaat sahipleri tasnif edilerek detaylı bir inceleme yapılmıştır. Önce ortakları, daha sonra alacaklıları ve işçileri koruyan hükümler ayrı başlıklar halinde incelenmiş ve tümünü kapsayan hükümler ayrıca ele alınmıştır.

I. ORTAKLARIN KORUNMASI

A. PAY DEĞİŞİMLERİ

Pay değişimleri özellikle devralma yolu ile birleşmede, birleşmenin en önemli yapı taşlarından birini oluşturur. Çünkü pay değişimi, devrolunan ortaklıkta sona eren payın devralan ortaklıkta hangi orana tekabül ettiğini belirler⁸⁹. Bu sebeple birleşme sözleşmesinin ve birleşme raporunun zorunlu unsurlarından biridir⁹⁰. TTK madde 140/1'de düzenlenen bu hükme uyulmamasının sonucu ilerleyen bölümlerde inceleyeceğimiz iptal davasına konu teşkil edecektir. Dolayısı ile pay değişimlerinin kanuna uygun yapılması, ortaklık paylarının ve haklarının korunması açısından en önemli adımlardan biridir.

---

⁸⁹ **TEKİNALP** (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.113.

⁹⁰ **İPEKEL KAYALI**, s. 238.

1. Pay Değişimleri Hesabında TTK'da Belirtilen Önemli Hususlar

Pay değişimi belirlenirken, ilgili kanun maddesi üç ana hususa değinmiştir. Bunlardan birleşen şirketlerin malvarlıkları değeri, Pulaşlı'ya göre en önemli husustur⁹¹. Kanunda söz edilen malvarlıkları, şirketlerin hem aktif hem de pasifiyle tüm malvarlıklarını içermektedir. Ancak yine burada malvarlığı, şirketin yaşayan değerini ifade etmektedir⁹². Kanunun pay değişim oranlarının hesabında dikkat çektiği bir diğer husus oy hakkı dağılımıdır. Oy hakkı dağılımı, birleşmeye katılan şirket ortaklarının oy hakkı ile şirkette mevcut malvarlığının dengelenmesi ile ortaya çıkar. Kooperatif, komandit ve kollektif şirketlerde her ortağın yalnız bir oy hakkı bulunmaktadır. Ancak anonim şirket, limited şirket gibi şirket türlerinde oy hakkı değişkenlik göstermektedir. Ayrıca oy hakkına sahip olmayan veya imtiyazlı pay sahipleri TTK madde 140 gereği ayrıca koruma altına alınmıştır.

Kanunun ilgili maddesinin oy değişiminde zaruri tuttuğu bir diğer husus da önem taşıyan diğer hususlardır. Bu kadar genel ve soyut ifade edilmiş bir hükmün zaruriliği kanaatimizce birleşen şirketlere özgürlük alanı tanımak istemesinden kaynaklanmaktadır. Şirket birleşmelerinde aslen iki şirketin tek bir şirket haline dönüşmesi olduğu için, ortakların eski şirketlerinde mevcut tüm oy hakkını aynen koruması neredeyse imkânsızdır. Pulaşlı kanunda geçen önem taşıyan diğer hususlar ibaresini bunu da göz önünde bulundurarak bir değerlendirme yapmıştır⁹³.

2. Pay Değişim Oranının Hesaplanması

Pay değişim oranlarının hesaplanması açısından kanun koyucu belirli bir hesaplama yöntemi öngörmemiştir. Bu sebeple uygulamada meydana gelen karışıklıkları gidermek, daha adil ve makul bir oran hesabı yapılması açısından birleşecek olan şirketlerin tümünün aynı hesaplama yöntemini kullanması makul olacaktır⁹⁴. Pay değişim oranının hesaplanmasındaki önem, bu hesaplama yalnız pay değişim oranı değil aynı zamanda devralan şirketin sermayesi belirlenecek olmasından kaynaklanmaktadır⁹⁵.

⁹¹ PULAŞLI (Genel Esaslar), s. 75.

⁹² PULAŞLI (Genel Esaslar) s. 75.

⁹³ PULAŞLI (Genel Esaslar), s. 76.

⁹⁴ İPEKEL KAYALI, s. 243.

⁹⁵ YASAMAN, s. 48.

Değişim oranları hesaplanırken kanunun belirlediği bir yöntem olmaması sebebi ile doktrinde mevcut hesaplama yöntemlerinden bazılarını ele alacağız. Buna göre;

Yasaman'ın değişim oranı hesabı önerisinde birleşen şirketlerin pay senetlerinin itibari değerinin aynı olması halinde, artırılabacak sermaye tutarı, devrolunan şirketin gerçek değeri ile devralan şirketin bir pay senedinin itibari değer ile çarpılarak, devralan şirketin pay senedinin gerçek değerine bölünmesi ile bulunur⁹⁶. Yani;

Devrolunan Şirketin Gerçek Değeri

X

Devralan Şirketin Bir Pay Senedinin İtibari Değeri

Artırılacak Sermaye Tutarı = -----

Devralan Şirketin Bir Pay Senedinin Gerçek Değeri

SPK⁹⁷ ise Birleşme ve Bölünme Tebliğinin taslak metninde değişim oranı hesabı öngörmüşken, yayınlanan tebliğde bu hesaba yer vermemiştir⁹⁸. Taslak metne göre:

Devralan ortaklığın öz kaynağı: A

Devrolunan ortaklığın (birden fazla ise ortaklıkların) öz kaynağı: B

Devralan ortaklığın ödenmiş/çıkarılmış sermayesi: C

Devrolunan ortaklığın ödenmiş/çıkarılmış sermayesi: D

Ulaşılabacak Sermaye = $C / (A/(A+B)) = E$

Sermaye artırım tutarı: E-C

Değişim Oranı = $(E-C) / D$

⁹⁶ YASAMAN, s. 48.

⁹⁷ <http://tusiad.org/tr/tum/item/6832-birlesme-ve-bolunme-islemleri-tebliği-taslak> Erişim Tarihi: 17.04.2018

⁹⁸ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/12/20131228-7.htm> Erişim Tarihi: 17.04.2018

Pulaşlı'ya göre şirketin özvarlığı, şirketin sermayesi, yedek akçeleri ve yeniden değerlendirme raporu toplamından şirket borçlarının çıkarılması ile tespit edilir. Buna göre şöyle bir hesaplama ön görmüştür⁹⁹:

Devrolunan Şirketin Özvarlığı

Pay Değişim Oranı = -----

Devralan Şirketin Özvarlığı

İpekeli Kayalı ise değişim oranını hesaplariken öncelikle bir payın değerini tespit etmiştir. Bir payın değeri işletme değerinin pay adedine bölünmesiyle bulunmuştur. Daha sonra değişim oranı ise devrolunan şirketin bir payının değerinin devralan şirketin bir payının değerine bölünmesi ile ortaya çıkar¹⁰⁰.

$$\text{Bir Payın Değeri} = \frac{\text{İşletme Değeri}}{\text{Pay Adedi}} \quad \text{Değişim Oranı} = \frac{\text{Devrolunan Şirkette Pay Değeri}}{\text{Devralan Şirkette Pay Değeri}}$$

B. AYRILMA AKÇESİ

İster devralma yolu ile birleşmede olsun ister yeni kuruluş yolu ile birleşmede olsun, şirket ortaklarının tümünün birleşmeye rıza göstermesi veya bu yönde bir iradelerinin olması beklenemez. Bu sebeple kanun koyucu bir seçimlik hak olarak ayrılma akçesini göstermiştir¹⁰¹. Seçimlik hak olarak ayrılma akçesinin yanı sıra kanun bir de zorunlu ayrılma akçesine bir diğer ifade ile çıkarma hakkına da yer vermiştir. Ayrılma akçesinin zorunlu mu yoksa seçimlik mi olacağı hâkim şirkete/devralan şirkete bırakılmıştır. Ayrılma akçesinin hangi şirketin ortaklarına tanınmış bir hak olduğu kanunda belirsiz bırakılmıştır. Bununla birlikte hem Çoştan hem de Tekinalp bu hakkın yalnız devrolunan şirket ortakları tarafından kullanılabileceği görüşünü

⁹⁹ PULAŞLI, (Şerh), s.186.

¹⁰⁰ İPEKEL KAYALI, s. 245.

¹⁰¹ Gerekeçe madde 141.

benimsemiştir¹⁰². Bu görüşün temelinde ise ortaklık pay ve haklarının devralan şirket ortakları nezdinde değişiklik olmaması, yalnız devrolunan şirket ortakları açısından değişim arz etmesi yer alır. Ancak bu noktada Göktürk, Denkleştirme Davası konusunda ayrıntılı olarak ele alacağımız bir hususa dikkat çekmiştir¹⁰³. Kanunun ilgili hükmünde bu hakkı kimin kullanacağı açıkça yer almadığından, denkleştirme davasını içeren TTK madde 191/2’de bu davanın sonuçlarının tüm şirketlerin tüm ortaklarını kapsayıcı nitelikte olması sebebi ile ayrılma akçesinin hem devralan hem de devrolunan şirket ortaklarının tümü için geçerli bir hak olduğunu öne sürmüştür. Yine doktrinde yer alan baskın görüşe zıt olarak, Al Kılıç da Göktürk ile benzer görüşü savunarak, ayrılma akçesinin hem devralan hem de devrolunan şirket ortakları açısından geçerli olduğunu öne sürmüştür. Al Kılıç’a göre devralan şirket ortaklarından da birleşmeye açıkça rıza göstermeyen ortaklar olabileceği gibi, şirketten ayrılmak isteyen ortaklar da olabilir¹⁰⁴. Bu sebeple yalnız devralan şirketin ortaklarına bu hakkın tanınmasını yetersiz görmüştür. Her ne kadar ikinci görüş doktrinde azınlık görüş olsa dahi, açıklamaları açısından ve pay sahiplerinin tamamını kapsayışı ve koruyucu olması açısından ikinci görüşe katılmaktayız.

1. Seçimlik Ayrılma Akçesi

Seçimlik ayrılma akçesinde, devrolunan şirketin ortakları devralan şirkette kendi paylarına düşen oranı kabul ederek birleşmede devam edebilir veya birleşmeden tamamen çekilerek ayrılma akçelerini alabilir. Bu açıdan şirket ortaklarının hakları, zorunlu ayrılma akçesine nazaran daha sıkı korunmaktadır. TTK madde 141/1 gereğince her ortak ayrılma akçesini tercih edebilir. Birleşme kararına olumsuz oy kullanma şartı burada aranmamaktadır¹⁰⁵. Seçimlik ayrılma akçesinin kullanılacağı süre kanunda sınırlandırılmamıştır. Bu sebeple birleşme sözleşmesinde bu hususa değinilmesi karışıklığı ortadan kaldıracaktır. Ancak birleşme sözleşmesinde ayrılma hakkının ne zaman kullanılacağına dair bir hüküm eklenmemişse, bu takdirde

---

¹⁰² **TEKİNALP** (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.118, **ÇOŞTAN**, Hülya, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklının Korunması, s. 174, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2009 (Anılış: Alacaklının Korunması). Aynı yönde görüş için bkz. **TURANLI**, s. 84, **İPEKEL KAYALI**, s. 253.

¹⁰³ **GÖKTÜRK**, s. 451.

¹⁰⁴ **AL KILIÇ**, s. 50 ve 51.

¹⁰⁵ **GÖKTÜRK**, s. 645. Aksi görüş için bkz. **TURANLI** s. 136 Dipnot 520, **DEVELİ**, Bilge, 6102 Sayılı TTK Çerçevesinde Ayrılma Akçesi, s. 453 vd., Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVII, S. 1-2, 2013.

ortakların bu hakkı ne zaman kullanacağı hususu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre seçim hakkı birleşmenin tescili öncesinde kullanılmalıdır¹⁰⁶. Bir diğer görüş ise birleşme kararının ilanından sonra ortaklar bilgi edinebileceğinden, ancak tescil sonrası bir sürede kullanılması gerektiği yönündedir¹⁰⁷. Seçimlik ayrılma akçesinin ortaklara sunulmasının zorunlu olduğu bir istisna bulunmaktadır. Bu hususa Kolaylaştırılmış Birleşme başlığı altında değinmiş olduğumuz gibi, kolaylaştırılmış birleşmenin tarafı olan şirketler ortaklarına TTK madde 141 gereğince ayrılma akçesini seçimlik hak olarak sunmalıdır. Yine aynı maddeye göre ayrılma akçesi, paylarının gerçek değerine eş değer bir ödeme olmalıdır.

2. Zorunlu Ayrılma Akçesi ve Squeeze Out

TTK madde 141/2’de yer alan zorunlu ayrılma akçesi, çoğunluk pay sahiplerinin onayı ile azınlıkta kalan pay sahiplerinin şirketten çıkarılmasına olanak verir. Zorunlu ayrılma akçesinin bulunduğu hallerde, söz konusu azınlık pay sahibi veya pay sahipleri artık birleşmede yer alamayacak yalnız ayrılma akçesini alıp çekilecektir¹⁰⁸. Ancak zorunlu ayrılma akçesinin uygulanması pek de kolay olmayacaktır¹⁰⁹. Zira pay sahipliğinin devamı ilkesi esastır. Bu sebeple kanun koyucu en az yüzde doksanlık bir oy oranı ile birleşmeye karşı çıkan yüzde onluk pay sahibine karşı uygulanabileceğini TTK madde 151/5’te belirtmiştir¹¹⁰. Ancak kanunun zorunlu ayrılık akçesi uygulamasına getirdiği kısıtlamalara rağmen doktrinde bazı görüşler bu düzenlemenin pay sahipliğinin devamı ilkesine aykırılık teşkil ettiği görüşündedir¹¹¹. Madde 141/2’nin gerekçesinde ve uluslararası literatürde, bu hakkın kullanılması ile yapılan şirket birleşmelerine “squeeze-out merger” adı verilmektedir¹¹².

Zorunlu ayrılma akçesi, karşımıza bir de TTK madde 208’de şirketler topluluğu ile ilgili hükümlerde çıkmaktadır. Doktrinde ve yabancı kaynaklarda yer alan ismi ile

¹⁰⁶ **ÇOŞTAN**, Hülya, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Şirketlerinin Yeniden Yapılanması*, s. 284, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Makaleler, Tebliğler), İstanbul 2013 (Anılış: Makaleler), **DEVELİ**, s. 451.

¹⁰⁷ **TURANLI**, s. 136.

¹⁰⁸ **TEKİNALP** (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.119.

¹⁰⁹ **TEKİNALP** (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.120.

¹¹⁰ **DEVELİ**, s. 459.

¹¹¹ Bkz. **İPEKEL KAYALI**, s. 264, **AYTAÇ**, Zühtü, *Sermaye Piyasası Hukuku Bağlamında Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Pay Sahipliği*, Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasası'na Etkileri (Ed.: Korkut Özkorkut), (Ankara: Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2010), s. 76.

¹¹² Bkz. TTK madde 141/2 Gereğesi.

“squeeze-out”, hâkim şirketin azınlık şirketin paylarını satın alabilmesidir¹¹³. Ancak bu satın alma yine yüzde doksanlık bir çoğunluk ile yani hâkim şirketin azınlık şirkette elinde bulunan paylarının ve oy oranlarının toplamının en az yüzde doksan etmesi şartı ile mümkündür. Bu noktada madde 141/2’den ayrılmaktadır. Zira 141/2’ye göre yalnız oy haklarının yüzde doksan olması yeterli görülmüştür. Kanunun öngördüğü bir diğer şart ise, azınlık şirketin beraber çalışmayı katlanılmaz hale getirmesidir. Yani kanun koyucunun ifadesiyle azınlık şirketin çalışmasını engellemesi, dürüstlük kuralına aykırı davranması, fark edilir sıkıntı yaratması yahut pervasızca hareket etmesi, hâkim şirket tarafından zorunlu ayrılma akçesi verilerek şirketten çıkarılması için geçerli nedenler olmaktadır. TTK madde 141/2’de düzenlenen zorunlu ayrılma akçesinden en temel farkı ise çıkarma hakkı yani “squeeze-out” mahkeme yolu ile kullanılabilir bir haktır¹¹⁴.

Zorunlu ayrılma akçesinde ortaklıktan çıkarılan pay sahibinin ayrılma akçesi miktarına itiraz hakkı haizdir¹¹⁵.

3. Hem Seçimlik Hem de Zorunlu Ayrılma Akçesinin Miktarı ve Ödenmesi

İster seçimlik ister zorunlu olsun, ayrılma akçesinin miktarının ne olacağı sorusunun cevabı TTK madde 141/1’de yer almaktadır. Kanuna göre ayrılma akçesi şirket paylarının gerçek değerine denk olması gerekmektedir. Ayrılma akçesinin gereği gibi belirlenmediği durumlarda denkleştirme davasına konu olabileceğinden, birleşme sözleşmesi ve raporunda miktarın da gerekçeleri ile birlikte açıkça belirlenmiş olması gerekir¹¹⁶. Ancak kanunda belirtilen “gerçek değer” kavramının ne olduğunun tanımı yapılmamıştır. Bu noktada gerçek değer hesaplanmasına yönelik doktrinde bazı öneriler bulunmaktadır¹¹⁷.

Ayrılma akçesinin miktarı hesaplanırken öncelikli olarak birleşmeye katılan şirketlerin değerleri üzerinden pay değerinin hesaplanmasıdır. Bir payın gerçek değeri ise piyasadaki satış değeri anlamına gelmektedir ve kâr getirme gücü ve şirket malvarlığı

---

¹¹³ TÛTÛNCÛ, Muharrem, *Hakim Şirketin Azınlığın Paylarını Satın Alma Hakkı*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, Temmuz 2017), s. 16.

¹¹⁴ TÛTÛNCÛ, s. 43 vd.

¹¹⁵ Bkz. madde Gereğesi

¹¹⁶ İPEKEL KAYALI, s. 268.

¹¹⁷ SÖNMEZ, Yusuf Ziyaeddin, *Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı*, (İstanbul: Beta Yayıncılık, 1. Bası, Mayıs 2009), s. 128 vd.

ile orantılıdır¹¹⁸. Daha sonra ise şirket payları arasında herhangi bir imtiyaz olup olmadığına bakılmasıdır¹¹⁹. Zira ayrılma akçesi belirlenirken payların değeri esas kabul edilir. Bu esas değer ise şirket değerinden farklı ayrıca bir değere sahip olabilmektedir. Ancak birleşmeye katılan şirketlerde herhangi bir imtiyazlı pay bulunmuyorsa, yalnız şirket değerlemesi ile ayrılma akçesi belirlenebilecektir.

Ayrılma akçesinin belirlenmesi hususunda Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2016/2571 Esas 2017/5023 Karar sayılı bir kararı bulunmaktadır¹²⁰. Her ne kadar karar limited şirkette çıkma ve çıkarılmaya ilişkin dahi olsa, ayrılma akçesi hesabı hususunda önem arz etmektedir. Karara göre; "...Ortaklıktan çıkma payının, **şirketin karar tarihine en yakın tarihteki mal varlığının gerçek değeri saptanarak buna göre belirlenmesi gerekirken**, şirketin defter kayıtlarına göre bilanço esas değeri üzerinden davacı hissesine isabet eden miktarı belirleyen bilirkişi raporuna itibar edilerek, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış kararın bu sebeple bozulması gerekmiştir." Denilerek ayrılma akçesinin şirket bilançosu üzerinden değil, şirketin gerçek değerine göre hesap edilmesi vurgulanmıştır.

Ayrılma akçesinin ne şekilde ödeneceği hususunda kanun bir zorunluluk öngörmemiştir. Dolayısı ile ayrılma akçesi nakden ödenebileceği gibi, belirlenen değere karşılık olarak üçüncü bir şirketin payı veya pay senedi ile ödeme yapılabilecektir¹²¹.

Denkleştirme akçesinde olduğu gibi, ayrılma akçesinin de makul bir biçimde tespit edilmediği hallerde ortaklar TTK madde 191 gereği denkleştirme davası açabilmektedir. Ayrıca gerektiği hallerde TTK madde 192 ve 193 gereği iptal davası ile sorumluluk davası açabilme hakkına da sahiptirler. Örneğin birleşme kararının birleşme nisaplarına uygun olarak alınmamış olması halinde ayrılma akçesi ile ortaklıktan çıkarılan ya da çıkan ortak da madde 192 gereği iptal davası açabilecektir.

---

¹¹⁸ KENDİGELEN (İntifa), s. 7.

¹¹⁹ ÖZATLAN, Yurdal, *Anonim Şirket Birleşmelerinde Ortaklık Paylarının ve Ortaklık Haklarının İncelenmesi Davası (Denkleştirme Davası)*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014), s. 138.

¹²⁰ <https://www.turkhukuksitesi.com/serh.php?did=16754> Erişim Tarihi: 18.07.2019.

¹²¹ Bkz. TTK madde 141 Gereğesi.

4. Türk Ticaret Kanunu madde 202/2 Uyarınca Ayrılma Hakkı

TTK madde 202, hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılmasını düzenleyen bir maddedir. Dolayısı ile hâkim şirket, azınlık şirket üzerindeki haklarını o şirket üzerinde bir hukuksuzluğa yol açacak şekilde kullanılmasının önüne geçmek amacıyla ele alınmıştır. Aksi takdirde bu husus hakimiyetin kötüye kullanılması anlamına gelecektir ve bu durumda azınlık şirket ortakları hükmün ikinci fıkrası gereğince dava yoluna giderek haklarının tazminini ve paylarının satılmasını talep edebilecektir. Payların değeri ise aynı kanun maddesi gereğince borsa değerinde, borsa değeri bulunmuyor ise yine payların gerçek değerleri üzerinden belirlenecektir. Dolayısı ile azınlık şirket ortaklarının paylarını satabilmesine imkân tanıyan bu hak, ayrılma hakkı olarak nitelendirilmektedir.

TTK madde 202/2 gereğince açılacak olan bu dava için kanun koyucu birtakım şartlar öne sürmüştür. Öncelikle birleşme işlemine itiraz etmiş olma ön koşulu vardır. Dolayısı ile azınlık şirkette birleşme işlemine olumlu oy kullanmış ortakların hakimiyetin kötüye kullanıldığı gerekçesi ile bu davayı açma hakkı bulunmamaktadır. Daha sonra ise hâkim şirket tarafından alınan itiraza konu kararın, hâkim şirket açısından herhangi bir haklı gerekçeye dayanmamış olması gerekir.

5. Halka Açık Anonim Şirketlerde Ayrılma Hakkı ve Ayrılma Akçesi

Halka Açık Anonim Şirketlerin birleşmesi SerPK madde 23'e göre önemli nitelikte işlemdir. Bu sebeple birleşmeye dair yapılan genel kurul toplantısında olumsuz oy kullanan ve olumsuz oyu tutanakta yer alan pay sahipleri, paylarını şirkete satarak ortaklıktan ayrılabilir. Ancak ispat edilmesi halinde, olumsuz oy kullanmak isteyen pay sahibinin genel kurul toplantısında yer almasına engel olunması halinde (örneğin davetin veya gündem ilanının usulsüz yapılması halinde) yine de olumsuz oy kullanmak isteyen pay sahiplerinin ayrılma hakkı bulunmaktadır.

Bu hakkın kullanılabilmesi, birleşmeye katılan şirketlerden yalnız Halka Açık Anonim Şirket pay sahiplerine verilmiştir¹²². Şayet birleşmenin her iki tarafı da Halka Açık Anonim Şirket ise, bu durumda her iki şirketin pay sahiplerinin de bu hakkı kullanabilecektir¹²³.

---

¹²² Bkz. SerPK madde 24.

¹²³ ADIGÜZEL, s. 11.

Halka Açık Anonim Şirketler açısından ayrılma akçesinin nasıl olacağı SPK'nın II-23.2 sayılı Birleşme ve Bölünme Tebliği'nde belirtilmiştir. Buna göre; şayet ayrılma akçesi sözleşmede öngörülüyorsa, hissedarların talep etmesi halinde yalnızca nakit, böyle bir talep bulunmuyorsa menkul kıymet veya kısmen nakit kısmen menkul kıymet olarak (ancak menkul kıymetlerin borsada işlem görme koşulu vardır) ve Türk Lirası cinsinden olabileceği belirtilmiştir.

C. DENKLEŞTİRME AKÇESİ

Denkleştirme akçesi, paylardaki değer farkının devralma yolu ile birleşmede meydana getirebileceği küsurat farklılarından dolayı devrolunan şirket ortaklarının zarara uğramasını engelleyici bir ölçüttür¹²⁴. Yani birleşme esnasında devrolunan şirket ortaklarının pay değişim oranlarındaki meydana gelebilecek olan fazla bakiyenin taraflarına nakden ödenmesinin karşılığı olmaktadır¹²⁵. Denkleştirme akçesi niteliği itibari ile yalnızca devrolunan şirket ortaklarına tanınmış bir haktır. Yani denkleştirme akçesini birleşmede devralan şirket, devrolunan şirket ortaklarına ödeyecektir. Bu bağlamda kanun koyucu denkleştirme akçesinin öngörülebileceğini madde 140/2'de belirtmiştir.

Türk Ticaret Kanunu madde 146 ve 147'de yer aldığı üzere denkleştirme akçesi birleşme sözleşmesinde ve birleşme raporunda olması gereken zorunlu unsurlardanır. Denkleştirme akçesinin ne zaman ödeneceği hususu kanunda yer almamakla birlikte, birleşme sözleşmesinin imzalanmasından sonraki dönemde yapılması uygun görülür¹²⁶.

1. Denkleştirme Akçesinin Tutarı

Denkleştirme akçesi, kanunda öngörüldüğü üzere ortaklık paylarının gerçek değerinin onda birini aşamaz¹²⁷. Bu hüküm aslında denkleştirme akçesini, ayrılma akçesinden ayıran bir nitelik arz eder. Çünkü yüzde onluk sınırı aşan bir denkleştirme akçesi, zorunlu ayrılma akçesi niteliği taşır ve bu noktada devrolunan şirket ortaklarına

¹²⁴ **KENDİGELEN**, Abuzer, *Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı*, (İstanbul: Beta Yayınları, 1994) (Anılış:İntifa), s. 347.

¹²⁵ **SUSUZ**, Kağan, *Anonim Şirketlerin Birleşmesinde Pay Sahiplerinin Korunması*, s. 85 vd., Doktora Tezi, 2011.

¹²⁶ **GÖKTÜRK**, s. 643.

¹²⁷ Bkz. TTK madde 140 Gerekeşi, **TEKİNALP** (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.116.

tanınan bu hak ihlal edilme riski taşır¹²⁸. Dolayısı ile pay sahipliğinin devamı ilkesi gereği böyle bir miktar kısıtlaması yapılmıştır.

Denkleştirme akçesinin uygun bir miktar olarak belirlenmediği hallerde, yani hakkaniyete ve olması gerekene uygun bir miktar belirtilmediği takdirde kanunda ön görülen özel dava çeşidi olan denkleştirme davası açılır¹²⁹. Ancak yüzde onluk sınırın aşılması halinde ne yapılacağı hususu kanunda belirtilmemiştir. Ancak İptal Davası başlığı altında inceleyeceğimiz üzere, kanuna aykırı bir denkleştirme tutarının belirlenmesi, birleşmenin kanuna aykırı yapıldığı gerekçesi ile iptal davasına konu olabilecektir¹³⁰.

2. Denkleştirme Akçesinin Kaynağı

Denkleştirme akçesi, devrolunan şirket ortakları açısından aslında mevcut bakiyelerinin kendilerine teslimidir. Dolayısı ile hukuken kendi sermayelerinin küsurat gelen kısımlarının kendilerine geri ödenmesi demekte bir sakınca yoktur¹³¹. Yapılacak olan ödemenin de devralan şirket tarafından ödeneceği hususu da göz önüne alındığında, doktrinde en doğru kaynağın bu şirketin serbestçe tasarruf edilebilen özvarlığı olduğu yönünde görüş birliği oluşmuştur¹³².

D. ORTAKLARIN BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKI

Birleşme kararını onaylamaya yetkili organ, onay öncesi süreçte birleşmeye dair tüm detaylara hâkim olmak ister. Zaten bu sebeple aydınlatıcı ve açıklayıcı birleşme raporu öngörülmüştür. Ancak bununla birlikte birleşmeye katılan şirketlerin tüm ortakların birleşmeyle ilgili bilgi alma hakkı bulunmaktadır. Zira şirket ortaklarının tüm detaylara hâkim olmaması durumunda haklarını gereği gibi koruyamayacak ve birleşme nezdinde sağlıklı karar vermeleri mümkün olmayacaktır. Bu hakkın temelinde yatan ilke ise pay sahipliğinin devamı ilkesi olmaktadır. Bu sebeple TTK madde 149'da tanınan inceleme hakkı hem ortaklara hem intifa senedi sahipleriyle

¹²⁸ İPEKEL KAYALI, s. 248, GÖKTÜRK, Kürşat, *TTK'ya göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVII, S. 1-2, 2013, s. 643.

¹²⁹ Bkz. Denkleştirme Davası

¹³⁰ Aynı yönde görüş için bkz. İPEKEL KAYALI, s. 248-249, ÖZTÜRK ALMAÇ, Tuğçe, *Ticaret Şirketlerinin Birleşmesinde Ortaklık Haklarının Devamlılığı İlkesi*, s. 142.

¹³¹ İPEKEL KAYALI, s. 249.

¹³² GÖKTÜRK, s. 643, İPEKEL KAYALI, s. 249, ÖZTÜRK ALMAÇ, s. 142.

şirket tarafından ihraç edilmiş bulunan menkul kıymet hamillerine hem de menfaati bulunan kişilerle diğer ilgililere tanınmış bir haktır. Yapılacak olan inceleme, birleşme sözleşmesinin, birleşme raporunun, denetleme raporunun ve son üç yılın yılsonu finansal tablolarıyla yıllık faaliyet raporlarını, gereğinde ara bilançolarının birleşmeye katılacak sermaye şirketlerinin internet sitelerinde yayınlanması halinde rahatlıkla yapılabilmektedir. Şirketler bu bilgileri internet sitesinde yayınlanmasının haricinde şirket merkezleri ile şubelerinde genel kurul kararından önceki otuz gün içerisinde incelemeye sunmakla yükümlüdür¹³³. İnceleme hakkının tanınmaması halinde yine iptal davasına konu olabilecektir.

Birleşmeye katılacak olan şirketlerden birinde, birleşme sözleşmesinin imzalanmasıyla, bu sözleşmenin genel kurulda onaya sunulacağı tarih arasında malvarlığında önemli bir değişimin meydana gelmesi halinde yönetim organı diğer şirketin yönetim organına ve aynı şirketin genel kuruluna bildirim yapmalıdır. Birleşme sözleşmesinde bildiri gerekliliği önemli değişimlerin ne olduğu hususu belirlenebilir, hatta belirlenmesinde fayda vardır. Ancak pek tabii her türlü değişimin birleşme sözleşmesinde detaylandırılması pratikte mümkün olmayabilir. Söz konusu değişimin önemini neye göre belirleneceği kanun hükmünde belirtilmemiştir. Bu sebeple kanun koyucu önemli değişimin ne olacağı hususunun tespitini yönetim organına bırakmıştır¹³⁴. Yönetim organının önemli görmediği hususları da niçin önemli görmediğinin bilgisi ile birlikte genel kurula açıklama yapmalıdır¹³⁵.

Bilgi alma ve inceleme hakkının ortaklara gereği gibi kullandırılmaması sonucunda ortakların hem bahsetmiş olduğumuz gibi iptal davası açma hem de bu hakkın kullanılmasına engel olan kişilere sorumluluk davası açma hakları bulunmaktadır.

---

¹³³ İPEKEL KAYALI, s. 183.

¹³⁴ İPEKEL KAYALI, s. 186.

¹³⁵ ÖZTÜRK ALMAÇ, s. 88.

E. ORTAKLARIN ŞAHSİ SORUMLULUKLARI

TTK madde 158 gereğince, birleşme işleminden önce devrolunan şahıs şirketlerindeki ortakların şahsi sorumlulukları, külli halefiyet ilkesi gereğince birleşme sonrasında da devam etmektedir. Bu madde ile devam eden sorumluluklar; devrolunan şirketin birleşme sözleşmesinden, haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden ve kamu hukukundan kaynaklanan sorumluluklarını kapsamaktadır¹³⁶.

1. Borcun Doğumu

Şirket birleşmelerinde devralan şirketin sermaye şirketi, devrolunan şirketin şahıs şirketi olması halinde; ortakların şahsi sorumluluğa ilişkin borçlarında, borç birleşmeden önce doğmuş veya borcu oluşturan sebep birleşmeden önce doğmuş ise devrolunan şirketin sorumluluğu aynen devam eder. Biraz daha detaylı ele alırsak, haksız fiil borçları için, borcun doğumunun zarar ile değil zarara sebebiyet veren olayın (fiilin) birleşmenin ilanından önce meydana gelmiş olması gerekmektedir¹³⁷. Bununla birlikte, aynı hükmün gerekçesi yine sözleşmeye aykırılıktan doğan borçlar açısından da benzer bir yaklaşım sergilemiştir. Ancak unutulmamalıdır ki, sözleşmeye aykırılıktan doğan borçlar açısından borcun doğumu sözleşmenin kurulmasıyla başlamaktadır¹³⁸.

2. Zamanaşımı

Devrolunan şirket ortaklarının sorumluluğu üç yıllık zamanaşımına tabidir. Bu süre birleşme kararı ilanından itibaren işlemeye başlar. Ancak borcun muacceliyeti, birleşmenin ilanından sonra gerçekleşirse zamanaşımı süresi TTK madde 158/2 gereği ilan tarihinden başlamaktadır.

TTK madde 158/1 gereğince, şahsi sorumluluğu bulunan ortağın ayrılma akçesi olarak şirketten ayrılması halinde dahi sorumluluğu devam etmektedir.

Esası itibari ile ortakların şahsi sorumluluğu, alacaklıların korunmasını amaçlamaktadır. Yalnızca devrolunan şirketin şahıs şirketi olmasına özgülenmiş bir halidir diyebiliriz.

¹³⁶ ÇOŞTAN (Alacaklıların Korunması), s. 221.

¹³⁷ Bkz. madde Gereği

¹³⁸ ÇOŞTAN (Alacaklıların Korunması), s. 227.

F. DENKLEŞTİRME DAVASI

1. Genel Bakış ve Dava Şartları

Denkleştirme davası, TTK madde 191 ile pay sahipliğinin devamı ilkesinin korunmasını amaçlayan bir davadır. Bir diğer adı ise ortaklık pay ve haklarının incelenmesi davasıdır. Ortaklar, ayrılma akçelerinin gereği gibi belirlenmediğini veya diğer haklarının yeteri kadar korunmadığını ileri sürüyorsa, birleşme kararının ilanından itibaren iki ay içerisinde mahkemeden denkleştirme akçesinin belirlenmesini ve ödenmesini talep edebilmektedir¹³⁹. Ancak burada dikkat edilecek önemli hususlardan biri şudur ki, bu davaya konu denkleştirme akçesi, TTK madde 140'ta belirtilenden farklıdır. Denkleştirme davasında ortak, yalnız payının gerçek değerinin onda birine karşılık gelen miktarla sınırlı kalmayıp, hakkaniyet uygun bir tazminat talep edebilecektir¹⁴⁰. Bu bağlamda denkleştirme davası bir eda davasıdır. Çünkü denkleştirme davasında mahkemeden talep edilen husus denkleştirme ödemesidir.

Denkleştirme davasının hangi sürede açılması gerektiği kanunda birleşmenin TTSG'de ilanından itibaren iki ay içerisinde olarak belirtilmiştir. Ancak bu iki aylık sürenin hangi şirketin yani devralan şirketin mi yoksa devrolunan şirketin mi birleşme kararını ilan etmesiyle başladığı yer almamaktadır¹⁴¹. Bu noktada ikili bir ayırım yapılarak inceleme yapılmalıdır. Devralma yolu ile birleşmede, Tescil ve İlan başlığı altında incelediğimiz gibi, şirket birleşmelerinin geçerlilik kazanması devrolunan şirketin tescil ve ilanı ile gerçekleştiği için, denkleştirme davası da devrolunan şirketin birleşme kararını ilan etmesinden itibaren iki aylık sürenin başlayacağını söylemek mümkün olacaktır. Doktrinde Özatlan, şirketlerden hangisi ilanı daha sonra yaparsa, dava açma süresinin o tarihten başlaması gerektiğini, böylelikle hak kaybının daha az olacağını ileri sürmektedir¹⁴². Yasaman¹⁴³ ise devrolunan şirketin değil, birleşmeye katılan tüm şirketlerin birleşme ilanından sonra sürenin başlayacağını söylese dahi, yine Tescil ve İlan bölümünde incelediğimiz üzere Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 127. maddesi gereğince birleşmenin gerçekleşmesi devrolunan şirketin ilanı ile olur. Yeni

---

¹³⁹ ÖZATLAN, s. 161.

¹⁴⁰ PULAŞLI (Genel Esaslar), s. 94, TURANLI s. 147.

¹⁴¹ ÖZATLAN, s. 128.

¹⁴² ÖZATLAN, s. 149.

¹⁴³ YASAMAN, s. 88.

kuruluş yolu ile birleşmede ise yeni kurulan şirketin ilanı ile birleşme işlemi geçerlilik kazanacağından, bu ilan tarihinden sürenin başlayacağını söylemek mümkündür¹⁴⁴.

Denkleştirme davasını usulen incelemek gerekirse, en temel anlamda söylemek gerekir ki HMK madde 114'te yer alan şartları sağlamalıdır. Yani, bir davanın mahkeme nezdinde görülebilecek niteliklere haiz olup olmadığı hususu (esastan incelenip incelenmeyeceği) bu madde ile belirlenmiştir. Mevcut şartların sağlanıp sağlanmadığına ilişkin husus mahkemece, davanın her aşamasında re'sen incelenecek olup, gerektiğinde davanın tarafları da bu iddiayı ileri sürebilecektir. HMK'nın ilgili maddesi gereğince temel şartlar alt başlık olarak sayılmış ve açıklamalar yapılmıştır.

Temel şartlara kısaca göz atacak olursak, bunlardan ilki Türk yargısının konusu olup olmadığıdır. Şayet bir davanın konusu veya kişileri Türk yargısı ile bağlantılı değilse, dava şartı yokluğundan dava reddedilecektir. Örneğin Türkiye ile herhangi bir bağlantısı olmayan iki yabancı şirketin, yine yabancı bir ülkede birleşmesi sonucu oluşan husumetin muhatabı Türk yargısı olamayacaktır. Ancak şirket birleşmelerinde, birleşen şirketlerden biri yahut yeni şirket Türk şirketi ise, ancak birleşmede yabancı ülke unsurları bulunuyorsa (birleşen şirketlerden biri yabancı ise vb.) bu hususa ilişkin detaylar tezimizin ilerleyen bölümlerinde ayrıca anlatılacaktır¹⁴⁵.

Davanın görüleceği mahkemenin yetkili ve görevli olması en temel dava şartları arasında yer alır. Görev, kamu düzeninden olup yalnızca kanunla belirlenmektedir. Denkleştirme davası TTK madde 191/1 gereği ancak Asliye Ticaret Mahkemelerinde görülür. Asliye Ticaret Mahkemelerinin olmadığı yerlerde ise görevli mahkeme Asliye Hukuk Mahkemeleridir¹⁴⁶. Asliye Ticaret Mahkemesi bulunan yerde iptal davası Asliye Hukuk Mahkemelerinde açılmaz. Bu şartları sağlamadığı takdirde dava hem mahkemece hem de taraflarca davanın her aşamasında görevsizlik ileri sürülebilir. Görevsizlik kararının kesinleşmesi ile birlikte iki hafta içerisinde davacı görevli mahkemeye gönderilmesini talep etmezse, davanın açıldığı görevsiz mahkeme tarafından HMK madde 20/1 gereği davanın açılmamış sayılmasına karar verilir.

Yine TTK madde 191/1 gereği yetkili mahkeme birleşmeye katılan şirketlerin merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir. Birleşmeye katılan şirketlerden hangisinin

---

¹⁴⁴ Ticaret Sicil Yönetmeliği madde 127/7.

¹⁴⁵ Bkz. Üçüncü Bölüm V. Başlık

¹⁴⁶ TTK madde 5/2.

merkezinin olduğu hususu önem taşımamaktadır. Şirket merkezinin neresi olduğu hususuna ilişkin şirket ana sözleşmelerinde aksine hüküm bulunmadığı takdirde merkez şirketin yönetiminin yapıldığı yer olmaktadır¹⁴⁷. Kanun koyucunun burada kesin yetki belirlediğine ilişkin olarak HMK hükümlerini incelemek gerekir. Kesin yetki, kamu düzenine ilişkindir¹⁴⁸. Dolayısı ile kanun koyucu bir mahkemeyi yetkili kılıp, davacıya başka bir seçenek tanımadıysa, lafzi yorumdan kesin yetkili kıldığını söylemek mümkündür. Bu sebeple TTK madde 191/1’de yer alan hüküm kesin yetkidir. Yetki sözleşmesi ile ayrıca yetkili yer belirlenemeyecektir. Birleşme sözleşmesinde veya birleşmeye dair herhangi bir yetki sözleşmesi tahsis edildi ise de denkleştirme davası açısından uygulama alanı olmayacaktır.

Bir diğer dava şartı tarafların, taraf ve dava ehliyetine sahip olmalarıdır. Bu husus kimlerin davacı ve kimlerin davalı olabileceği ile yakınlık gösterir. Bu sebeple denkleştirme davasının davacıları ve davalıları bölümünde incelenmiştir.

Kanuni temsilin söz konusu olduğu hâllerde, temsilcinin gerekli niteliğe sahip bulunması, dava takip yetkisine sahip olunması, vekil aracılığıyla takip edilen davalarda vekilin davaya vekâlet ehliyetine sahip olması ve usulüne uygun düzenlenmiş bir vekâletnamesinin bulunması, adli yargı yolunun açık olup olmaması, hukuki yarar ve derdestlik gibi hükümler ise denkleştirme davasına özgü açıklanması gereken bir husus barındırmamaktadır. Dolayısı ile bu maddelerin detaylı incelemesine tezimizde yer verilmeyecektir.

Ancak bir diğer dava şartı olan yargılama giderleri hususunda denkleştirme davasında bir özellik bulunmaktadır ki ayrıca belirtmek gerekir. TTK madde 191/3 “*Davanın giderleri devralan şirkete aittir. Özel durumların haklı göstermesi hâlinde, mahkeme giderleri kısmen veya tamamen davacıya yükletilebilir.*” demektedir. Bu da demek oluyor ki, dava giderleri davalıya yükletilerek davanın açılmasındaki olası bir engel kaldırılmak istenmiştir. Zira söz konusu dava ilerleyen kısımlarda açıklanacağı üzere yalnızca davayı açan ortak açısından sonuç doğurmaz, tüm ortaklar için sonuç doğurur. Böylelikle dava giderlerinin yalnız tek bir ortak açısından yükümlülük oluşturulması yerine haksız görüldüğü takdirde devralan şirkete yükletilmesi hakkaniyete uygun

---

¹⁴⁷ KURU, Baki/ ARSLAN, Ramazan/ YILMAZ, Ejder, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, 24. Baskı, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2013), s. 134.

¹⁴⁸ PEKCANITEZ, Hakan/ÖZEKES, Muhammet/ATALAY, Oğuz, *Medeni Usul Hukuku, HMK Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku, Temel Bilgiler*, 6. Baskı, (Ankara: Vedat Kitapçılık, 2013) s. 81.

görülmüştür. Ancak bu maddenin uygulanmasında önünde HMK 114/1-g hükmünün engeli bulunmaktadır. Zira davacı gider avansını yatırmadığı takdirde mahkeme bu hükme dayanarak davacıya süre verecektir. Dava giderleri ancak davanın sonunda yani karar aşamasında hakim tarafından davalıya yükletilebilir¹⁴⁹. Türk de dava giderlerinin davalıya yükletilmesini haksız bularak dava sonucuna göre kaybeden tarafa dava giderlerinin yükletilmesi gerektiğini savunmuştur¹⁵⁰. Akbilek ise davanın red ile sonuçlanması durumunda davacı ile davalı arasında hakkaniyete uygun bir bölüştürme yapılmasının daha doğru olduğu görüşünü savunmuştur¹⁵¹. Çünkü dava sonuç itibarıyla tüm ortaklar açısından sonuç doğuracaktır.

2. Denkleştirme Davasının Davacısı

Tekinalp'e¹⁵² göre bu davanın davacısı yalnız birleşmeye olumsuz oy kullanmış ortaklar olabilir. Bir diğer görüş¹⁵³ ise birleşmeye karşı oy kullanmamış olan bir ortak, ayrılma akçesine veya oy oranına itiraz etme hakkını kaybetmemesinin hakkaniyete daha uygun olduğu yönündedir. Bununla birlikte Erdem'in¹⁵⁴ görüşüne göre şayet tüm ortaklar bu davada davacı olamayacaklarsa bu takdirde pek çok sorun gündeme gelir. Öncelikle dava konusu sebebi daha sonra fark etmiş ve inceleme hakkı olmayan ortaklar açısından ciddi bir hak kaybı olacağı görüşündedir. Buna ilave olarak, eski TTK'da yer alan işlem denetçilerinin yeni TTK'da yer almaması sebebi ile ortaklık pay ve haklarının gereği gibi denetlenememesi sebebi ile, bu davayı açma hakkının kullanılamaması halinde ortada ciddi bir hak kaybı tehlikesi bulunur. Tekinalp'in yukarıda belirttiğimiz görüşüne itiraz olarak ise denkleştirme davası ile iptal davası arasında benzerlik bulunmaması sebebi ile TTK madde 192'yi kıyasen uygulamanın geçerli bir nedeni olmayacağını savunmaktadır. Bu sebeple Erdem'in de yer aldığı ikinci görüşe sahip olanlar, tüm ortaklıkların pay sahiplerinin denkleştirme davasının davacısı olabileceğini söylemektedir. En temel sebebiyle bu davanın pay sahipleri ve ortaklar açısından koruyucu bir tedbir olması ve birleşmeye karşı oy kullanmasalar bile korunmaya değer haklarının olabileceği görüşündeyiz. Kanaatimizce; ortaklar,

¹⁴⁹ ERDEM, Ercüment, *Birleşme Bölünme ve Tür Değiştirmede Yeni Davalar*, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013/2, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu 26 Ekim 2013, s. 121.

¹⁵⁰ TÜRK, Hikmet Sami, *Tasarı Hakkında Genel Değerlendirme*, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Sempozyumu, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. II, S.1, 2005, s. 485 – 486.

¹⁵¹ AKBİLEK, Nevzat, *Türk ve AB Hukukunda Anonim Şirket Birleşmelerinde Pay Sahibinin Korunması*, s. 256, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2009).

¹⁵² TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.179.

¹⁵³ İPEKEL KAYALI, s. 280.

¹⁵⁴ ERDEM, s. 119.

birleşmeye aksi oy kullanmasa dahi ayrılma akçesini yeterli görmeyebilir veya oy oranı haksız/yanlış bir biçimde düzenlendi ise buna itiraz edebilmelidir. Dolayısı ile ikinci görüşe katılmaktayız.

3. Denkleştirme Davasının Davalısı

Denkleştirme davasında davalı sıfatı devralan yahut yeni kurulan şirkete ait olmaktadır. Çünkü denkleştirme davası, şirket birleşmesi gerçekleştikten sonra açılabilmektedir. Bu da TTK madde 191/3'ün doğal bir sonucu olmaktadır. Şirket birleşmesi tescil edildikten sonra devrolunan şirketler varlığını sürdürmediğinden, yeni kurulan yahut devralan şirkete karşı davayı açmak gerekmektedir.

4. Denkleştirme Davasının Konusu

Denkleştirme davasına yönelik olarak talep sonucu tazminat olmaktadır. Ancak pay oranlarının gereği gibi belirlenmediğini ileri süren ortak açısından bakıldığında, yalnız tazminatın yeterli olmadığı, pay oranlarının da değişmesi gerektiği yönünde bir kanaat ortaya çıkmaktadır. Daha önce belirttiğimiz gibi, mahkeme dava sonucunda uygun bir miktar tazminata hükmederken (yani değişim oranının eksik hesaplanması halinde gerçek oranı karşılayacak miktarda nakit tazminat) pay değişimine ilişkin bir hususta karar vermemektedir. Bu açıdan denkleştirme davasının tek başına açılmasını Tekinalp yetersiz görmüştür¹⁵⁵. Tekinalp'e göre denkleştirme davası iptal davası ile birlikte açılmalıdır. Dolayısı ile iptal davasını açmaya yetkili kimse birleşmeye muhalefet eden ortak olacağından, denkleştirme davasını da aynı şekilde birleşmeye muhalif ortak açabilmektedir. Böylelikle mahkeme birleşmeyi iptal ederek doğru değişim oranlarını belirleyip birleşmenin buna göre düzenlenmesini sağlayacaktır. Ancak yukarıda da belirttiğimiz üzere bu görüşe katılmamaktayız. Tekinalp'in bu görüşüne karşılık Kendigelen de bizimle paralel bir görüşü savunarak denkleştirme davası sonucunda mahkemenin yalnız doğru belirlenmeyen pay miktarınca nakit ödeme yapması gerektiğini belirtmiştir¹⁵⁶. Denkleştirme davasında yalnız denkleştirme akçesi talep edilebileceğini, bununla birlikte birleşmenin iptalinin istenemeyeceğini Karahan/Bozgeyik de açıkça belirterek denkleştirme davasının

---

¹⁵⁵ **TEKİNALP**, Ünal, *Tek Kişilik Ortaklık I, Tek Pay Sahipli Anonim Ortaklık*, s. 243-245, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012), (Anılış: Tek Kişilik)

¹⁵⁶ **KENDİGELEN**, Abuzer, *Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, s. 168, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012), (Anılış: Yenilikler).

sınırlarını çizmiştir¹⁵⁷. Sermayenin korunması ilkesi gereğince, söz konusu denkleştirme akçesi serbestçe tasarruf edilebilen öz varlıklarla ödenmelidir¹⁵⁸.

5. Denkleştirme Davası Sonucunda Verilen Mahkeme Kararı ve Birleşmeye Etkisi

Denkleştirme davası, şirket birleşme kararını etkileyecek bir sonuç doğurmaz. Bu sayede şirket birleşmeleri prosedüründe meydana gelebilecek olası yavaşlama engellenmek istenmiştir. Dolayısı ile denkleştirme davası neticesinde ayrılma akçesi hakkaniyete uygun olarak teslim edilir. Burada bir diğer önemli husus da dava sonucunda yalnız davacının hakları yönünde bir iyileştirme olmayıp, davacı ile aynı durumda bulunan tüm ortaklar için geçerli bir karar olmasıdır¹⁵⁹. Kanunun gerekçesinde “class action”¹⁶⁰ olarak tanımlanan bu durum doktrinde “grup davası” “sınıf davası” veya “topluluk davası” olarak yer alır¹⁶¹.

6. Koruyucu Tedbir Niteliği ve Sonuç

TTK madde 191/1’de açıkça belirtildiği üzere denkleştirme davası açısından yeni kurulan şirkette veya devralan şirketteki pay sahiplerinin ortaklık haklarının korunması amaçlanmıştır. Yani bu davanın koruyucu tedbir niteliği, pay sahiplerinin ve ortakların korunuyor olmasından kaynaklanır.

G. İPTAL DAVASI

1. Genel Bakış ve Dava Şartları

Şirket birleşmelerine özgülünen davalar arasında iptal davası da bulunmaktadır. Öncelikle kavram kargaşasına sebebiyet vermemek için belirtmek gerekir ki, iptal davasına konu olan şey şirket birleşmesi ya da birleşme sözleşmesi değil, şirketin birleşme iradesini ortaya koyduğu genel kurul kararıdır. Yani bu dava müspet sonuçlandığı takdirde birleşmeye katılan şirketin birleşme yönünde almış olduğu genel kurul kararı iptal edilir. Kolaylaştırılmış birleşmede iptal esilen husus yönetim

---

¹⁵⁷ **BOZGEYİK**, Hayri, *Şirketler Hukuku 1. Baskı*, (Ed.:Sami Karahan), (Konya: Mimoza Yayınları, 2012), s. 643.

¹⁵⁸ **İPEKEL KAYALI**, s. 286.

¹⁵⁹ **KENDİGELEN** (Yenilikler), s. 169.

¹⁶⁰ Bkz. Gerekçe madde 192 Fıkra 2.

¹⁶¹ **ÖZATLAN**, s. 177 dipnot 25,26,27.

kurulunun almış olduğu karardır. Ancak söz konusu iptal davası, şirketlerin genel kurul kararlarının herhangi birinin iptali anlamına gelmeyip, şirketler hukukuna ilişkin “genel” iptal davasından yani TTK madde 445 veya 622’den ya da Kooperatifler Kanunu’nda yer alan iptal hükümlerinden farklıdır. Genel kurul kararlarının iptali maddeleri kanunda; anonim şirketler, limited şirketler ve kooperatifleri kapsamaktadır. Ancak bu şirketlerle birlikte birleşmeye katılabilen diğ er tüm şirketleri de kapsayan, yalnızca yapısal değı şikliğı e yani birleşme bölünme ve tür değı şirmeye özgül enen bu dava, genel iptal davasından ayrılmaktadır. Bu sebeple TTK madde 192’deki iptal davasını; şirket birleşme, bölünme ve tür değı şirmelere özgül enmiş bir dava çeşidi olarak, tezimizin konusu gereğı birleşmeler nezdinde ele alacağız. TTK madde 192’de yer alan iptal davası, TTK madde 134 ile madde 190 arasında yer alan hükümlere aykırılık sebebiyle açılmaktadır. Birleşme kararına olumsuz oy vermiş ve bunu tutanağı e geçirmiş ortaklar, birleşme kararının TTSG’de ilanından yahut tescilinden itibaren iki ay içerisinde iptal davası açabilir¹⁶². Bu dava yalnız, telafisi çok güç veya imkânsız olduğı hallerde açılabilir. Burada kanun koyucu şirket birleşmelerini bir nevi koruyan bir düzenleme yapmıştır. Genel iptal davasında bu süre üç ay iken, özel iptal davasında bu sürenin indirilmiş olması da buna bir işarettir¹⁶³. Çünkü şirket birleşmeleri uzun, kapsamlı ve zor bir süreçtir. Ayrıca söz konusu madde şirket birleşmelerini koruduğı gibi, birleşmenin kanuna uygun olarak yapılmasını sağlamaktadır¹⁶⁴. Çok derin ve kapsamlı gözükmeyen bu madde aslında çift taraflı bir koruyuculuk ve kazanç içermektedir.

İptal davasını usulen incelemek gerekirse, tıpkı Denkleştirme Davasında olduğı gibi HMK madde 114’te yer alan şartları sağlamalıdır.

Bir diğ er dava şartı adli yargı yolunun açık olmasıdır. Ancak bu husus zaten özel iptal davası nezdinde herhangi bir aykırılığı e yol açmayacaktır. Özel iptal davasının konusu her ne olursa olsun TMK madde 134 ila 190 arasındaki maddelere aykırılıktan açılacağı için, adli yargının sınırları içerisinde olduğı tartışılmazdır.

Davanın görüleceğı mahkemenin yetkili ve görevli olması en temel dava şartları arasında yer alır. Görevin kamu düzeninden olup yalnızca kanunla belirlendiğı ve

---

¹⁶² PULAŞLI (Genel Esaslar), s. 148.

¹⁶³ Ancak Kendigelen mevcut bu süre farklılıklarını tutarsızlık olarak değı erlendirmiştir. Bu görüş için bkz. KENDİGELEN (Yenilikler), s. 143.

¹⁶⁴ İPEKEL KAYALI, s. 289.

bunun sonuçları yukarıda izah edilmişti. Her ne kadar TTK madde 192 ayrıca ve açıkça belirtmemiş olsa dahi, İptal Davası da ticari özellik ihtiva etmesi sebebi ile ticari dava sayılmaktadır¹⁶⁵. Bu sebeple iptal davası ancak Asliye Ticaret Mahkemelerinde görülür. Asliye Ticaret Mahkemelerinin olmadığı yerlerde ise görevli mahkeme Asliye Hukuk Mahkemeleridir¹⁶⁶.

Yetki ise ikili bir ayırım yapılarak incelenir; kesin yetki ve kesin olmayan yetki. Kesin yetki, yetkili yerin kanunda özel olarak belirtildiği hallerde söz konusu olur. Kesin olmayan yetki dava şartı değilken, kesin yetki dava şartlarından olarak sayılmıştır. İptal davası bakımından yetkinin kesin olup olmadığı sorusuna HMK madde 14/2 şöyle yanıt vermektedir: “*Özel hukuk tüzel kişilerinin, ortaklık veya üyelik ilişkileriyle sınırlı olmak kaydıyla, bir ortağına veya üyesine karşı veya bir ortağın yahut üyenin bu sıfatla diğerlerine karşı açacakları davalar için, ilgili tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesi kesin yetkilidir.*”. Aynı zamanda hükmün gerekçesinde, bu hükmün bizzat şirkete karşı açılacak davaları da kapsadığı belirtilmektedir. Dolayısıyla burada kesin yetkinin varlığından bahsetmek gerekir. Birleşme sonucu üç farklı şirket merkezi ortaya çıkabilir; devralan şirketin merkezi, devrolunan şirketin merkezi ve yeni kurulan şirketin merkezi. İptal davasının bunlardan hangisinde açılacağı hususu ise denkleştirme davasının yer aldığı TTK madde 191/1’i kıyasen uyguladığımız takdirde netleşecektir. Buna göre devrolunan şirket ya da şirketler varlığını sürdürmese dahi bunların merkezlerinin bulunduğu yerde, yeni kurulan şirketin merkezinin olduğu yerde veya devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerde bu davayı ikame etmek mümkündür.

Taraf ve dava ehliyetine ilişkin hususlar yine İptal Davasının Davacısı ve İptal Davasının Davalısı bölümünde incelenmiştir.

Davacının davayı ikame etmekte hukuki yararının olması gerekliliği, genel anlamda hukuki yararların yanında, İptal davası özelinde; davanın konusunun sınırlandırılmış olması hususunu da içeren bir hükümdür.

Aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmaması ve aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması hükümleri ise genel anlamda derdestliğin önüne geçmektedir. Ancak iptal davası açısından bir inceleme yapılacak

---

¹⁶⁵ TTK madde 4 ve 5.

¹⁶⁶ TTK madde 5/2.

olursa, bu husus genel iptal davası söz konusu olduğu hallerde öne çıkacaktır. Ancak belirtmek gerekir ki, özel iptal davasının konusu ile genel iptal davasının konusu birbirinden farklı olması sebebiyle, aynı birleşmeye karşı her iki davanın birden açılması durumunda derdestlik söz konusu olmayacaktır. Daha net açıklamak gerekirse, genel iptal davası, özel iptal davası açılmayacak hallerde söz konusu olur. Bu sebeple her iki davanın konusu da birbirinden farklı olduğu için birbirlerini etkilemeyeceklerdir. O kadar ki; özel iptal davasında, birleşme kararının iptaline karar verilsin. Özel iptal davası sonucunda birleşme iptal olduğu takdirde, genel iptal davasında görülen husus birleşmeye dayanıyorsa, o zaman genel iptal davası şüphesiz konusuz kalacaktır.

2. İptal Davasının Davacısı

İptal davasının davacısı yalnız birleşme kararına olumsuz oy verip bu şerhi tutanağa geçirmiş olan ortaklardır. Ancak kolaylaştırılmış birleşme buna bir istisna oluşturur. Çünkü kolaylaştırılmış birleşmede birleşme kararını alan organ genel kurul değil, yönetim kuruldur. Bu da ortağın yönetim kurulu kararlarında olumsuz oy kullanma imkânının olmamasından kaynaklanır. Dolayısı ile kolaylaştırılmış birleşmeye karşı açılan özel iptal davasında, olumsuz oy verme şartı ile bu oyu tutanağa geçirme şartları ortadan istisnai olarak kalkmaktadır. TTK madde 192’de düzenlenen iptal davası, TTK madde 446/1-b’den farklı olarak, alacaklılar veya çalışanlar tarafından açılmayacaktır. Alacaklılar ve işçiler kanunda belirtilmediği gibi, ihlal edilen menfaatleri doğrultusunda kanun koyucu her iki grup için de farklı koruyucu tedbirler öngörmüştür¹⁶⁷. Aynı zamanda kanun maddesinde bu davayı açabilecek olan kimseler sınırlandırıldığı için, iptali istenen kararın alındığı esnada toplantıya katılmayan ortaklar, yönetim kurulu üyeleri veya yönetim kurulunun kendisi de bu dava için davacı sıfatına haiz değildir.

---

¹⁶⁷ Bkz. Sayfa 62 ve 66.

3. İptal Davasının Davalısı

İptal davasının davalısı, denkleştirme davasında olduğu gibi yeni kurulan şirket veya devralan şirkettir. Çünkü yine denkleştirme davasında olduğu gibi, birleşmenin tescilinden sonra açılacak bir davadır. Tescil gerçekleştikten sonra devrolunan şirketlerin geçerliliği kalmadığından yani tasfiyesiz infisah gerçekleştiğinden, bu şirketlere karşı dava açılmamaktadır. Her ne kadar iptal davasının konusu birleşme kararı alınan genel kurul kararı dahi olsa, külli halefiyet ilkesinin bir sonucu olarak bu kararın sonuçları yeni/devralan şirketi bağlamaktadır. Dolayısı ile hukuken davalının yeni veya devralan şirket olmasında bir sakınca bulunmamaktadır.

4. İptal Davasının Konusu

TTK madde 192 gereği açılan iptal davasına yalnız TTK madde 134-190 aralığındaki hükümlere aykırılıklar konu edilir. Her ne kadar kaynak kanunun bulunduğu İsviçre doktrininde bu davayı açabilmenin yegâne şartı, davacının bizzat ihlal edilen bir hakkının bulunması gerektiğini söylese de Türk Hukuku bakımından böyle bir kısıtlama kanun koyucu tarafından getirilmemiştir¹⁶⁸. Zira şirket birleşmelerine özgülenen iptal davasının asıl amacı şirket birleşmelerinin kanuna uygun olarak gerçekleşmesini sağlamaktır¹⁶⁹. Şayet TTK madde 192’de özel olarak belirtilen madde 134-190 arası hükümlere aykırılık dışında başka bir aykırılık mevcut ise, bu noktada özel iptal davası değil, genel iptal davası (TTK madde 445-446) açılması gerekmektedir¹⁷⁰.

5. İptal Davasının Sonucunda Verilen Mahkeme Kararı ve Birleşmeye Etkisi

Şirket birleşmesi kararının iptali davası sonucunda, TTK madde 192/3 gereğince mahkemeler ikili bir ayırım yaparak karar vermelidir. Şayet iptal davasına konu aykırılık, yeniden düzenlenebilir, telafi edilebilir veya giderilebilir bir eksiklikse, mahkeme bu eksikliğin giderilmesini talep edecek ve somut olaya göre makul bir süre öngörecektir¹⁷¹. Ki bu da özel iptal davasının, birleşmeyi korumaya meyilli bir yapısı olmasının hem sonucu hem de sebebi olmaktadır. Ancak telafisinin veya eksikliğin

¹⁶⁸ İPEKEL KAYALI, s. 293.

¹⁶⁹ İPEKEL KAYALI, s. 293.

¹⁷⁰ TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.181.

¹⁷¹ TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.182.

giderilmesinin imkânsız olduğu hallerde, mahkemeler şirket birleşme kararının iptaline karar vereceklerdir. İptal davasına konu olan husus, genel kurulun yeniden toplanmasını gerektiren bir husus ise, ne yazık ki burada telafisi imkânsız bir durum söz konusu olacaktır. Zira şirketlerin birleşmelerini tescilinden itibaren ortada böyle bir şirket kalmamış, dolayısı ile toplanıp yeniden karar alabilecek bir genel kurul bulunmamaktadır. Bu sebeple yalnız genel kurul kararı ile giderilebilecek eksiklikler açısından telafisi imkânsız nitelendirmesi yapmak kaçınılmaz olacaktır. Özetle, mahkemeler öncelikle kanuna aykırılığa yol açan hususu iyi tespit etmeli ve ardından bu aykırılığı iyi analiz etmelidir. Kanaatimizce verilecek olan karar hayati bir önem taşımaktadır. Çünkü düzeltilebilmesi mümkün olan bir hata var ise, birleşmeyi iptal etmek birleşen şirketleri bir hayli zor pozisyona sokacaktır. Bu sebeple kanun koyucu mahkemelere birleşmeyi ortadan kaldırmayı başvurulacak son yol olarak göstermiştir. İptal kararı verilmesinin ardından ortada hukuken yeni şirket kalamayacağı için, yeni şirketin kurmuş olduğu hukuki ilişkilerin ne olacağı sorusu pek tabii cevapsız kalmayacaktır. Tıpkı şirket birleşmesinin tescilinden sonra olduğu gibi külli halefiyet aynen devam edecek, ancak bu sefer ters yönde bir halefiyet mevcut olacaktır. Yani birleşmenin tarafı olan şirket, artık “eski” şirket olan şirketin tüm borç ve alacaklarından sorumlu olacaktır¹⁷².

6. Koruyucu Tedbir Niteliği ve Sonuç

Yukarıda da ele aldığımız gibi, iptal davası, pay sahiplerini ve azınlık pay sahiplerini korumayı sağlamaktadır. Bu noktada TTK madde 192’de yer alan iptal davasını bir koruyucu tedbir olarak görmek kaçınılmaz olacaktır. Anonim şirketler için birleşme kararı, genel kurul toplantısında bulunanların dörtte üçünün olumlu oy vermesi ile alınan bir karardır. Kalan dörtte birlik kısmın hakları bu noktada korunmaya muhtaç hale gelmektedir. Limited şirketlerde ise birleşme için gereken sayı, tüm ortakların oyunun dörtte üçü olmaktadır. Yine dörtte birlik bir kısmın hakları korunmaya muhtaç hale gelmektedir. Pek tabii gerek alacaklılar gerekse işçiler bakımından da korunmaya muhtaç hususlar da bulunabilir ancak bunlar yukarıda da belirttiğimiz üzere iptal davasının konusunu oluşturamazlar. Zira kanunda açıkça kimlerin bu davaya özgü davacı olabileceklerini sıralamıştır. Bu sebeple alacaklılar ve işçiler açısından kanunun belirtmiş olduğu koruyucu tedbirler, tezimizin farklı bölümlerinde gerekli incelemeler

---

¹⁷² AL KILIÇ, s.184.

yapılmış olup, iptal davasından ayrı tutulmuştur. Aynı zamanda iptal davasının davacılarının sınırlı tutulmasının bir diğer sebebi ve belki de sonucu olarak, davanın sonuçlarının katlanılması güç olmasıdır. Örneğin mahkemece birleşme kararının iptaline karar verilmesi halinde birleşmeye katılan şirketlerin ve/veya kurulan yeni şirketin durumu belirsizleşmese dahi güç bir hâl olacaktır.

II. ALACAKLILARIN KORUNMASI

Türk Borçlar Kanunu'nun 196. maddesi uyarınca, borçlunun borcunu bir başkasına devretmesi halinde alacaklının muvafakati aranır. Ancak şirket birleşmeleri için bu hüküm geçerli değildir. Şirketler birleşirken, tüm aktif ve pasifleri ile birleşirler. Birleşme gerçekleşirken de alacaklıların muvafakatine başvurulmaz.

Bir şirketin sona ermesi genellikle tasfiye ile olur. Tasfiye sonucunda şirketin alacaklılarına malvarlığından alacakları miktarınca paylaşırma yapılır. Ancak birleşmede tasfiye de yapılmaz. Bu sebeplerle alacaklının alacağını garanti altına alması açısından TTK madde 157 ile alacaklının menfaatine düzenlemeler getirmiştir. Bu düzenlemelere göre; alacaklılar, şirket birleşmelerinin hukuken geçerlilik kazanmasının ardından üç ay içerisinde, alacaklarının teminat altına alınmasını yeni kurulan şirketten yahut devralan şirketten talep edebilir. Ancak alacaklıların teminat talep edebilmeleri için öncelikle birleşmeden haberdar olmaları gerekmektedir. Dolayısı ile birleşen şirketler yedişer gün aralıklarla üç defa TTSG'de alacaklılarına ilan yaparlar. İlanın ayrıca şirketlerin internet sitelerinden de yapılması gerekir. Yapılacak olan ilanın hangi tarihte, yani birleşmeden önce mi yoksa sonra mı yapılacağı hususu kanunda belirtilmemiştir. Bir görüşe göre mutlaka birleşmenin kesinleşmesinden önce yapılması gerekirken¹⁷³, bir görüşe göre sonraki süreçte de yapılabilir¹⁷⁴. Pulaşlı ise ilanın doğrudan birleşme sonrasında yapılacağı görüşünü benimsemiştir¹⁷⁵.

¹⁷³ TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.138, GÖKTÜRK, s.659.

¹⁷⁴ İPEKEL KAYALI, s. 315.

¹⁷⁵ PULAŞLI (Genel Esaslar), s. 92.

A. ÖZEL HUKUKTAN DOĞAN TALEP EDİLEBİLİR ALACAKLAR

Talep edilebilir alacaklar incelenirken öncelikle alacak kavramını ele almak gerekir. Alacak sözleşmeden doğmuş olabilir, haksız fiilden doğmuş olabilir veya kanundan doğmuş olabilir¹⁷⁶.

Özel hukuktan kaynaklanan alacaklarda Türk Borçlar Kanunu hükümlerine bakmak yerinde olacaktır. Borç ilişkisini üç temel unsur bir araya getirir. Bunlar borçlu, alacaklı ve edimdir. Alacaklının, borçludan edimi ifa etmesini istemesi talebi oluşturur¹⁷⁷.

Çoştan'ın yaklaşımı ile konuyu ele alacak olursak, şirket birleşmelerinde alacakların sebebini üçe ayırabiliriz¹⁷⁸. Buna göre öncelikli olarak sözleşmeden doğan alacaklardan söz edilecektir. Sözleşmeden doğan alacaklarda, devrolunan şirketin taraf olduğu sözleşmelerin tamamı yeni şirkete intikal eder. Bunun sebebi, yukarıda da açıklamış olduğumuz üzere hiç şüphesiz külli halefiyet ilkesidir. Dolayısı ile devrolunan şirketin üçüncü kişilerle yapmış oldukları sözleşmelerde yüklendikleri borç, artık yeni şirketin borcu olmaktadır. Yani burada bir istisna olarak alacaklının rızası olmaksızın borçlu değişmiştir¹⁷⁹.

Tüzel kişiler de hak ve fiil ehliyetine sahip oldukları için, ticaret şirketlerinin de haksız fiil işleyebileceğini göz önünde bulundurmak gerekir. Bu sebeple ticaret şirketleri de haksız fiillerinden sorumlu olur. Birleşmeye katılan şirketlerden birinin, birleşme öncesinde işlemiş olduğu haksız fiil neticesinde maddi veya manevi tazminat ödemesine hükmedildi ise birleşme sonrasında yeni şirket bu borçtan da sorumlu olacaktır.

Sebepsiz zenginleşme, TBK madde 77'de yer alan tanıma göre, haklı bir sebep olmaksızın bir tarafın malvarlığında artış olurken diğer tarafın malvarlığında azalmaya işaret eder. Burada önemli olan husus haklı bir sebebin olmayışı yani kazancın haksız

---

¹⁷⁶ ÇOŞTAN, Hülya, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklının Korunması*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2009), s. 130. (Anılış: Alacaklının Korunması)

¹⁷⁷ OĞUZMAN/ÖZ, s. 14.

¹⁷⁸ ÇOŞTAN (Alacaklının Korunması), s. 142.

¹⁷⁹ TBK madde 195 ve 196'da düzenlenen borcun nakline ilişkin özel bir istisnadır. Zira borcun nakline ilişkin hükümlerde alacaklının muvafakati kesin şarttır.

bir şekilde elde edilmiş olmasıdır. Sebepsiz zenginleşmeden doğan alacaklar da TTK madde 157 ile koruma altındadır.

B. KAMU HUKUKUNDAN DOĞAN TALEP EDİLEBİLİR ALACAKLAR

Kamu alacakları, sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak kamu hizmetlerinin görülmesini sağlayan kanunen hem gerçek kişilerin hem de tüzel kişilerin devlete ödemekle yükümlü oldukları alacaklardır.

Şirket birleşmeleri özelinde Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun'un 36. maddesinde düzenleme bulunmaktadır¹⁸⁰. İlgili maddeye göre, devrolunan şirketlerin kamu borçlarından yeni şirket sorumlu tutulmaktadır.

C. TEMİNAT ALTINA ALINABİLECEK ALACAKLAR

Alacakların teminat altına alınabilmesi için, alacağı doğuran sebebin birleşmeden önce meydana gelmiş olması yeterlidir¹⁸¹.

Teminat altına alınabilecek alacakların ne olduğu hususunda kanunda bir açıklama bulunmamaktadır. Doktrinde de tartışmalı olan bu hususta **Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, Esas No:2015/12540, Karar No:2016/7000, 27.06.2016** tarihinde alacakların teminat altına alınmasına ilişkin şöyle bir karar vermiştir¹⁸²;

“Dava, 6102 sayılı TTK 157/1 maddesinden kaynaklanan şirket birleşmesi nedeniyle, birleşen şirketin alacaklısının alacağının ödenmesi veya teminat altına alınmasına ilişkindir.

Mahkemece yapılan yargılama sonucunda; davacı tarafından hizmet akdine dayalı alacağın belirlenmesi için açılan davanın derdest olduğu, muaccel bir alacağın bulunmadığı, 6102 sayılı TTK 157 maddesinin, 6762 sayılı TTK 150 maddesi gibi birleşme kararına karşı itiraz ve mahkemeye müracaat hakkını alacaklıya tanımadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

¹⁸⁰ 21.7.1953 tarih ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (RG 28.7.1953 S.8469)

¹⁸¹ **ÇOŞTAN** (Alacaklının Korunması), s. 133.

¹⁸² Karar içeriğine <http://www.ticaretkanunu.net> adresinden ulaşılmıştır. Erişim tarihi: 07.04.2018

TTK 157/1 maddesi ile “birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları birleşmenin hukuken geçerlilik kazanmasından itibaren üç ay içinde istemde bulunurlarsa, devralan şirket bunların alacaklarını teminat altına alır” düzenlemesi getirilmiştir. Bu hükmün amacı alacaklıların, birleşmenin hukuki geçerlilik kazanmasından sonra teminat vasıtası ile korunması, birleşmede alacaklıların ve şirketin menfaatleri arasında denge kurulması suretiyle, alacaklıların uygun bir şekilde korunmasının sağlanmasıdır. Burada gösterilecek teminatların, şirketin malvarlığını bağlı hale getirecek olması, şirketin mali durumunu olumsuz etkileyebileceği düşüncesiyle teminat altına alma, birleşmenin alacağın ifasını tehlikeye düşürmesi koşuluna bağlanmıştır.

Bu durumda alacaklının alacağını birleşmenin hukuki geçerlilik kazandığı andan itibaren devreden şirket tescille birlikte infisah edeceği için bir teminat göstermekle yükümlü olan şirketin devralan şirket olacağı, talebin TTK 157 maddesindeki şartlara uygun olarak yapılması ve alacağın ifasının birleşme nedeniyle tehlikeye düştüğü ispatlanmış ise şirketin teminat gösterme yükümlülüğünün bulunduğu, şirketin teminat göstermemesi halinde alacaklının icra veya dava yoluna başvurabileceği, (Dr. Hülya Çoştan – TTK Tasarısı Hükümlerine göre A.Ş.’nin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklının Korunması 2009/IX s. 211) hususları nazara alınarak değerlendirme yapılması gerekirken yukarıdaki gerekçelerle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış kararın bu nedenle davacı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir.

Teminat altına alınabilecek alacakların ne olduğu hususunda TTK madde 157’nin gerekçesinde yer alan hükme göre, birleşmenin hukuken geçerlilik kazandığı anda borcu doğuran sebebin bulunması halinde borç teminat altına alınabilir. Borcu doğran sebep ise her borç türüne göre değişiklik arz etmektedir. Sözleşmeden doğan alacaklarda sözleşmenin yapıldığı tarih, sebepsiz zenginleşmeden doğan alacaklarda zenginleşme anı, haksız fiil alacaklarında ise borcu doğuran sebep haksız fiilin gerçekleştiği an kabul edilmektedir¹⁸³.

Birleşmenin ilanından itibaren yani hukuki geçerlilik kazandığı andan itibaren üç ay içerisinde alacaklılar teminat talebinde bulunabilecektir bu sürenin hak düşürücü

---

¹⁸³ İPEKEL KAYALI, s. 317.

olması sebebi ile bu hakkı kullanmayan alacaklı daha sonra talepte bulunamayacaktır¹⁸⁴.

Teminatın ne şekilde verileceği hususunda kanunda bir hüküm bulunmamaktadır. Buna karşın teminatın türüne birleşmeye katılan şirket yani yeni kurulan yahut devralan şirketin karar verebileceği hususu doktrinde hakim görüşdür¹⁸⁵. Gösterilecek olan teminatın borcu karşılar nitelikte olması dışında başkaca bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Yani teminat aynî veya şahsî teminat olabileceği gibi her bir alacaklı için birbirinden farklı teminatlar da olabilecektir¹⁸⁶. Burada yalnız kamu alacakları teminatın türü bakımından özel nitelik taşımaktadır. Zira kamu alacaklarına karşın gösterilecek teminatın türü Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun'da ayrıca ve açıkça belirtilmiştir. İlgili kanunun 10. maddesi'ne göre teminat olarak para, süresiz banka teminat mektupları, devlet iç borçlanma senetleri ve hacedilen menkul ile gayrimenkuller kamu alacakları bakımından teminat olarak gösterilebilecektir.

TTK madde 157/4'e göre devralan yahut yeni kurulan şirket, erken ifa alacaklılara zarar vermiyorsa borcu ödemek suretiyle teminat gösterme zorunluluğunu ortadan kaldırabilir. Bununla birlikte ifası mümkün olan muaccel alacaklar açısından ise teminat talep edilmemesi gerektiği Çoştan tarafından açıkça ifade edilmiştir¹⁸⁷.

III. İŞÇİLERİN KORUNMASI

Şirket birleşmeleri, işçilerin durumu açısından da önem arz etmektedir. Zira iş güvencelerinin durumu, özlük haklarının durumu gibi korunması gereken menfaatlerinin ihlal edilmemesi gerekmektedir. Literatürde birleşme kavramından ziyade işyerinin devrine ilişkin açıklamalar yapılmakla birlikte, şirket birleşmelerinin de bir nevi devir olması hasebiyle devir hükümlerini de ele alacağız. İşçilerin menfaatlerinin korunmasının önem arz etmesi sebebi ile TTK madde 178'de bu husus bölünmeler başlığı altında düzenlenmiştir. Her ne kadar madde 178 bölünmeler esas alınarak kaleme alınsa dahi, birleşmeler için de kullanılabilen hususunu göz ardı

¹⁸⁴ ÇOŞTAN (Alacaklının Korunması), s. 201.

¹⁸⁵ ÇOŞTAN (Alacaklının Korunması), s. 210, ÇEBİ, Hakan, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi*, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2010), s. 263.

¹⁸⁶ ÇOŞTAN (Alacaklının Korunması), s. 210.

¹⁸⁷ ÇOŞTAN (Alacaklının Korunması), s. 211.

etmemek gerekir¹⁸⁸. Uyuşmazlık halinde İş Kanunu hükümleri mi yoksa Ticaret Kanunu hükümlerinin mi uygulanacağı hususu tartışmaya yer bırakmayacak şekilde açıklanmıştır¹⁸⁹. Buna göre TTK 'da yer alan hüküm (atıf yapılan madde 178) İŞK'na göre daha detaylı ve açıklayıcı olması sebebi ile özel hüküm yerine geçmekte ve öncelikle uygulanmaktadır¹⁹⁰.

Yeni kuruluş yolu ile birleşmede de devralma yolu ile birleşmede de sona eren şirketlerin üçüncü kişilerle, dolayısı ile işçilerle de kurmuş oldukları sözleşmeler aynen devam eder¹⁹¹. Ancak sözleşmenin karşı tarafı, devir gününe kadar eski şirket olmaktadır. Anılan maddenin ikinci fıkrasında devrolunan şirkette çalışan işçiye itiraz hakkı tanınmıştır. Bu sayede işçi, işverenin değişmesi koşulunda yeni işveren ile çalışmaya zorlanmayarak önemli bir hak sahibi olmuştur¹⁹².

İşçiye tanınan itiraz hakkı, şirketin birleşmesine karşı bir itiraz olmayıp, yalnız işverenin değişmesine yönelik bir itirazdır. Dolayısı ile birleşme işlemleri, işçinin itiraz hakkını kullanması ile aksamaz veya sona ermez. Devralan şirket açısından işverenin değişmesi gibi bir risk bulunmaması sebebi ile bu hak yalnız devrolunan şirket işçileri için geçerlidir.

TTK madde 178'de düzenlenen bir diğer husus ise teminatıdır. İş Kanunu madde 6'da yer almayan bu hak, birleşmeler nezdinde bakıldığında işçiyi koruyan en önemli hükümlerden biridir. Teminat, işçinin muaccel olan alacağı için işçinin talep edebileceği bir haktır. Ancak kanunun düzenlemesi eksik bırakılmış ve bu teminatın kimden isteneceği, ne zaman isteneceği ya da hangi şartlarda düzenleneceği belirtilmemiştir. Yani işçi bu hakkı itiraz etmezse mi kullanabilecek yoksa itiraz etse dahi kullanabilecek mi hususu netleştirilmemiştir. TTK madde 178/5 hükmünde teminata dair yapılan atıf ilgili maddenin 1. fıkrasına hatalı olarak yapıldığı, 3. fıkraya atıf yapılması gerektiğine dair doktrinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır¹⁹³. Bu görüş birliği neticesinde, ilgili maddeyi birleşmelere uyarladığımız takdirde, teminat altına

¹⁸⁸ PULAŞLI (Genel Esaslar) s. 94, TURANLI, s. 94.

¹⁸⁹ Açıklama için bkz. Adalet Alt Komisyon Raporu Genel Gerekçe Paragraf 55.

¹⁹⁰ İPEKEL KAYALI, s. 335, SÜZEK, Sarper, *İşyerinin Devri ve Hukuki Sonucu*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 15, Özel S., 2013, s. 326. (Anılış: İşyerinin Devri)

¹⁹¹ TURANLI, s. 94.

¹⁹² SÜZEK, Sarper, *İş Hukuku Genel Esaslar – Bireysel İş Hukuku* (İstanbul: Beta Yayınları, 2012), s. 225. (Anılış: Genel Esaslar)

¹⁹³ ÖZKARACA, Arcüment, *Şirketlerin Birleşmesi Bölünmesi ve Tür Değiştirmesinin İş Hukukuna Etkileri*, s. 163, İş Hukukunda Güncel Sorunlar (2), Sempozyum, 25 Mayıs 2012 (Anılış: Birleşme).

alınabilecek alacaklar; hem diğer alacaklılar gibi birleşme tarihine kadar muaccel olmuş alacakları, hem de iş sözleşmesinin sona ereceği tarihe kadar olan muaccel olacak tüm alacakları kapsamaktadır. İşçiler için de teminat, tıpkı diğer alacaklılarda olduğu gibi birleşme işleminin gerçekleşmesinden sonra talep edilebilecektir. Birleşme işleminin gerçekleşmesinden sonra devrolunan şirketler varlığını sürdürmediğinden, yeni kurulan ya da devralan şirketten teminat istenebilecektir.

A. İŞÇİNİN İTİRAZ HAKKINI KULLANMASI

Şayet devrolunan şirket işçileri işverenin değişmesine itiraz ederse, şirket ile aralarında mevcut hizmet sözleşmesi kanunen geçerli işten çıkarma süresi boyunca devam eder. Kanunen işten çıkarma süresi, aslında İşK madde 17/2’de yer alan “yasal fesih bildirim süresinin sonu” olmaktadır¹⁹⁴.

1. İşçinin İtiraz Süresi

İşçinin itirazını bildirmesi hususunda kanunda belirli bir süre öngörülmemiştir. Ancak doktrinde bu konu “makul süre” olarak ele alınmaktadır. Bu sebeple işçi, birleşmeyi öğrendiği tarihten itibaren makul bir süre içerisinde sözleşmesinin devrine itiraz ettiğini bildirmelidir. Doktrinde yer alan “makul süre”nin ne olacağına dair görüşlerden biri, İşK madde 22’de yer alan esaslı değişimde işçiye tanınan sürenin burada da kıyasen uygulanabileceği yönündedir¹⁹⁵. Buna göre işçi, birleşmeyi öğrendiği tarihten itibaren altı günlük sürede itiraz hakkına sahiptir. Şayet itiraz etmez sessiz kalırsa, burada işçinin sükûtu zımni kabul anlamına gelmelidir¹⁹⁶. Ancak somut olaya uygun olarak altı günlük bir sürenin yeterli olmadığı hallerde, yine somut olayın koşullarına göre makul bir süre verilmesinin önünde yine bir engel bulunmamaktadır.

---

¹⁹⁴“İşten çıkarma süresi”nin tercüme hatası olarak tanımlandığına dair bilgi için bkz. **SÜZEK** (Genel Esaslar), s. 226.

¹⁹⁵ **ALP**, Mustafa, *Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Bölünme, Birleşme ve Tür Değiştirmenin İş İlişkilerine Etkisi (TTK 178; 158; 190)*, Çalışma ve Toplum–Ekonomi ve Hukuk Dergisi, 2012/1, s. 62.

¹⁹⁶ **ALP**, s. 63.

2. İtirazın Şekli

İşçinin itirazının sözlü mü yoksa yazılı mı olacağı yönünde de bir düzenleme bulunmadığından, işçi bu konuda serbest bırakılmıştır. Ancak genel anlamda hukuki açıdan bir değerlendirme yapıldığında, işçinin itirazını yazılı yapmasının ispat açısından önem teşkil edeceğini söylemek gerekir.

3. İtirazın Kime Yapılacağı

İtirazın devrolunan şirkete mi yoksa devralan şirkete mi yapılacağı hususu da kanunda düzenlenmeyen bir diğer önemli konudur. Buna yönelik olarak Alp, çeşitli çözüm önerileri sunmuştur¹⁹⁷. Bunlardan ilki, muhatabı iş sözleşmesinin sona ereceği tarihe göre belirlemek gerektiğidir. Yani iş sözleşmesinin sona erme tarihi, hangi şirkette bitiyorsa, itirazın muhatabı o şirket olmaktadır. Bir diğer önerisi ise, işçinin önceden tanıdığı, muhatap olduğu işverene yani devrolunan şirkete yönelmelidir. Bir başka çözümü ise Alman Hukuku'nda uygulanan çözüm yöntemi olan, işçiye devrolunan ya da devralan ortaklıklardan herhangi birine yapmasında seçimlik hak bırakmaktır. Süzek ise bu konuda Alp'in üçüncü görüşüne katılarak işçinin herhangi birine bildirim yapmasını yeterli görmektedir¹⁹⁸.

4. İtirazın Sonuçları

İşçinin işverenin değişmesine karşı yapmış olduğu itiraz sonucunda iş sözleşmesinin feshi işçi tarafından yahut işveren tarafından yapılmış bir fesih olmamaktadır. Buna kanuni fesih demek daha doğru olmaktadır¹⁹⁹. İş sözleşmesinin sona ermesini kanuni fesih olarak tanımlamanın bir sonucu da işçinin kıdem tazminatı hakkının ortadan kalkmıyor olmasıdır. Kıdem tazminatı, TTK madde 178'de belirtilmemiştir. Ancak hüküm gerekçesinde işçinin mağduriyetini önlemeyi amaçlayan düzenleme olduğu belirtilmiştir. Bu noktada işçiye seçimlik hak tanıyan kanun koyucu, işçiyi mağdur etmeyeceğini de açıkça belirtmiş olmasıyla, kıdem tazminatının önünde bir engel olmadığını belirtmektedir²⁰⁰. Zira aksi düşünüldüğünde hem kanunun gerekçesiyle

---

¹⁹⁷ ALP, s. 63.

¹⁹⁸ SÜZEK (Genel Esasalar), s. 226.

¹⁹⁹ ASTARLI, Muhittin, *Karşılaştırmalı Hukuk Işığında İşyeri Devrinde İşverenin İşçiyi Bilgilendirme Yükümlülüğü*, TBB Dergisi, 2013 (104), s. 174.

²⁰⁰ ALP, s. 67.

çelişmekte hem de kanunun özüne aykırılık teşkil ederek işçinin mağduriyetiyle sonuçlanacaktır.

Sözleşmenin sona ermesinin sebebinin kanuni fesih olmasının bir diğer sonucu da işveren tarafından feshedilen bir sözleşme olmaması sebebi ile işçi burada kötü niyet tazminatı talep edemeyeceği gibi, işe iade davası da açamayacaktır²⁰¹.

İş sözleşmesinin sona erme zamanı işçinin itirazını bildirdiği an değil, bildikten sonra geçecek kanuni bildirim süresinin sonudur²⁰². Böylelikle bu sürenin sonu, bazı hallerde birleşme sonrasındaki döneme sarkabilir. Yani işçi aslında itiraz ettiği işveren değişikliğini belirli bir süre için kabul etmek durumunda kalır. Böyle bir durumda işçinin tüm hak ve alacaklarının karşı tarafı devralan şirket işvereni olmaktadır. TTK madde 178/3 gereğince tüm bu hak ve alacaklardan hem devralan hem de devrolunan şirket ortakları müteselsil sorumlu olacaktır.

B. İŞÇİNİN İTİRAZ HAKKINI KULLANMAMASI

İş Kanunu madde 6 gereği, işçinin itiraz hakkını kullanmaması hâlinde, ayrıca bir işleme gerek kalmaksızın mevcut iş sözleşmesi devralan şirkette aynen devam eder²⁰³. Böylelikle işçinin mevcut iş sözleşmesinden doğan tüm hakları (alacak ve borçları da dahil olmak üzere) yeni şirkette yahut devralan şirkette varlığını hiçbir ek işlem gerektirmeksizin korunur. Birleşmeye katılan şirketler arasında herhangi bir aksi sözleşmenin yapılması da söz konusu olamayacaktır²⁰⁴. Her ne kadar ilgili kanun iş sözleşmelerini kapsar nitelikte olsa dahi, doktrindeki yerleşik görüşe göre, külli halefiyet ilkesi gereği, iş sözleşmeleri dışında kalan çıraklık sözleşmesi vb. sözleşmeler de birleşme işleminin gerçekleşmesi ile yeni şirkette devam eder²⁰⁵.

---

²⁰¹ ALP, s. 65.

²⁰² ALP, s. 64.

²⁰³ ALPAGUT, Gülsevil, *İşyerinin Devri ve İş Sözleşmesini Fesih Hakkı*, (İstanbul: Beta Yayınları, 1. Baskı, 2010), s. 117.

²⁰⁴ Bu kuralın emredici niteliğine ilişkin bkz. ÖZKARACA, Ercüment, *İşyerinin Devrinin İş Sözleşmelerine Etkisi ve İşverenlerin Hukuki Sorumluluğu*, (İstanbul: Beta Yayınları, 1. Baskı, 2008), s. 146, (Anılış: İşyerinin Devri), AKKAŞOĞLU, Şeyma, *Şirketlerde Birleşme, Bölünme veya Tür Değiştirmenin İş Sözleşmelerine Etkisi*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, 2017), s. 116.

²⁰⁵ ALPAGUT, s.118.

IV. KORUYUCU TEDBİR NİTELİĞİNDEKİ DİĞER İŞLEMLER

A. ÖZEL SORUMLULUK DAVASI

1. Genel Bakış ve Dava Şartları

Özel sorumluluk davası, niteliği gereği birleşme işlemlerinin kanuna uygun yapılmasını sağlayan bir koruyucu tedbir davasıdır. Alacaklıları, ortakları ve şirketleri koruyan tüm kanun maddelerinin denetimini sağlamak ve olası hak ihlallerinin gerçekleşmesi halinde mevcut zararda kusurlu bulunanların sorumluluğuna gitmektedir.

Sorumluluk davası usulen incelendiğinde diğer tüm hukuk davaları gibi HMK madde 114'te yer alan şartları sağlamalıdır.

Görev ve yetkiye ilişkin olarak yapılacak inceleme, madde 193'te özel bir düzenleme olmadığı için, TTK'da yer alan diğer sorumluluk davaları kılavuz edinilerek bulunur.

Göreve ilişkin olarak hiç şüphe yoktur ki, diğer birleşmeye özgü davalarda olduğu gibi Asliye Ticaret Mahkemesi görevli olup, Asliye Ticaret Mahkemelerinin olmadığı yerlerde Asliye Hukuk Mahkemeleri görevli olmaktadır.

Ancak yetkiye ilişkin olarak bu kadar kısa ve net bir açıklama yapmak mümkün olmayacaktır. Yetki, birleşme veya genel anlamda tür değiştirmelere ilişkin maddelerde yer almayan bir husus olduğu gibi, özel sorumluluk davasını ele alan madde 193'te de yer almamaktadır. Ancak madde 193, sorumluluğu ilgilendirdiği için sorumluluğa ilişkin genel hükümlerden yola çıkılmaktadır. Bu sayede görülecektir ki, TTK madde 561 gereğince ortaklık merkezinin bulunduğu yer yetkili olmaktadır. Ancak madde 561'in gerekçesinde açıkça belirtilmiştir ki, ayrıca bir yetki sözleşmesi yapılabilmektedir.²⁰⁶

Özel sorumluluk davası açabilmenin davaya özgü şartları kanunda sınırlı sayıda belirtilmiştir. Buna göre birleşme işlemlerine katılan birinin kusurlu bir davranışı neticesinde zarar meydana gelmiş olmalıdır. Kusurlu davranış ile zarar arasında illiyet bağı bulunmalıdır²⁰⁷. Burada ispat yükü davacıya ait olmaktadır.

²⁰⁶ ERDEM, s. 135.

²⁰⁷ TURANLI, s. 193.

Genel sorumluluğu düzenleyen TTK madde 553 ile aralarında temel farklılıklar bulunmaktadır. Madde 193'e göre, şirket birleşmelerinin herhangi bir aşamasında görev almış herhangi birinin sorumluluğu bulunabilir. Örneğin birleşmeye hazırlık aşamasında şirketlerin hukuki uyumsuzluklarını inceleyen hukukçular da özel sorumluluk davası kapsamında sorumlu tutulabilir²⁰⁸. Ancak davalıların bu denli geniş yorumlanmasına doktrinde bazı görüşler karşı çıkmıştır. Bu husus Özel Sorumluluk Davasının Davalısı bölümünde incelenecektir.

Özel sorumluluk davasında zamanaşımına yönelik olarak kanunda özel bir düzenleme bulunmadığı için, genel sorumlulukta (TTK madde 560) yer alan zamanaşımı süreleri esas kabul edilecektir²⁰⁹.

2. Özel Sorumluluk Davasının Davacısı

Özel sorumluluk davası, zarara uğrayan şirket, ortakları ve alacaklıları tarafından açılabilir. Özel sorumluluk davası, alacaklıların ve şirketin bu davayı açabilmesi noktasında denkleştirme ve iptal davasından ayrılmaktadır. Bu yönü ile TTK madde 193, diğer davalara nazaran davacı olabilecek sayısı çok daha fazladır. Özel sorumluluk davasını her alacaklı değil, yalnız sermaye şirketlerinin alacaklıları açabilir. Burada dava açabilen alacaklılardan bahsetmek doğru olacaktır.

3. Özel Sorumluluk Davasının Davalısı

Özel sorumluluk davasında kanun bir dar anlamda yorumlanmış bir de geniş anlamda yorumlanmıştır. Dar anlamda yapılan yoruma göre, devrolunan şirketlerin ortakları, yönetici organları yani genel kurul ve yönetim kurulu ile şirket yöneticileri, müdürler vb. organların sorumluluğu olmalı ve dava yalnız onlara karşı açılmalıdır. Bunların dışına genişletmek, dar yorumlayanlar açısından kanunun özünden taşmak olacaktır. Bu bağlamda davayı geniş yorumlayanlar ise dar yoruma ek olarak danışmanların da sorumlu tutulmasını kapsamaktadır. Madde 193'te yer alan hükme göre birleşmeye katılan herkes davalı olabilmektedir. Bu noktada madde hükmünün davalı sıfatını geniş tuttuğunu söylemek mümkün olacaktır.

Madde 193/3'te yapılan atıflar arasında madde 557 de bulunmaktadır. Madde 557'de teselsül hükümleri yer alır. Bu atıftan yola çıkarak, özel sorumluluk davasındaki

²⁰⁸TURANLI, s. 194. Aksi görüş için bkz. İPEKEL KAYALI, s. 350.

²⁰⁹İPEKEL KAYALI, s. 360.

sorumluluğun müteselsil sorumluluk olduğunu söylemek mümkündür. Müteselsil sorumluluk, TBK madde 162 ve 168 arasında düzenlenmiştir. Buna göre, müteselsil sorumluluk, alacağın ifasına kadar geçen sürede borçluların tamamının borcun ifasından sorumlu olduğu hâldir²¹⁰. Dolayısı ile kusur sebebiyle meydana gelen zarara karşı yönetim kurulu üyelerinin tamamı bu davanın davalısı olabilmektedir. Ancak kusurları oranında sorumlu (farklılaşmış teselsül) olacakları gibi, kusurlarının bulunmadığı hallerde de ispat yükü kendilerinde olmak üzere sorumluluktan kurtulabileceklerdir²¹¹.

4. Özel Sorumluluk Davasının Konusu

Özel sorumluluk davasının konusu, birleşme işlemleri sırasında görevleri neticesinde kusurları ile bir zarar meydana getirmiş olan kimselerin sorumluluğudur. Ancak bu sorumluluk kusur ile özdeşleşmiştir. Yani hata ve kaza sonucunda meydana gelen bir olay sebebi ile değil, bizzat sonuca bağlı bir kusur sonucunda olması gerekir. Dolayısı ile TTK madde 193 kusur sorumluluğu ile sınırlıdır.

Yukarıda da bahsettiğimiz üzere, TTK madde 549 vd. maddeleri açısından özel sorumluluk davasının konusu nezdinde bir inceleme yapacak olursak, madde 549 yalnız Anonim Şirketler açısından düzenleme getirmişken, madde 193 birleşmeye katılan her neviden şirket açısından geçerlidir. Bununla birlikte, madde 549 açısından sorumluluk kusursuz sorumluluktur ve madde 193 açısından çok daha geniş bir sorumluluğu kapsar. Ancak özel sorumluluk davası yalnızca kusur sorumluluğunu ele alır.

---

²¹⁰ OĞUZMAN/ÖZ, C. 2, s. 460, TEKİNAY, Selahattin Sulhi / AKMAN, Sermet/ BURCUOĞLU, Haluk / ALTOP, Atilla, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: 1985), , s. 285.

²¹¹ ÖZTÜRK ALMAÇ, s. 105.

Davanın konusuna ilişkin olarak doktrinde TTK madde 139 ila 149 arasında yer alan hükümler nezdinde bazı örneklemeler yapılmıştır. Verilen bu örnekler, İsviçre Hukuku'ndan yola çıkılarak, İsviçre öğretisinden alıntılanmıştır. Buna göre²¹²:

- TTK madde 139'a göre, sermayesini kaybetmiş veya borca batmış şirketler de birleşme işlemlerine katılabilirler. Ancak burada yönetim kurulu üyelerinin üzerine düşen ciddi bir görev vardır. Şayet şirkette sermaye kaybı yaşıyorsa, yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya çağırmakla yükümlüdür. Borca batık şirketlerde ise aynı şekilde iflasını isteme yükümlülüğü vardır. Böyle şirketlerle birleşen diğer şirketlerin yöneticilerine düşen görev ise, malvarlıklarındaki hukuka aykırı azalmanın var olup olmadığını kontrol etmek bir başka deyişle denetlemek yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülükleri yerine getirmedikleri takdirde, TTK madde 193 uyarınca sorumlu tutulurlar.
- TTK madde 140 açısından örnek verecek olursak, bu madde ortaklık pay ve haklarını belirlemektedir. Bu bağlamda haklar gereği gibi devam etmiyor yahut paylar olması gerektiği gibi belirlenmemiş ise, bunda etkisi olan kişiler TTK madde 193 gereğince sorumlu olurlar.

5. Özel Sorumluluk Davası Sonucunda Verilen Mahkeme Kararı ve Birleşmeye Etkisi

TTK madde 193 gereğince açılan özel sorumluluk davası, şirketlerin birleşmelerini ya da birleşme kararlarını etkilemeyen bir sonuç doğurur. Bu davada talep konusu zarar tazmini olmakla birlikte, mutlak zarar ve şayet varsa mahrum kalınan şeyin zararının tazmini talep edilir. Dolayısı ile mahkeme sonucu birleşmeye etki etmeyecek, yalnız zarar görenin zararının tazmini sağlanacaktır. Birden fazla kişinin zarardan sorumlu olduğu durumlarda her bir davalı zarardan kendi payına düşen ölçüde sorumlu olmaktadır²¹³.

---

²¹² ERDEM, s. 130, ÇOŞTAN (Alacaklının Korunması), s. 266-267, GÜRBÜZ USLUEL, Aslı, *Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılandırma İşlemlerinde Yöneticilerin Hukuki Sorumluluğu*, Batider, C.XXIX, S.1, Mart 2013, s. 142.

²¹³ HELVACI, Mehmet, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu (Organı) Konusunda Getirdiği Yenilikler Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasası'na Etkileri* (Ed.: Korkut Özkorkut), (Ankara: Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2010), s. 255.

6. Koruyucu Tedbir Niteliği ve Sonuç

Özel sorumluluk davası hem şirketleri hem ortakları hem de alacaklıları birleşme işlemleri sırasında uğrayabilecekleri zararlara karşı birleşme sürecine dahil olan herkese karşı korumuştur. Bu açıdan TTK madde 193 geniş kapsamlı bir koruyucu tedbir olmaktadır.

B. HAKLI SEBEPLE FESİH DAVALARI

Her ne kadar haklı sebeple fesih davaları şirketlerin yapısal değişikliklerine özgü bir dava olmasa da pay sahipleri açısından koruyucu bir tedbir niteliğinde olması ve birleşme neticesinde meydana gelen bir hak ihlaline engel olması sebebi ile bu davalara da kısaca değineceğiz.

Öncelikle belirtmek gerekir ki; TTK madde 531’de anonim şirketlerin haklı sebeple feshi, madde 636’da limited şirketlerin haklı sebeple feshi, madde 245’te ise şahıs şirketlerinden olan kollektif şirketlerin haklı sebeple feshi düzenlenmiştir. Bununla birlikte, söz konusu hükümlerin birleşen şirketler açısından uygulama alanı çok dardır. Uygulama alanının dar olmasının yegâne sebebi ise, kanun koyucunun birleşme sonucunda herhangi bir hak ihlaline karşı, birleşmeye özgü dava çeşitlerini getirmiş olmasıdır. Haklı sebeplerin neler olabileceğine ilişkin en detaylı açıklamalar ise TTK madde 245’te yer alır.

Görev ve yetki, tezimizde yer alan diğer dava çeşitlerinin aksine kanunda ayrıca ve açıkça belirtilmiştir. Anonim şirketlerin haklı sebeple feshini düzenleyen madde 531/1’e göre ve diğer şirketler açısından da kıyasen bu hüküm uygulandığından işbu dava, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesi’nde açılmalıdır²¹⁴. Pek tabii Asliye Ticaret Mahkemesi’nin olmadığı yerlerde genel kural olarak Asliye Hukuk Mahkemeleri’nin görevli olduğunu söylemek mümkündür.

---

²¹⁴ **MİNELİLER**, Zeynep, Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVI, Y. 2012, Sa. 3, s. 106.

1. Haklı Sebep ile Fesih Davasının Davacıları ve Davalıları

Anonim şirketler açısından bu dava çeşidinin, azınlık hakkı niteliği taşıdığı şüphesizdir. Zira kanun koyucu kapalı anonim şirketlerde %10, halka açık anonim şirketlerde ise %5 payı olan pay sahiplerine ve payları toplamının bu oranlara denk gelen pay sahibi gruplarına bu davanın davacısı olma hakkı tanımıştır²¹⁵. Bu oranlara istisna getirilecek olursa, bu ancak şirketin esas sözleşmesi ile belirlenebilir.

Limited şirketler açısından ise, şirketin tüm ortakları haklı sebebin varlığı halinde davacı olabilmektedir. Ancak ortak, dava henüz devam ederken ortaklıktan bir şekilde ayrılırsa, davacı sıfatını kaybetmektedir ve dolayısıyla dava reddedilecektir²¹⁶.

Açılan bu davanın davalısı bizzat şirketin kendisi olacaktır. Yani şirketin diğer ortakları davalı olamamaktadır²¹⁷.

2. Şirket Birleşmeleri Nezdinde Değerlendirme

Birleşmeye katılan şirketler açısından haklı sebep ile fesih davalarının uygulama alanı bulabilmesi daha önce de bahsettiğimiz üzere oldukça güç olmasına karşın, şirketler açısından azınlık haklarını koruyan bir koruyucu tedbir olarak uygulanması mümkündür.

Şahıs şirketleri açısından değerlendirme yapacak olursak, birleşmeye katılan şirketlerden birinin şahıs şirketi olması halinde ortakların bu davayı açabilmesi hukuken mümkün olmayacaktır. Zira şahıs şirketleri birleşmeye katılırken aksi belirtilmedi ise oy birliği ile karar almaktadır. Ayrıca ortakların dörtte üçünün onayının yeterli görüldüğü durumlarda ise, şirket sözleşmesi değişikliğinin yapılabilmesi için her halükârda oybirliği gerektiği için, birleşme nezdinde şahıs şirketlerinin ortaklarının bu davayı açabilmesi mümkün olmayacaktır²¹⁸.

Limited şirketler açısından bu davayı açabilme hakkı yalnızca birleşme kararına olumsuz oy vermiş ve ayrılma akçesinin belirlenmediği ve şirkette kalan ortaklardır. Çünkü bu ortaklar, TTK madde 192 gereğince iptal davası açamayacakları gibi,

---

²¹⁵ **AYOĞLU**, Tolga, *Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi*, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013/2, s. 221.

²¹⁶ Yargıtay 11. HD 27.02.1984 T., E.990/K.1056 erişimi **ERİŞ**, Gönen, *Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Şirketler, C.II*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2007), s. 2798.

²¹⁷ **PULAŞLI** (Şerh), s. 1792.

²¹⁸ **AL KILIÇ**, s.190.

kendilerine ayrılma akçesi de öngörülmemiştir²¹⁹. Dolayısı ile bu şartların dışında kalan durumlarda ise yani ayrılma akçesinin belirlenmiş olduğu ve ayrılma akçesi ile birlikte şirketten ayrılan ortakların zaten fesih imkânı bulunmamaktadır. Bununla birlikte, birleşmeye olumlu oy vermiş ortakların ise yine fesih isteme hakkı olmayacaktır²²⁰.

Anonim şirketler açısından dikkat edilmesi gereken husus, TTK madde 191 nezdinde değerlendirme yapılmasıdır. Şöyle ki; birleşen şirketlerdeki pay sahiplerine ayrılma akçesi verildi ise, ancak ayrılma akçesi olarak belirlenen miktar hususunda bir anlaşmazlık bulunuyorsa, TTK madde 191'e göre denkleştirme davası açılması icap etmektedir. Eğer ayrılma akçesi hiç verilmedi ise, bu durumda TTK madde 192'ye göre iptal davası açılması gerekmektedir. Yalnızca iptal davası açılmayacak hallerde, örneğin MK madde 2'de yer alan dürüstlük kurallarına aykırılığın varlığı halinde haklı sebeple fesih imkânı bulunmaktadır²²¹.

C. DAVALARIN KARŞILAŞTIRMALI İNCELEMESİ

1. Denkleştirme Davası ve İptal Davası

Denkleştirme davasının açılabileceği hallerde iptal davası açılmaz. Çünkü denkleştirme davası sonuçları itibari ile iptal davasından daha pratik sonuçlar içerir. Ancak değişim oranlarına yönelik olarak hem uygun bir miktar denkleştirme akçesinin talebi hem de oranların birleşme yapısında değişmesi yönünde karar verilmesinin talebi halinde hem iptal davası hem de denkleştirme davası birlikte açılmalıdır²²². Burada aslında denkleştirme davasına yönelik Tekinalp'in düşüncesini üçüncü bir seçenek olarak göstermekteyiz²²³. Ancak iptal davasının öncelikle incelenmesi, denkleştirme davasının konusuz kalmaması açısından önemlidir²²⁴.

---

²¹⁹ AL KILIÇ, s. 190.

²²⁰ Birleşmeye olumlu oy vermiş ortakların haklı nedenle fesih talep etmesinin hakkın kötüye kullanılması olduğu yönündeki görüş için bkz. AL KILIÇ, s. 191.

²²¹ AL KILIÇ, s. 192

²²² İPEKEL KAYALI, s. 287, ÖZATLAN, s.152.

²²³ TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s.181 vd.

²²⁴ İPEKEL KAYALI, s. 287.

2. Denkleştirme Davası ve Özel Sorumluluk Davası

Denkleştirme davası ve özel sorumluluk davası arasında ilk etapta ortak bir husus bulunmuyor gibi gözükebilir. Zira özel sorumluluk davası, iptal davası ve denkleştirme davasının açılmayacağı hallerde başvurulmuş bir yoldur. Ancak denkleştirme davasına konu olan pay değişim oranlarının belirlenmesinde diğer ortaklar yahut şirketler dışında birleşmeye yardımcı kimselerin kusuru bulunabilir. Bu noktada özel sorumluluk davası ile denkleştirme davasının birlikte açılması gündeme gelebilir.

3. Özel İptal Davası ve Genel İptal Davası

Kanun koyucu birleşme (bölünme ve tür değiştirme) için özel bir iptal davası belirtmiştir. Buna göre TTK madde 132-190 arasındaki hükümlere aykırılıkta özel iptal davası açılabilir, diğer sebeplerin varlığında genel iptal davası açılabilir. Burada sorun teşkil eden kısım hem ilgili maddelere hem de diğer maddelere aykırılığın beraber olduğu durumlarda ne yapılacağına ilişkindir. Böyle bir durumda kanun koyucunun özel iptal davasını sınırlamış olması sebebi ile yalnız genel iptal davası açılması doğru olacaktır. Zira genel iptal davası açıldığında, özel iptal sebeplerinin de durumu zaten detaylı olarak incelenecektir²²⁵.

4. Özel Sorumluluk Davası ve İptal Davası

Özel sorumluluk davası ve iptal davası, konuları açısından herhangi bir öncelik sonralık ilişkisi taşımamaktadır. Bu iki dava arasında herhangi bir bağlantı bulunmamakla birlikte, iki davanın birlikte açılmasına engel teşkil eden bir husus da yoktur. Zira iptal sebebinin varlığı halinde iptal davası açılması, birleşme kararını iptal edecekken uğranılan zararın tazminini iptal tek başına karşılamaya yeterli değildir²²⁶. Burada mahkemenin öncelikle özel sorumluluk davasına ilişkin hükümleri incelemesi, ardından iptal davasına ilişkin incelemeyi yapması gerekir. Aksi takdirde birleşme kararının iptaline karar verilmesi halinde özel sorumluluk davası konusuz kalacaktır²²⁷.

²²⁵ HELVACI, Mehmet, *Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, Yeniden Yapılandırma Modeli Olarak Bölünme*, (İstanbul: Beta Yayınları, 2004), s. 115 (Anılış: Bölünme).

²²⁶ HELVACI (Bölünme), s. 306.

²²⁷ NARBAY, Şafak/KESİCİ, Buğra, *Ticaret Ortaklıklarında Yapısal Değişiklik Kararına Karşı Öngörülen İptal Davası Üzerine "Karşılaştırmalı Bir İnceleme"*, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, Ocak 2015, s. 146.

V. BİRLEŞEN ŞİRKETLERDEN BİRİNİN YABANCI ŞİRKET OLMASI HALİNDE UYGULANACAK HUKUK VE TAHKİM

A. MÖHUK HÜKÜMLERİNE GÖRE İNCELEME

Birleşmeye katılan şirketlerden en az birinin yabancı şirket olması durumunda uygulanacak hukuk kuralları MÖHUK'ta özel olarak belirtilmemiştir. Ancak birleşme sürecinde uygulanacak olan hukuk kuralları, genel hüküm olan MÖHUK madde 9'a göre belirlenir. MÖHUK madde 9'da tüzel kişilik olarak şirketlerin hak ve fiil ehliyetlerinin statülerindeki idare merkezi hukukuna tabi olduğunu ancak fiili idare merkezleri Türkiye'de ise Türk hukukunun uygulanabileceğini belirtmiştir. Statüsü olmayanlar için ise yine fiili idare merkezi hukukuna tabi olduğu belirtilmiştir.

Devralma yolu ile birleşmede devralan şirketin yabancı bir şirket, devrolunan şirketin Türk şirketi olması durumunda veya yeni kuruluş yolu ile birleşmede yeni kurulacak olan şirketin yabancı bir ülkede faaliyet göstermesi (yabancı şirket haline gelmesi) durumunu Güven²²⁸ "Türkiye'den yabancı bir ülkeye doğru yapılan birleşme" olarak tanımlamaktadır. Birleşmenin tam tersi olması halinde, daha açık bir ifadeyle devralma yolu ile birleşmede devralan şirketin Türk şirketi, devrolunan şirketin yabancı şirket; yeni kuruluş yolu ile birleşmede yeni kurulan şirketin Türkiye'de faaliyet gösterecek olması halinde "Yabancı bir ülkeden Türkiye'ye doğru yapılan birleşme" ifadesini kullanmaktadır²²⁹.

B. TAHKİM

1. Genel Bakış

Şirket birleşmelerinin mali külfeti ve birleşme sürecinden itibaren harcanan zaman ve emek göz önüne alındığında, birleşmede meydana gelebilecek bir uyuşmazlığa ilişkin çözüm önerisini birleşme aşamasında ele almak gerekir. Özellikle birleşmenin bir tarafının yabancı bir şirket olması durumunda uyuşmazlığın çözümü daha karmaşık

---

²²⁸GÜVEN, s. 136.

²²⁹GÜVEN, s. 133.

bir hâl alacağından gerek zamandan kazanmak gerekse gizliliğin sağlanabilmesi açısından taraflar genellikle tahkim yolunu tercih etmektedir²³⁰.

Tahkim kısaca, taraflar arasında meydana gelebilecek uyuşmazlıkların çözümünün devlet mahkemeleri yerine ayrıca belirlenmiş olan hakemler tarafından çözüme ulaştırılan bir yoldur²³¹. 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu madde 4'e göre: *"Tahkim anlaşması, tarafların, sözleşmeden kaynaklı veya kaynaklanmasın aralarında mevcut bir hukukî ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tümünün veya bazılarının tahkim yoluyla çözülmesi konusunda yaptıkları anlaşmadır. Tahkim anlaşması, asıl sözleşmeye konan tahkim şartı veya ayrı bir sözleşme ile yapılabilir."*

Tahkim öncesi alternatif çözüm yollarının tüketilmesinin zorunlu olup olmadığı hususu doktrinde tartışmalı bir husustur²³². Örneğin zorunlu ticari arabuluculuğun ortaya çıkması ile birlikte tahkimin hukuki niteliğinin ne olacağı hususu kanunda net olarak belirtilmemiştir. Ancak, diğer uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin aksine, şayet taraflar arasında tahkim sözleşmesi bulunuyor ise o zaman zorunlu arabuluculuk ortadan kalkmaktadır. Dolayısı ile kısmen bir üst merci olarak görülen tahkim yoluna doğrudan başvurulması yeterli ve gereklidir.

2. Birleşme Öncesi İşlemlerde Tahkim

Birleşme öncesi işlemler, niyet mektubu aşaması, gizlilik anlaşması aşaması ve due diligencedan oluşan işlemlerdir. Yani birleşmenin gerçekleşmesi için henüz yalnızca iyi niyet görüşmelerinin yapıldığı dönemdir. Bu süreç aslında şirket birleşmelerinin en temel ve en önemli adımını oluşturur. Zira bu aşamada paylaşılacak olan her türlü bilgi şirketin bir nevi gizli bilgilerinden oluşmakta, böylelikle bazı şirket birleşmeleri

²³⁰ AĞAOĞLU, Cahit, *Şirket Birleşme ve Devralma İşlemlerinde Tahkim*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), s. 27, ESİN, İsmail G./ LOKMANHEKİM, S. Tunç, *Uygulamada Birleşme ve Devralmalar*, (İstanbul: Beta Yayınları, 2003), s. 80, ÇELEBİ, Ali Ergin, *Birleşme ve Devralma İşlemlerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar ve Tahkim*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016), s. 69.

²³¹ ORMANOĞLU, Burhan, *Yabancı Sermaye Yatırımlarına İlişkin Uyuşmazlıkların Çözümünde Uluslararası Tahkim*, Maliye Bakanlığı Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu 2004, s. 27, AKINCI, Ziya, *Milletlerarası Tahkim*, (İstanbul, Vedat Kitapçılık 2016), s. 3.

²³² Zorunlu kabul eden görüşler için bkz.: AKINCI, s. 11, YEŞİLOVA, Bilgehan, *Milletlerarası Ticari Tahkimde Nihai Karardan Önce Mahkemelerin Yardımı ve Denetimi*, (İzmir: Güncel Hukuk Yayınları, 2008), s. 530. Aksi görüş için bkz. EKŞİ, Nuray, *Tahkim Öncesi Uyuşmazlık Çözüm Usulleri ve Bu Usuller Tüketilmeden Tahkime Başvurulmasının Sonuçları*, (İstanbul: Beta Yayınları, 2015), s. 57.

açısından rakip firmalar arasındaki sır perdesi aralanmaktadır. Şirket birleşmeleri halk arasında şirket evlilikleri olarak da adlandırılır. Şayet birleşme işlemine evlilik dersek, birleşme öncesinde gerçekleşen bu üç aşamalı süreç de adeta bir nişanlılık süreci olmaktadır. Dolayısı ile bu süreçte ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümü için bir tarafı yabancı şirket olan birleşmelerde yine tahkim yolunun seçilmesi en doğru tercih olacaktır.

Her ne kadar niyet mektubu aşamasında bağlayıcılık yok gibi gözükse de Türk hukuku açısından bağlayıcılık hükümlerini Niyet Mektubu başlığı altında incelenmiştir. Bu aşamada çıkan bir uyuşmazlık halinde tahkim yoluna başvuruda şu sonuçlara varmak mümkündür: Öncelikle belirtmek gerekir ki, her uyuşmazlık münferittir. Yani somut olaya göre inceleme yapıldığında her olay farklı bir sonuç vermektedir. Dolayısı ile her ne kadar dürüstlük kuralları çerçevesinde genel anlamda bağlayıcılığı olsa da niyet mektubunun her olayda bağlayıcı olup olmadığını kesin olarak söylemek mümkün değildir. Ad hoc mahkemelerinde görülen bir davada, mahkeme niyet mektubu aşamasından sonra taraflardan birinin satış işleminden vazgeçmiş olmasını “yükümlülüklerin önceden ihlâli” olarak varsaymış ve satış işleminin gerçekleşmesi gerektiği yönünde karar vermiştir²³³. Yine başka bir davada, niyet mektubu aşamasının bir tahkim mahkemesinde verilen karara göre bağlayıcı niteliği olduğu sonucuna varılmıştır²³⁴.

Due diligence aşamasında ise işler biraz daha karmaşıklaşmakta ve şirketlere ait bilgiler daha detaylı olarak karşı tarafa sunulmaktadır. Bu sebeple niyet mektubu aşamasından ziyade bu aşamada tahkime daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Due diligence aşamasına dair karşılaşılabilecek sorunlar, paylaşılan bilgilerin yanlışlığı üzerine olabileceği gibi, eksikliği sebebi ile de olabilmektedir.

3. Birleşme Sonrası İşlemlerde Tahkim

Birleşme geçerlilik kazandıktan sonra, birleşmeye katılan şirketler arasında uyuşmazlık çıkması halinde yine tahkim yoluna başvurmak mümkündür. Örneğin taraflardan birinin birleşme işlemi için Sermaye Piyasası Kurulu’ndan izin alması gerekiyorsa ve bu yükümlülüğü yerine getirmedi ise, bu durum birleşmenin tamamlanmasının ardından ortaya çıkabilir. Yahut birleşmenin gerçekleşmesinden

---

²³³ AĞAOĞLU, s. 103.

²³⁴ AĞAOĞLU, s. 99.

sonra taraflar sözleşmede kararlaştırılan görev ve ifaların yerine getirilmediği hallerde, sözleşme ile belirlenen taahhütlerin yerine getirilmediği durumlarda yine bir uyuşmazlık konusu ortaya çıkmaktadır.

4. Tahkime Elverişlilik

Şirket birleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümü için tahkim yolunun kullanılması için tarafların bu yönde irade beyanlarının yazılı olması gerekir²³⁵. Türkiye'nin de taraf olduğu 1958 New York Sözleşmesi'nin II. maddesi tahkimin şekli geçerlilik unsurlarını belirler. Burada yapılacak bir diğer ayırım ise tahkim şartı ile tahkim anlaşmasının farkıdır. Birleşme sözleşmesi içerisinde yer alan, birleşme sözleşmesinden doğacak uyuşmazlıkları konu alacağı belirlenen, henüz bir uyuşmazlık doğmamışken belirlenen hüküm, tahkim şartıdır²³⁶. Ancak birleşme sözleşmesi haricinde ayrı bir sözleşme olarak düzenlenmesi, uyuşmazlık öncesi veya sonrasında düzenlenmesi tahkim anlaşmasını meydana getirir²³⁷. Birleşmeye taraf olan şirketler kurumsal tahkim veya ad hoc tahkimi seçebileceklerdir. Ad hoc tahkim, uyuşmazlık öncesi belirli bir hakem veya kurumun olmadığı, uyuşmazlık esnasında genel itibarıyla UNCITRAL²³⁸ kurallarına göre uyuşmazlığın çözümleneceği tahkimdir²³⁹. Kurumsal tahkimde ise önceden belirlenmiş bir tahkim kurumu vardır ve tahkime ilişkin tüm kurallar önceden belirlenmiştir²⁴⁰.

Şayet tahkim yeri Türkiye olarak belirlendi ise, Milletlerarası Tahkim Kanunu hükümlerinin uygulanması zorunlu kılınmıştır. Bir başka ifade ile MTK emredici nitelikte olmaktadır²⁴¹. Tahkim yerinin Türkiye olarak belirlenmediği anlaşmalar açısından, taraflar yine MTK hükümlerinin uygulanmasını isteyebileceği gibi, kurumsal tahkimde kurumsal tahkim merkezlerinin belirlemiş olduğu kurallar çerçevesinde de tahkim yapılabilir²⁴².

²³⁵ **ORMANOĞLU**, s. 36, **EYUBOĞLU**, Ceren, *Türk Hukukunda Tahkim Anlaşmasının Geçerliliği*, Ankara Barosu Hakemli Dergi 2017/3, s. 235.

²³⁶ **BALCI**, Muharrem, *İhtilâfların Çözüm Yolları Ve Tahkim*, (İstanbul 1999) s.116 vd.

²³⁷ **BALCI**, s.118 vd.

²³⁸ Birleşmiş Milletler Milletlerarası Ticaret Hukuk Komisyonu

²³⁹ **GÜVEN**, s. 213.

²⁴⁰ **EMEK**, Uğur, *Uluslararası Ticarete Tahkim Prosedürü*, DPT İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Hukuki Tedbirler ve Kurumsal Düzenlemeler Dairesi, 1999, s. 26.

²⁴¹ **GÜVEN**, s. 216.

²⁴² **GÜVEN**, s. 216.

5. Tahkim Öncesi Alternatif Çözüm Yolları

Birleşen şirketler arasında gerek tahkim yoluna gerekse dava yoluna başvurmadan evvel tarafların ön müzakere olarak nitelendirilebilecek bir takım uyuşmazlık çözüm yöntemleri vardır. Arabulucuya başvurma, uzlaştırma talebinde bulunma yahut bizzat tarafların kendi içlerinde müzakere yolunu seçme imkanları bulunmaktadır. Bu sayede taraflar tahkimden dahi daha hızlı ve pratik bir yöntemle uzlaşmaya varabilmektedir.

Henüz niyet mektubu aşamasında dahi ortaya çıkabilecek pürüzleri giderebilmek adına tarafların öncelikle bu yollara başvurması daha etkili olacaktır²⁴³. Pek tabii taraflar arasında tahkim anlaşması var ise uyuşmazlığın bu yollarla çözülemediği durumlarda nihai çözüm mercii hakemler olacaktır ancak alternatif çözüm yollarının zorunlu birer unsur olup olmadığı hususu ayrıca incelenmelidir²⁴⁴. Yapılacak olan inceleme tahkim aşamasında hakemlerce yapılır ve alternatif çözüm yollarının zorunlu birer unsur olup olmadıkları hususunda somut olayın niteliklerine göre bir karar verilir²⁴⁵.

Tahkim öncesinde başvurulabilecek bir diğer çözüm yolu ise hakem bilirkişiye müracaat etmektir. Hakem bilirkişiler, mevcut uyuşmazlık açısından uzmanlığı bulunan kimselerdir. Diğer çözüm yollarından farkı ise tam olarak budur. Dolayısı ile hem bilirkişilik kurumunu kullanarak olayı bağımsızca irdeleme hem de hakemlik sıfatı gereği taraflar arasında meydana gelen uyuşmazlığa bilirkişilik kurumu ile çözüm üretmektedirler. Bu sebeple hakem bilirkişilik, pek çok somut olayın tahkime müracaatına gerek kalmaksızın daha hızlı ve güvenilir çözümünü sunmaktadır²⁴⁶.

---

²⁴³ ÇELEBİ, s. 74.

²⁴⁴ ŞANLI, Cemal, *Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları*, 5. Baskı, (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2013), s. 412.

²⁴⁵ YEŞİLOVA, s. 526-527.

²⁴⁶ ÇELEBİ, s. 81.

SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, giderek yaygınlaşan şirket birleşmelerinde karşılaşılabilecek muhtemelen sorunları gözeterek, çözümler getirmiştir. Bu çözümlere dair en temel husus, korunmaya muhtaç hakların gerek koruma tedbirlerinin gerekse koruyucu tedbir niteliğindeki davaların birleşmeye temel olan ilkelerle paralellik göstermesidir.

Diğer borç ilişkilerinin aksine, birleşme işleminin gerçekleşmesi için alacaklının rızası aranmamaktadır. Dolayısı ile birleşen şirketlerin alacaklılarının alacak hakkı, korunmaya muhtaç bir haldedir. Ancak kanun koyucu külli halefiyet ilkesinin bir gereği olarak, TTK madde 157 ile hem özel hukuk hem de kamu hukukundan doğan alacakların bir korunmasını sağlamaktadır.

Türk Ticaret Kanunu 158. madde ile birlikte yalnız şahıs şirketlerinin birleşmeye katılmasına özgü bir tedbir getirmiştir. Bu tedbire göre şahıs şirketlerinin ortaklarının kişisel sorumluluğu külli halefiyet ilkesi gereği devam etmektedir. Böylelikle şahıs şirketlerinin ortaklarının alacaklılarının hemen her nevi alacakları bu madde sayesinde korunmaktadır.

İşçilerin korunmasına dair TTK Birleşme başlığı altında bir hüküm vermemiştir, bu husus Bölünme başlığı altında düzenlenmiştir. Kanaatimizce işçilerin durumunun tüm yapısal değişiklikleri kapsayan ortak hükümler başlığı altında toplanması daha isabetli olurdu. Ancak yine de doktrinde, TTK madde 178'in birleşmeler için de kıyasen uygulanacağı ortak kanaat olmuştur.

Pay sahipliğinin devamı ilkesi şirket birleşmeleri açısından kilit bir rol oynamaktadır. Bu ilke sayesinde birleşmeye katılan şirketlerin pay sahipleri TTK madde 191'de yer alan denkleştirme davası ile korunmaktadır. Kanun koyucu bu dava ile birlikte hem pay sahiplerinin haklarını gözetmiş hem de birleşme kurumunu da korumuştur. Zira bu davanın konusu, birleşme işlemini bizzat etkilememektedir. Bu yönüyle TTK madde 193'te yer alan özel sorumluluk davası da benzer nitelik taşımaktadır. Birleşme işlemlerinin herhangi bir aşamasında rol alıp, kusurları neticesinde birleşen şirketlere, bu şirketlerin ortaklarına veya alacaklılarına zarar veren herkese karşı açılabilen bu dava en geniş kapsamlı koruyuculuk içeren dava olmaktadır. Denkleştirme davası ile ortak paydada buluşturan husus ise, bu dava sonucunda yine birleşme işlemi

korunmakta, yalnız oluşan zararın tazmini ile korunmaya muhtaç haklar ve kişiler koruma altına alınmıştır. İptal davası ise şartları gereği diğer davalara nazaran daha ağır şartlar içermektedir. Çünkü bu davanın sonucunda birleşme kararı verilen genel kurul kararı iptal edilmektedir. Ancak pay sahiplerinin ve özellikle azınlık pay sahiplerinin haklarının korunmasında tartışılmaz bir önemi bulunmaktadır.

Önceki Ticaret Kanunlarının aksine koruyucu tedbirlerde yapılan değişiklikler ve eklenen davalar, şirket birleşmelerinin önemini vurgular nitelikte olmuştur. Zira bu sayede kanun koyucu, birleşme kurumunu koruyarak, birleşmenin iptal edilebilmesini güçleştirmekle birlikte hak sahiplerini mağdur etmeyecek düzenlemeler yapmıştır. Çalışmamızda da hem şirket birleşmelerinin süreçleri açıklanmış hem de koruyucu tedbirler başlığı altında aslında kanun koyucunun tüm hak sahiplerinin menfaatine yapmış olduğu düzenlemeleri bütünlüycü bir yaklaşımla ele alınmıştır.

KAYNAKÇA

ADIGÜZEL, Burak, Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ayrılma Hakkı, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVIII, Y. 2014, Sa. 2

AĞAOĞLU, Cahit, Şirket Birleşme ve Devralma İşlemlerinde Tahkim, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016

AKBİLEK, Nevzat, Türk ve AB Hukukunda Anonim Şirket Birleşmelerinde Pay Sahibinin Korunması, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2009

AKINCI, Ziya, Milletlerarası Tahkim, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016

AKKAŞOĞLU, Şeyma, Şirketlerde Birleşme, Bölünme veya Tür Değiştirmenin İş Sözleşmelerine Etkisi, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, 2017

AL KILIÇ, Şengül, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi, İstanbul: Beta Yayınları, 2009

ALPAGUT, Gülsevil, İşyerinin Devri ve İş Sözleşmesini Fesih Hakkı, İstanbul: Beta Yayınları, 1. Baskı, 2010

ALP, Mustafa, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Bölünme, Birleşme ve Tür Değiştirmenin İş İlişkilerine Etkisi (TTK 178; 158; 190)”, Çalışma ve Toplum–Ekonomi ve Hukuk Dergisi, 2012/1

ASTARLI, Muhittin, “Karşılaştırmalı Hukuk Işığında İşyeri Devrinde İşverenin İşçiyi Bilgilendirme Yükümlülüğü”, TBB Dergisi, 2013 (104)

AYOĞLU, Tolga, “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013/2

AYTAÇ, Zühtü, “Sermaye Piyasası Hukuku Bağlamında Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Pay Sahipliği”, Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasası’na Etkileri (Editör: Korkut Özkorkut), Ankara: Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2010

BAHTİYAR, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 12. Bası, İstanbul: Beta Yayınları, 2017

BALCI, Muharrem, İhtilâfların Çözüm Yolları Ve Tahkim, (İstanbul 1999) (Erişim: <http://www.muharrembalci.com/yayinlar/kitaplar/37.pdf>)

BOZGEYİK, Hayri, Şirketler Hukuku (Editör: Sami KARAHAN), 1. Baskı, Konya: Mimoza Yayınları, 2012

ÇEBİ, Hakan, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2010

ÇELEBİ, Ali Ergin, Birleşme ve Devralma İşlemlerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar ve Tahkim, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016

ÇOŞTAN, Hülya, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Şirketlerinin Yeniden Yapılanması", Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Makaleler, Tebliğler), İstanbul 2013 (Makaleler)

ÇOŞTAN, Hülya, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklının Korunması, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2009 (Alacaklının Korunması)

DEVELİ, Bilge, 6102 Sayılı TTK Çerçevesinde Ayrılma Akçesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVII, S. 1-2, 2013

DOĞAN, Gül, Ön Sözleşme (Sözleşme Yapma Vaadi), Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayın No:6, İstanbul 2016

EKER TURHAN, Meral, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirketlerin Devralma Yolu İle Birleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Mayıs 2014

EKŞİ, Nuray, Tahkim Öncesi Uyuşmazlık Çözüm Usulleri ve Bu Usuller Tüketilmeden Tahkime Başvurulmasının Sonuçları, İstanbul: Beta Yayınları, 2015

EMEK, Uğur, "Uluslararası Ticarete Tahkim Prosedürü", DPT İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Hukuki Tedbirler ve Kurumsal Düzenlemeler Dairesi, 1999

ERDEM, Ercüment, "Birleşme Bölünme ve Tür Değiştirmede Yeni Davalar", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013/2, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu 26 Ekim 2013

ERGÜNE, Mehmet Serkan, Olumsuz Zarar, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2008

ERİŞ, Gönen, Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Şirketler, C.II, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2007

ESİN, İsmail G. / LOKMANHEKİM, S. Tunç, Uygulamada Birleşme ve Devralmalar, İstanbul : Beta Yayınları, 2003

EYUBOĞLU, Ceren, “Türk Hukukunda Tahkim Anlaşmasının Geçerliliği”, Ankara Barosu Hakemli Dergi 2017/3

GÖKTÜRK, Kürşat, TTK’ya göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVII, S. 1-2, 2013

GÜRBÜZ USLUEL, Aslı, “Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılandırma İşlemlerinde Yöneticilerin Hukuki Sorumluluğu”, Batider, C.XXIX, S.1, Mart 2013.

GÜVEN, Pelin, Ortaklıkların Merkez Değişikliğinde Birleşme Bölünme Malvarlığının veya İşletmenin Devrinde Uygulanacak Hukuk ve Uyuşmazlıkların Çözümü, Ankara: Yetkin Yayınları, 2008

HELVACI, Mehmet, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu (Organı) Konusunda Getirdiği Yenilikler”, Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasası'na Etkileri (Editör: Korkut Özkorkut), Ankara: Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2010

HELVACI, Mehmet, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, Yeniden Yapılandırma Modeli Olarak Bölünme, İstanbul: Beta Yayınları, 2004 (Bölünme)

İPEKEL KAYALI, Fena, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Birleşmeler, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014

SUSUZ, Kağan, Anonim Şirketlerin Birleşmesinde Pay Sahiplerinin Korunması, Doktora Tezi, 2011.

KENDİGELEN, Abuzer, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul: Beta Yayınları, 1994

KENDİGELEN, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012 (Yenilikler)

KILIÇOĞLU, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Ankara: Turhan Kitapevi, 2012

KOCAER, Şenol, Şirket Yeniden Yapılandırılmaları, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018

KURU, Baki / ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 24. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2013

MİNELİLER, Zeynep, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebep Feshi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVI, Y. 2012, Sayı 3

MOROĞLU, Erdoğan, 6102 Sayılı TTK Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012

NARBAY, Şafak / KESİCİ, Buğra, Ticaret Ortaklıklarında Yapısal Değişiklik Kararına Karşı Öngörülen İptal Davası Üzerine “Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, Ocak 2015

OĞUZMAN, Kemal / ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.1 ve 2, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013

OKUTAN-NILSSON, Gül, Sermaye Piyasası Hukuku’nda Birleşme Amaçlı Ortaklık, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2016

ORMANOĞLU, Burhan, “Yabancı Sermaye Yatırımlarına İlişkin Uyuşmazlıkların Çözümünde Uluslararası Tahkim”, Maliye Bakanlığı Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu 2004

ÖZATLAN, Yurdal, Anonim Şirket Birleşmelerinde Ortaklık Paylarının ve Ortaklık Haklarının İncelenmesi Davası (Denkleştirme Davası), İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014

ÖZKARACA, Ercüment, Şirketlerin Birleşmesi Bölünmesi ve Tür Değiştirmesinin İş Hukukuna Etkileri, İş Hukukunda Güncel Sorunlar (2), Sempozyum, 25 Mayıs 2012 (Birleşme)

ÖZKARACA, Ercüment, İşyerinin Devrinin İş Sözleşmelerine Etkisi ve İşverenlerin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul: Beta Yayınları, 1. Baskı, 2008 (İşyerinin Devri)

ÖZTÜRK ALMAÇ, Tuğçe, Ticaret Şirketlerinin Birleşmesinde Ortaklık Haklarının Devamlılığı İlkesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2018

PASLI, Ali, Anonim Ortaklığın Devralınması, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009

PEKCANITEZ, Hakan / ÖZEKES, Muhammet /ATALAY, Oğuz, Medeni Usul Hukuku, HMK Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku, Temel Bilgiler, 6. Baskı, Ankara: Vedat Kitapçılık, 2013

POROY, Reha / TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin, *Ortaklıklar Hukuku – I*, Güncellenmiş 13. Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014 (**TEKİNALP** (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar)

PULAŞLI, Hasan, 6102 Sayılı TTK'ya Göre Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt 1, N.40, Ankara: Adalet Yayınları, 2011 (Şerh)

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017 (Genel Esaslar)

PULAŞLI, Hasan; Şirket Satın Alma İşlemlerinde İşletme Değerlemesi ve Due Diligence, BATİDER 2007, S. 2, C. 24 (Due Diligence)

SÖNMEZ, Yusuf Ziyaeddin, Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı, İstanbul: Beta Yayınları, 1. Bası, 2009

SÜZEK, Sarper, İş Hukuku Genel Esaslar – Bireysel İş Hukuku, İstanbul: Beta Yayınları, 2012 (Genel Esaslar)

SÜZEK, Sarper, “İşyerinin Devri ve Hukuki Sonucu”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 15, Özel S., 2013, s.311-330 (Basım Yılı: 2014) (İşyerinin Devri)

ŞAHİN, İbrahim Erem / YILMAZ, Baki, Şirket Birleşmeleri, Birleşmelerde Tarihsel Gelişim Süreci Ve Uygulanan Ödeme Yöntemleri, SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt 10, S. 19, Ocak 2010

ŞANLI, Cemal, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 5. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2013

TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015 (Yeni Hukuk)

TEKİNALP, Ünal, Tek Kişilik Ortaklık I, Tek Pay Sahipli Anonim Ortaklık, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012 (Tek Kişilik)

TEKİNAY, Selahattin Sulhi / AKMAN, Sermet / BURCUOĞLU, Haluk / ALTOP, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul: 1985

TURANLI, Hüsnü, Yeni TTK'ya Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi, İzmir: Orion Kitapevi, 2014

TÜRK, Hikmet Sami, Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1986

TÜRK, Hikmet Sami, Tasarı Hakkında Genel Değerlendirme, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Sempozyumu, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. II, S.1, 2005

TÜTÜNCÜ, Muharrem, Hakim Şirketin Azınlığın Paylarını Satın Alma Hakkı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, Temmuz 2017

YALMAN, Süleyman, Türk – İsviçre Hukukunda Sözleşme Görüşmelerinden Doğan Sorumluluk, Ankara: Seçkin Yayınları, 2006

YASAMAN, Hamdi, Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1987

YEŞİLOVA, Bilgehan, Milletlerarası Ticari Tahkimde Nihai Karardan Önce Mahkemelerin Yardımı ve Denetimi, İzmir: Güncel Hukuk Yayınları, 2008

YÜCEBAŞ, Önder, “Şirket Birleşmeleri ve Türkiye Uygulaması”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> Erişim Tarihi: 12.02.2018

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=9.5.14354&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=Rekabet%20Kurulundan%20> Erişim Tarihi: 06.04.2018

<http://www.muhammedbalci.com/yayinlar/kitaplar/37.pdf> Erişim Tarihi: 02.01.2019

www.rekabet.gov.tr Erişim Tarihi: 19.04.2018

<https://www.rekabet.gov.tr/tr/Sayfa/Rekabet-savunuculugu/rekabet-hukuku/rekabet-hukukunda-usul/birlesme-ve-devralma-sureci> Erişim Tarihi: 23.07.2019

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/12/20131228-7.htm> Erişim Tarihi: 17.04.2018

<http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 20.05.2018

<http://www.ticaretkanunu.net> Erişim Tarihi: 07.04.2018

<https://www.turkhukusitesi.com/serh.php?did=16754> Erişim Tarihi: 18.07.2019

<http://tusiad.org/tr/tum/item/6832-birlesme-ve-bolunme-islemleri-tebliği-taslak> Erişim Tarihi: 17.04.2018